

LJUDSKI TEDNIK

Naročnina Ljudskega tednika se plačuje:
za STO in Italijo pri upravi
v Trstu ul. R. Manna 29.
za cono B pri Centru tiska
v Kopru,
za Jugoslavije pri ADIT-u v
Ljubljani ali na čekovni račun
pri Komunalni banki.
Cena lista: lir 20, — din 15,
— v Jugoslaviji in din 12 v
coni B.

CENA 20 lir,

TRST 6. jan. 1950

LETO PETO številka 198

Poština plačana v gotovini,

Spedizione in abb. post. II. gruppo

Uredništvo Ljudskega tednika:

Trst, ul. Montecchi 6-II. Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo. Vse ostale dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na Upravo listov založništva tržaškega tiska v Trstu, ul. S. Franciska 22.

Novoletna jelka tržaških otrok

*Nad 4000 otrok
je letos obdaril
Dedek Mraz*

LJUDSKI
TEDNIK

KRONIKA

Dr. Aleš Bebler je izročil poverilnice Trygve Lieu kot predstavnik FLRJ v Varnostnem svetu.

Poročajo, da pripravlja Paul Hoffman načrt za znižanje Marshalove pomoči. Po tem načrtu bodo dobile popolne kredite samo tiste države, ki so storile dovolj za ustvaritev enotnega tržišča.

Vojaško sodišče v Habarovski je objavilo razsodbo nad japonskimi vojnimi zločinci, ki so pripravljali bakteriološko vojno. Stiri obtoženci so bili obsojeni na 25 let, ostali pa od 2 do 18 let zapora.

Malo je manjkalo, da niso imeli v Siriji že četrtega zaporednega državnega udara. Zadnji se ni posretil. Zarotniške oficirje so aretirali.

Pakistan je priznal ljudsko republiko Kitajsko.

Mala skupščina OZN je sklicana za 16. januar. Na dnevnem redu bodo vprašanja Koroje, Eritreje in tožba kuomintangove vlade.

Po vsej Italiji se širijo protestne stavke proti novemu valu odpuštitev. V torek je v stavkalo v Severni Italiji 100.000 delavcev; 50.000 pristaniških delavcev v zahodnih pristaniščih Italije pa je začelo stavko za povznanje mezd.

Nemški delavci v Hessen so imeli protestno zborovanje, na katerem so zahtevali od vlade Zahodne Nemčije, naj postavi vsa materialna sredstva države na razpolago za povojno izgradnjo in jih ne uporablja za oborožitev in za obnovo vojske.

Mac Arthur je izpustil 62 japonskih vojnih zločincev.

De Gasperi se pripravlja na evladno krizo. Vse kaže, da se je elevičarska skupina demokrstjanov osvobodila vpliva vodstva krščanske demokracije in je v tesnih odnosih z Gronchijem. De Gasperi bo objavil program svoje nove vlade predno bo staro razpustil.

Sovjetski delegat Malik je oporekal v Varnostnem svetu govoriti kuomintangovi delegaciji v imenu Kitajske.

V Grčiji izpuščajo kvislince. Tako poročajo, da so izpustili štiri visoke funkcionarje bivše kvislinske vlade v Grčiji, ki so bili obsojeni na visoke kazni zaradi sodelovanja z okupatorjem. Med njimi je tudi bivši finančni minister Livienatos. Z druge strani pa poročajo, da razširjajo kazenska taborišča za demokrate.

Adenauer predsednik zapadno nemške republike je izjavil, da je njegova najvažnejša naloga v novem letu zagotoviti Nemčiji tisto mesto v svetovni trgovini, ki ji pripadajo. Adenauer je tudi izjavil, da je storila njegova vlada vse ukrepe proti razstavitvi jeklarne »Hermann Goering Werke«.

Sovjetska zveza je zahtevala od Finske izročitev 300 vojnih zločincev.

Zdi se, da je povzročila zadnja sovjetska nota krizo na Finskem. Parlament je bil sklican za 10. januar in ni izključeno, da bodo razpravljali o sestavi nove, koalicijske vlade.

Mao Tse Tung je prišel na obisk v Moskvo. Sedaj je podal izjavo, v kateri je razjasnil vzroke njegovega obiska. Ti so 1. vprašanje že obstoječega pakta o prijateljstvu in zavezništvu, ki ga je sklenila ZSSR z bivšo nankingsko vlado; 2. vprašanje posojila ZSSR Ljudski republiki Kitajski; 3. trgovinska pogodba med obema državama ter ostali problemi.

Tudi v Argentini imajo komisijo za raziskovanje protidržavne delavnosti. Sedaj poročajo, da je komisija sprejela sklep o prepovedi izhajanja glasila komunistične partije Argentine. Hkrati je prepovedala tudi izhajanje komunističnega tednika »Orientacion«.

Ericha Kocha, bivšega gauleiterja Vzhodne Prusije, bodo britanske pravne oblasti v Hamburgu izročili poljskim oblastem.

Bidault se je zmazal toda čaka ga še republiški svet

Georges Bidault je zaenkrat rešil svojo vlado, čeprav zadeva, ki je njegovo vlado tako omajala, to je državni proračun, še davno ni pod streho. Med razpravo v parlamentu so padle kritike z vseh strani, torej tudi od parlamentarne večine. Poslanci so kritizirali posamezne dele proračuna in kritike poslancev vladne koalicije so jasno pokazale nasprotstva, ki so v Bidaultovi vladi sami.

Prejšnji ponedeljek je moral Bidault celo zapustiti dvorano, ko ni mogel več prenesti napadov Marie Lambert, ki je zahtevala, naj raje poveča vladni prispevek za obnovo v pokrajinah, ki so bile prizadete med vojno, kot pa da daje večji del državnih dohodkov za nadaljevanje »svinjske vojne« v Indoneziji in za priprave tretje svetovne vojne. »To je kriminalna politika vlade«, je nadaljevala poslanka. Ko jo je hotel Bidault prekiniti, ni dobil besede in jo je zato rajši pobrisal iz dvorane. Lambertova pa je s svojim govorom nadaljevala.

Bidault je bil pred težkim položajem. Katoliki so v pričetku branili proračun, ki ga je izdelal desničarski neodvisni Petchet in ki ga je zbornica predložil Bidaultu. Toda v trenutku, ko so morali glasovati za posamezne točke proračuna, številni poslanci te skupine rajši niso glasovali, dobro vedoč, da bi s tem preyzeli veliko odgovornost pred svojimi volivci. Socialdemokrati niso bili dosti na boljšem. Imeli so še to težavo, da odgovarjajo za svoje delo v parlamentu tudi pred svojimi sindikati. Zato so se diplomatsko vzdržali glasovanja pri tistih delih proračuna, ki povzročajo nejevoljo v delavski frakciji njihove stranke. Radikali pa, ki so pravi gospodarji položaja, podprli od desničarjev, Bluma in Schumana, so se pa prav dobro zavedali, da jih imajo v svojih rokah, da morajo ti popuščati in žrtvovati proračun za vojaške stroške, namesto za podporo industriji, narodno obnovo in socialno skrbstvo.

Položaj je bil takle: vse reakcionarne stranke so bile soglasne v nadaljevanju politike oboroževanja. To smo jasno videli v trenutku, ko so glasovali za vojaške kredite, toda vse so se bale posledic, ker bodo morali te stroške plačati njih volivci.

Bidault je nadaljeval svojo »abrezupno bitko«, kakor so imenovali njegovo borbo za proračun. V noč od 27. do 28. decembra so propadli njegovi trije predlogi z večino okrog 15 glasov. Zato je Bidault dvakrat postavil vprašanje zaupnice vladi. Prvič o predlogu davka na proizvodnjo, ki bi vrgel 45 milijard frankov in drugič pri predlogu o oddaji 10 odstotkov nerazdeljenih dobičkov poslovnih družb.

Med desničarskimi strankami so se nadaljevala zakletna pogajanja, ki bi obdržala vlado. Med radikali se je vnela huda debata o vprašanju, ali naj glasujejo pri vprašanju zaupnice za vlado ali proti njej. Imeli so svoje posvetovanje, na katerega pa je prišlo samo 24 radikalov, medtem ko jih je v parlamentu 44. Od teh so se pri glasovanju vzdržali, 4 pa so glasovali proti.

Glasovanje o dveh zaupnicah vlade je bilo v petek. Bidault je pred glasovanjem poskušal vplivati na poslance in dejal, da po njegovem ne slabijo proračuna vojaški krediti, temveč prekomerne kritike. Pri glasovanju se je vlada rešila. Dobila je za prvi predlog zaupnice 365 glasov proti 287, za drugega pa je glasovalo 306 poslancev proti 288.

V soboto se je razpravljalo o proračunu nadaljevalo. Bidault je pri glasovanju trikrat propadel in zato tudi trikrat zahteval glasovanje o zaupnici vlade.

V ponedeljek so za Bidaulta teklo prav težke minute. Pri prvi zaupnici je dobil samo 4 glasove večine, ko je glasovalo za zaupnico 300 poslancev, proti njej pa 296 poslancev. To glasovanje se je nanašalo na davek za prevoznništvo. Bidault se je pri njem, kot vidimo zelo težko izmazal, ker

so bili poslanci mnenja, da bi lahko drugje pritiskali malo več davkov in popustili pri tem predlogu.

Zadnji dve zaupnici sta se nanašali na člene, ki združujejo redne in izredne dohodke za uravnoteženje proračuna in na odobritev celotnega proračuna. Pri prvi je dobil Bidault 304 glasove proti 251, pri drugi pa 305 glasov proti 284. S tem se je v parlamentu pri vprašanju proračuna Bidault izmaknil vladni krizi. Toda težave za Bidaulta še zdavnaj niso končane. Zdej bo moral Bidault dobiti večino tudi v republiškem svetu, kjer bo imel, kot vse kaže, še večje težave, kot v parlamentu. Republiški svet je namreč zanj dosti slabše sestavljen kot parlament in v njem kar mrgoli nasprotnikov njegove vlade. Če bo republiški svet proračun zavrnil, bo prišla zadeva zopet pred parlament. V primeru da pri ponovnem razpravljanju ne bo dobil ustavne večine, to je 311 glasov, bo vlada padla, skupščina bo razpuščena in razpisane nove volitve.

BEVIN REŠUJE COMMONWEALTH pred vedno večjo ameriško požrešnostjo

Bevin je na poti v Colombo na Ceylonu, kjer bo zastopal Veliko Britanijo na konferenci zunanjih ministrov Commonwealtha, ki se bo pričela v teh dneh. Zunanji minister Velike Britanije bi kmalu na tej konferenci ne prisostoval. Težka bolezen ga je silila v posteljo, toda ta konferenca je bila važnejša od njegovega zdravja. Na njej bodo razpravljali o tem, kako rešiti Commonwealth, ki ga okroža ameriški apetit z ene strani in na drugi strani osvobodilna gibanja v polnem razvoju, ko se hočejo še vedno zatirati narodi na vsak način ostre imperialističnega pritiska.

Proa točka na konferenci bo gotovo novi položaj v Aziji glede na propad kuomintangove oblasti na tajskem in s tem tudi propad vsega istega, kar je kuomintang predstavljal za angloameriški imperializem.

Bevin je torej šel v Colombo reševati, kar se še rešiti da. Posebno kažejo na to zadnji dogodki na Daljnem vzhodu, zakaj se je Bevinu tako mudilo na to konferenco. Američani so ga hoteli prehiteti z no-

vo politično linijo v odnosu do Cankajška in vseh problemov na Daljnem vzhodu. Zdej ima Bevin samo dve stvari na razpolago: da se prvič upre Američanom ter odločno izjavi, da je bilo že dovolj prepisov ameriških koristi na vedno slabše angleški račun, na kar kaže dosedanje angleško trdno stališče, da prizna kitajsko ljudsko vlado.

Druga stvar, ki jo ima Bevin pred seboj pa je, da sprijazni prisotne predstavnike z angleško nemočjo in jim priporoči, naj se otresejo ameriške požrešnosti ter jim predložijo o tem potreben načrt.

Na konferenci bodo sodelovali razen Bevina in ministrskega predsednika Ceylona Senayake-a še Pandit Nehru za Indijo, zunanji ministri Avstralije, Nove Zelandije in Kanade. Pakistanski delegacija se ni določena, ker se muči zunanji minister v Lake Successu glede posredovanja OZN v sporu za Kasmir. Južnoafriška unija bo poslala prometnega ministra Sauer-a baje zaradi nastopa drugih članic Commonwealtha na zasedanju OZN glede postopanja z indijsko manjšino v Južni Afriki.

IZGUBO KITAJSKE hoče Truman nadoknaditi z "najemom," Formoze

Indijska vlada je v petek priznala ljudsko republiko Kitajsko in prekinita diplomatske odnose s Cankajškom. Visoki uradnik na zunanjem ministrstvu indijske vlade je ob tej priliki izjavil, da za odločitev njegovega ministrstva niso potrebne razlage, ker je nemogoče zapirati oči pred stvarnostjo. Sedaj so poleg Indije priznale Ljudsko republiko Kitajsko še Albanija, Bolgarija, CSR, FLRJ, Koreja, Madžarska, Mongolija, Poljska in ZSSR. Priznanje s strani Indije nazorno kaže, da je propade ameriški pritisk na indijsko vlado in posebno na Pandita Nehruja, ko so mu ob njegovem obisku v Ameriki ponujali, naj vstopi v tihomorski protikomunistični pakt. Jasno je, da bo imela odločitev indijske vlade velik odmev med azijskimi ljudstvi.

Vse kaže, da bo zgledu Indije v kratkem sledila tudi Anglija in z njo Avstralija, Novi Zeland in Kanada. O tem je tudi poročal glasnik Foreign Officea, ki je dejal, da misli Anglija priznati Novo Kitajsko ob koncu prihodnjega tedna, ne glede na izpremembe ameriške politike na Daljnem vzhodu.

Iz Amerike namreč javljajo, da bodo poslali na Japonsko celotni ameriški generalni štab z nalogo, da prouči »možnost temeljite pod-

pore Cankajšku ali z drugimi besedami pripravijo nadaljnjih načrtov proti demokraciji Kitajski.

Zanimivo v tej zvezi je bilo tudi letošnje novoletno voščilo generala Mac Arthurja. To pot se ni samo omejil na zahtevo po zasedbi Formoze s strani Amerike, temveč je tudi zahteval ponovno oborožitev Japonske.

Če sledimo amerškemu časopisu, moremo takoj uvideti, da je kroge v Washingtonu zelo razburilo priznanje Kitajske s strani Indije in bližnji tozadevni namigi z Anglije. Howardovo in Hearstovo časopisje se obupno poteguje za Mac Arthurjevo tezo: zasedba Formoze.

Na drugi strani oceana pa se listi odkrito sprašujejo, kako daleč mislijo Američani provocirati na Daljnem vzhodu. Listi pravijo, da se Američani pripravljajo na novo agresivno politiko v Aziji. »Times« tako reče razlaga novo ameriško politiko: »Amerika je spoznala, da bo imel novi položaj na Kitajskem ogromen pomen v bodočnosti na tem delu sveta.« Daily Telegraph je pa zelo skeptičen v tem oziru in pravi, da to ne bo dosti pomagalo Cankajšku, katerega stvar je že popolnoma izgubljena.

Iz Londona tudi poročajo, da je v zadnjih treh mesecih prispelo

na Formozo 400 ameriških tankov in da tam pričakujejo v kratkem prihod 4.000 japonskih vojaških strokovnjakov, kot spodbora Mac Arthurja.

Senator Taft je izjavil na Sestvostvo večer, da hočejo ZDA napraviti iz Formoze »neodvisno republiko po zgledu Filipinov«, kar pomeni ameriško vojaško bazo.

Dogodki, ki kažejo novo ameriško azijsko politiko, so se v zadnjem tednu zelo hitro razvijali. Kakor poročajo iz Washingtona, je predsednik Truman na sam novoletni dan prišel pregledovati načrte ameriškega vojaškega štaba, ki predvideva najem Formoze. Za protiuslugo bi po tem načrtu Amerike poslala Cankajšku orožje. ZDA bi »snajle« Formozo za 99 let.

Ta načrt naj bi bil nekak kompromis med zahtevo ameriškega vojnega ministrstva po zasedbi Formoze in Achesonovim »nasvetom«, da bi bilo bolje Mao Tse Tungu onemogočiti z ekonomskim in političnim pritiskom.

Kot vse kaže, bo Truman ta kompromis sprejel. S tem bi zadovoljil parlamentarno skupino, ki zahteva, naj ZDA preprečijo, da bi Mao Tse Tung stopil na Formozo in si raje Američani tam ustvarili svoje baze. Z druge strani pa misli Truman, da bi nihče ne mogel očitati, da se vmešava v kitajske notranje stvari, če Formozo »samo najame«.

V torek se je pričelo 81. zasedanje ameriškega kongresa. Ze v prvem dnevu zasedanja se je vnela huda debata o novi ameriški politiki na Daljnem vzhodu.

Kakor je zvedel znan ameriški novinar Drew Pearson iz zanesljivih virov, je nedavno Mac Arthur zahteval, naj zasedejo Formozo ameriške suhozemske in pomorske sile, ki so na Japonskem. To pod izgovorom, da še ni bila podpisana mirovna pogodba z Japonijo. Ker je bila Formozo Japonija, ZDA se vedno lahko razpolagajo z njenim ozemljem.

Pearson tudi javlja, da je Acheson zelo zaskrbljen zaradi tega avanturistične politike v Aziji. Pravi, da bi OZN lahko priznala Mao Tse Tungu in da bi potem lahko prišlo ZDA pred Varnostni svet pod obtožbo napadalnosti.

Odločno besedo proti vsem ameriškim napačnim namenom je dal CK KP Kitajske v svoji novoletni poslanici. V njej pravi, da je bila za vedno uničena vladavina imperia lizma in Kuomintanga na Kitajskem. Glavna naloga narodnoosvobodilne armade v letu 1950 bo osvoboditev Formoze, Hajnana in Tibeta, uničenje zadnjih Cankajškovih tolp in končan združitev Kitajske.

Truman hoče imeti doma mir da bi lahko rovaril zunaj

Truman je v sredo prebral svoj običajni govor po novem letu pred ameriškim senatom. V pričetku je govoril o političnem in gospodarskem napredku doma in zunaj, kateremu se imajo zahvaliti »svobodna« ljudstva, ki so dobila s tem »novo zaupanje v stvar miru«.

Potem je polagoma prešel na domače strankarsko življenje in apeliral na Amerikance, naj se ne pripravijo v parlamentu, ker se bo kmalu pričel volivni boj. Trudil se je, da bi prepričal vse v svoji izjavi, ko je naglasil: »Obe naši veliki stranki sta obvezani delati skupaj, ker moramo ohraniti naše narodne sile. Skušal je torej ohraniti mirno ozračje med republikanci in demokrati, da bi lahko mirno nadaljeval s svojo politiko. Predsednik je zahteval od parlamenta, da izglasuje vse kredite in tudi tiste, ki »bodo« v smislu »četrte točke« ustavili prodiranje komunistov v Aziji. O Formozu ni dal nikakih izjav, kakor je bilo pričakovati. Vojaško in politično nadmočje ZDA nad svetom je označil kot

nujno za zagotovitev ameriške gospodarske moči in stabilnosti. Dejaj je, da bodo ameriške družine prišle do blagostanja leta 2000 in pri tem apeliral na republikance, naj bodo soglasni z njegovo politiko.

O »sodelovanju med delom in kapitalom« ni dosti govoril. Tudi o Taft-Hartleyevem zakonu ne. Njegovo razpravljanje o ameriških notranjih stvareh je izzvenelo kot prošnja za kompromis nasproti vsakomur in vsemu znotraj ZDA.

Govoril je tudi o državnem proračunu in odsvetoval vsako njegovo znižanje. Priznal je tudi, da bi bila potrebna »rahla povznanja« davkov.

Komentatorji izjavljajo, da je v svojem govoru Truman poskušal preprečiti parlamentarne manevre glede na volitve v novembru. Na vsak način so demokratje Trumanu ploskali v parlamentu, republikanci so ga pa kritizirali. Pravijo, da so republikanci še vedno naklonjeni izvajanju Marshalove pomoči, čeprav so precej skeptični v tem, kako bi ga finansirali.

JUŽNO OD RIMA - AFRIKA

Reportaža našega posebnega dopisnika

Prebivalci severne Italije zasmehujejo svoje južne sodržavljane z zbadljivo, da južno od Rima začne Afrika. S tem hočejo reči, da zapuščenih in revnih pokrajin južne Italije nikakor ni mogoče primerjati z gospodarsko razvitim severom.

Tako imenovano »Vprašanje juga« je staro kakor je stara italijanska država. Italijansko meščanstvo, ki je leta 1870 zedinilo Apeninski polotok v eno državo, se je takoj znašlo pred tem velikim problemom. Med jugom in severom je bila že tedaj ogromno ne-ravnovesje v gospodarskem razvoju in v kulturni stopnji. Toda celih osemdeset let, prav do sedanjega časa, se italijanska buržoazija ni resno lotila tega vprašanja, čeprav so stekle o njem cele reke črnih. Vprašanje juga so pretresali v parlamentarnih debatah, na volitvinskih shodih so obljubljali vse mogoče, toda ostalo je le pri tem. Kadar so terjali od lačnega prebivalstva novih žrtev za »domovino«, so mu obljubljali rešitev njegovih vprašanj. Tako je leta 1915, pred vstopom v svetovno vojno Salandra obljubil tamošnjim kmetom, da jih bo rešil stoletnega suženjstva.

Južna Italija je najbolj zanemarjena in neprosveltjena dežela Evrope. Podatki, ki so bili objavljeni v zadnjem času, nam kažejo strahotno sliko bede. Zemlja, ki je v tej neindustrijski deželi edini vir obstoja, je v rokah majhnega števila kapitalistov, surovih izžemalcev delovnega ljudstva. V provinci Cosenza je 41% obdelovalne zemlje v rokah 195 posestnikov, v Catanzaru ima 170 veleposestnikov 40% zemlje, v Reggio Calabria si deli 159 ljudi 36% zemlje. Še slabše je v Lukaniji. Na 170 hektarjih zemlje vlada 350 posestnikov. Grof Bertingleri jih ima 8 tisoč, kardinal Ascalesi pa 3.000. Nič drugačna ni slika v drugih pokrajinah južne Italije, na Siciliji, v Puljah, v Campaniji.

To so ostanki starih odnosov, ki so se ohranili še iz srednjega veka, ko je evropski feudalni red, zanimivo je, da so odpravili v Kalabriji feudalne odnose že Francozi. Josip Bonaparte je odpravil kolonat v tej pokrajini s posebnim dekretom že leta 1806. Pet tisoč hektarjev obdelovalne zemlje bi moralo priti v last občin. Dekret pa ni bil izveden, čeprav je bil poslan v Kalabrijo general Pietro Colletta z

nalogo, da ga izvrši. Zemljiška gospodarka se je krčevito branila in je uporabila vsa sredstva, da ni dala zemlje iz rok. Napolitanska dinastija Burbonov se je povezala z zemljiško gospodarko, da je z njeno pomočjo ščitila svoje interese proti revolucionarnim težnjam mladega meščanstva. Čeprav so bile občine na podlagi Bonapartovega dekreta lastnice zemlje, ni bilo nikogar, ki bi njihovo pravico uveljavil. Strah pred maščevanjem zemljiških gospodarjev je vladal povsod. Sicer pa govorijo kronike iz tistega časa o ugrabitvah, skrivnostnih izginotjih in umorih podeželskih županov in občinskih odbornikov.

Namesto starih fevdalnih gospodarjev, grofov in markizov, je stopil nov razred veleposestnikov, vasčih in mestnih spekulativcev, ki so odkupili zemljo od propadajočega plemstva. Tem novim gospodarjem so se pridružile v zadnjih desetletjih še banke in druge kapitalistične finančne družbe. Čeprav so se gospodarji menjali, je ostal odnos do kmetov enak. Izžemanje kmetov je postalo še hujše.

Po vsej južni Italiji naletimo na ogromne površine zemlje, ki ni obdelana. Njeni lastniki nimajo interesa, da bi jo obdelali, čeprav pritiska nanjo množica lačnih ljudi. Ogromne površine čakajo že stoletja človeške roke, ki bi jih napravile plodne. V Italiji bi bilo treba bonificirati okoli 9 in pol milijonov hektarjev zemlje; po dosedanjih uradnih podatkih pa so bonificirali do sedaj okoli 1 milijon hektarjev. Veleposestva obdelujejo koloni ali polovinarji, ki pa po navadi niso v neposrednem razmerju z lastnikom, temveč z njegovim podnajemnikom. Kjer ni kolonov in polovinarjev, se poslužujejo kapitalisti mezdnih delavcev. Te izžemajo na naravnost strahoten način. To nam povejo podatki o dohodkih delavske družine štirih članov, od katerih sta dva zaposlena (mož in žena). V Kalabriji znaša dohodek take družine 7.862 lir mesečno, v Campaniji 10.464, na Sardiniji 10.763, na Siciliji 11.240, v Puljah 14.340 lir. V severni Italiji je malo bolje. Tam zasluži delavska kmečka družina 22.797 lir na mesec, če delata dva člana. Niti liro več.

Kako živi to ljudstvo? V Lukaniji odpade sedem bolniških postelj na tisoč prebivalcev. Ali ni dovolj povedano? V Campaniji imajo 661 občin. Od teh 281 nimajo vode, 387 jih je brez kanalizacije. Tudi veli-

ka mesta ne vidijo lepše slike. O Neaplju pravijo, da je kraljica Sredozemlja, toda v njem živi pet prebivalcev v enem stanovanjskem prostoru; 35.000 stanovanj nima vode. Samo 2000 stanovanj ima kurjavo in 12.000 družin ima lastno kopalnico. Leta 1946 so našli v Campaniji 132.476 brezposelnih. Leta 1949 pa je njih število naraslo na 260.000. To so uradni podatki, ki pa nam ne povedo, da so šteti med zaposlene tudi tisti, ki se prebijajo iz dneva v dan v lovu za najhujim zaslužkom. Lahko bi še napisali marsikaj o malariji, jetiki, nepismenosti, banditizmu, prostituciji, o vseh težkih ranah italijanskega juga.

Kaj je napravil do sedaj italijanski vladajoči razred, da bi odpravil to strahoto? Prav nič, razen praznih ugovoritev, ki so jih spro-

žili od časa do časa politični dogodki.

Kmečko prebivalstvo južne Italije ni imelo doslej pogojev, da bi prisililo svoje tlačitelje k spremembi tega stanja. V južni Italiji ni bilo industrijskega delavskega razreda, ki bi bil opora kmečkemu gibanju. Sele sedaj se je začelo svitati. Borba italijanskih kmečkih delavcev je zahtevala v zadnjem času nad 30 smrtnih žrtev in veliko število ranjenih. Kmetje zasedajo zemljo sami v borbi z orožniki in policijo, ki ščiti interese veleposestnikov. Med italijanskim kmečkim proletariatom se je razvilo revolucionarno gibanje. Vprašanje je samo, ali ga bodo znali delavski voditelji pravilno usmeriti, ali pa ga bodo zaigrali s kapitulantsko politiko pogajanj s kapitalističnimi izkoriščevalci.

Italijanska reakcionarna vlada skuša parirati z novimi obljubami in majhnimi koncesijami. V Kalabriji bodo razdelili nekaj neobdelane zemlje (ki so jo kmetje že sami zasedli), toda ne sedaj, temveč v letošnjem svetem letu Demokristjanski propagandistični namen

je očiten. De Gasperi obljublja agrarno reformo čez nekaj let.

Pojavljajo se razni plani za rešitev celotnega vprašanja ekonomske in kulturne izgradnje južne Italije. Tremelloni je sestavil čudovit načrt, ki bo zahteval 3 tisoč milijard lir in 30 let dela. Vsota sama ni pretirana, saj je abesinska avantura požrla italijanski državni v pičlih dveh letih prav tolikšno vsoto, če jo preračunamo v sedanjo vrednost. Doba 30 let pa je očitna poteza za slepenje italijanskega ljudstva, saj ni države na svetu, ki bi sestavljala investicijske planje za celih 30 let. V tako dolgem razdobju se spremenijo tehnični in drugi pogoji, ki jih ni mogoče predvideti v naprej.

Italijanski kapitalisti so kot dobri spekulanti zavohali v vprašanje juga novo priložnost za apeliranje na ameriško pomoč. Južna Italija naj bi bila ena tistih azostalih pokrajin, v katere hoče investirati Truman ameriške kapitaliste. Hijene so zavohale, da bi se dalo tudi tu nekaj zaslužiti ob pomoči tujeje kapitala na rovaš italijanskega delovnega ljudstva.

Načela zunanje politike FLRJ

KARDELJ: „Naša zunanja politika mora biti jasna in odprta, da bi jo mogle razumeti ljudske množice v naši državi in v drugih državah“

Pred dnevi je imej v jugoslovanski ljudski skupščini zunanji ministereferat o jugoslovanski zunanji politiki.

Z ozirom na sedanje politične razmere v svetu ne predstavlja ta referat samo analize neke določene države, v tem primeru socialistične države Jugoslavije, pač pa predstavlja analizo vseh onih najnovejših dogodkov, ki so v marsičem zmedli pojme o političnih principih, oz. pojme o principih progresivne, socialistične politike. Ker pa je to bistvene važnosti za pravilno politično orientacijo demokratskih množic po vsem svetu, bomo posneli iz Kardeljevega referata nekaj glavnih misli.

Iz orisa vsega razvoja kominformistične politike napram Jugoslaviji, iz pregleda gospodarskega sabotiranja socialistične graditve Jugoslavije, iz orisa naravnost kriminalnih političnih diskriminacij na škodo malih jugoslovanskih narodov s strani Sovjetske zveze ter končno iz orisa vseh mogočih poskusov informbirojevskih agentur zaneti v Jugoslaviji državljansko vojno in najti v tem pretežno za oboje napad nanjo, je jugoslovanski zunanji ministereferat Edvard Kardelj prišel do naslednjih zaključkov:

Predvsem bi želel povedati, da nova Jugoslavija ne ogroža nacionalne neodvisnosti nikogar in ne sodeluje v prav nobenih snapadnih blokih, ne goji nobenih hegemonističnih teženj, niti ne želi, da bi gospodarsko izko-

riščala kateri koli narod. Potem takem ni in ne more stopiti v kakršen koli imperialistični tabor. Nasprotno pa bi lahko govorili o imperialističnem značaju kominformistične akcije, ki teži za tem, da se dozdnevno pod zastavo socializma tihotapi s takšnim imperialističnim blagom, kakor so hegemonizem, nasilno vsiljevanje svoje volje drugim narodom, ekonomsko izžebanje drugih narodov itd. Ne more biti dvoma, da v hipu, ko vlada socialistične države kot je ZSSR, krene po poti hegemonije nad drugimi narodi, začenja njena zunanja politika izgubljati značaj načelne profimperialistične borbe in se spreminjati v borbo za razdelitev interesnih sfer med velikimi silami. Ta zakonitost se jasno vidi ne le v sovjetski politiki proti Jugoslaviji, ampak tudi v negativnih rezultatih sovjetske zunanje politične orientacije v ostvaritve neke vrste kolektivne hegemonije velikih narodov nad malimi. To prizadevanje je prišlo tako daleč, da sovjetska zunanja politika sedaj očitno poziva celo poražene sile nemškega nacionalizma. Takšna politika seveda lahko preplaši male oziroma šibkeje narode na svetu. Ne more pa jih mobilizirati na liniji napredka človeštva. Prav zaradi tega ne more biti večje nevarnosti za socializem, kot so protidemokratske tendence v samih socialističnih državah, predvsem, pa težnje po hegemoniji nekega naroda ali neke države oziroma vojsva neke države nad drugimi narodi.

Glejte, v tem je širši smisel sedanje borbe jugoslovanskih narodov za neodvisnost. To ni neko nacionalistično stališče, temveč stališče socialistične demokracije, ker ne more biti zblizanja in prijateljstva narodov tam, kjer je hegemonija enega nad drugimi, kjer je neenakopravnost.

Razen tega je tisto, kar bi rad ob tej priložnosti še naglasil, da vlada FLRJ ni bila nikdar, niti ne bo kdaj koli orodje katere koli tuje politike. Le-ta je samo organ volje suverennih narodov Jugoslavije, ki na teh tleh grade socialistično družbeno ureditev. Kot taki so jugoslovanski narodi pripravljeni na enakopravni podlagi sodelovati z vsemi državami, toda nočejo, da bi se podredili kateri koli tuji hegemoniji, pa naj se skriva pod katerim koli ideološkim plaščem, ker se zavedajo, da je sleherni oblika hegemonije in mednarodnih odnosih reakcionarna in škodljiva za stvar napredka človeštva. Vlada FLRJ ni niti sklepala niti nima namena sklepati kakršne koli tajne dogovore ali agentmanske sporazume, s katero koli vlado, ki bi bili naperjeni proti kateri koli državi. Vsa njena politika je odkrita in javna. FLRJ ne pripada nobenim vojaškim blokom in ni niti bila niti ne bo udeležena v katerih koli napadnih načrtih proti kateri koli državi. Armada FLRJ je armada obrambe neodvisnosti naše države in ne more služiti nobenim drugim smotrom. Ta politika se odraža v vseh zunanje-političnih ravnanjih vlade FLRJ in nobena obrekovanja ne morejo tega dejstva skriti pred svetovnim javnim mnenjem.

Toda vlada FLRJ bo znala braniti neodvisnost in mir naših narodov z vsemi tistimi sredstvi, ki so ji na

razpolago kot vladi suverene države, ki je na eni strani sposobna ostati zvesta svojim načelom, na drugi strani pa tudi zna upoštevati objektivne odnose v sodobnem svetu.

Naša zunanja politika mora biti načelna, t. j. na mednarodnem področju mora dosledno braniti tista načela, ki so jedro naših miroljubnih socialističnih in demokratskih pojmovanj. Razen tega mora biti naša zunanja politika konkretna in iniciativna. Mora pravilno ugotovljati objektivne pogoje in jih znati pravilno izkoristiti, da bi dosegla konkretne rezultate. Prav tako mora znati razvijati sodelovanje z drugimi državami, če to ne zadeva načelnega jedra naše politike in če prispeva k okrepljeni mednarodnega položaja ter napredku naše države in utrditvi miru na svetu. In končno, mora biti naša zunanja politika jasna in odprta, da bi jo mogle razumeti ljudske množice v naši državi in v drugih državah, ter da bi kot taka lahko razbila dokaze vsem tistim, ki bi jo skušali pokazati v lažnivi luči. Tako je bila v bistvu tudi doslej naša zunanja politika. Vendar moramo v prihodnje še odločneje korakati po tej poti in se ravnati po pregovoru, ki ga tako pogostokrat navajamo: »Psi lajajo, karavana pa gre mimo«. Ta karavana — je naše ljudstvo, združeno v Ljudski fronti pod vodstvom Komunistične partije in s tovarišem Titom na čelu.

NOV NAČRT za internacionalizacijo Jeruzalema

V Jeruzalemu že redno poslušajo vsa ministristva izraelske vlade in parlament, kljub temu, da se je Generalna skuščina OZN odločila za internacionalizacijo celotnega področja Jeruzalema. Da ne bi ostala odločba Generalne skupščine OZN brez vsake vrednosti, pripravljajo sedaj nov načrt, po katerem bi bilo internacionalizirano samo področje med starim in novim mestom, ki obsega svete kraje in ima okrog 30.000 prebivalcev.

Ali bo ta načrt imel kakšno vrednost, ko je izraelska vlada pokazala tako odločnost pri svojem prvem sklepu, bomo videli šele v bližnji godočnosti. Zanimivo izjave izraelskega zunanjega ministristva Sareta v parlamentu kažejo ravno nasprotno. Saret je dejal, da je resolucija OZN zmanjšala njen ugled. Priporočil je, da je njegova vlada vedno pripravljena nuditi vsa jamstva za zaščito svetih krajev, vendar pa hoče braniti svojo neodvisnost in suverenost. V svojih izjavah je šel še dalje, ko je namignil, da danes prav za prav ne gre več za usodo Jeruzalema, pač pa da se najde skupno stališče o Jeruzalemu med Izraelom in OZN.

Združene države Indonezije

nova oblika za star sistem kolonialnega izkoriščanja

Po zgledu Filipinov, Pakistana, Indije, Burme, Ceylona in Južne Koreje, je dobila prejšnji torek tudi Indonezija svojo samostojnost. Ceremonije ob priliki proglasitve nove samostojne republike so se vršile istočasno v Haagu in Bataviji, ki bo sedaj dobila novo ime Dakarta. V Haagu sta podpisala dokument o samostojnosti Indonezije najprej kraljica Julijana in indonezijski ministristri predsednik Haata, nato pa vsi člani holandske vlade. Ob tej priliki je imela kraljica Julijana govor, v katerem je poudarila važnost te ceremonije. Nato so kot prvo zalgrali indonezijsko himno, in kot drugo holandsko. Ob tej priliki je bila v kraljevski palači taka tišina, da se bilo razločno slišati padec nekega lakaja, ki je nenadoma omedlel.

V Bataviji sta pa odpisala svečani

protokol o prenosu suverenosti visoki komisar holandske krone Lovinck in sultan Hamengku Buwono kot obrambni minister in začasni ministristri predsednik. Po dvominutnem odmoru so poslušali po radiu govor kraljice Julijane iz Haaga. Sledil je še drugi simbolični del ceremonije, ko so premenjali holandsko zastavo z belordečo indonezijsko.

Nekaj minut pozneje so Lovinck in njegova dosedanja vlada zapustili palačo in odšli na letališče, odkoder so odpotovali na Holandsko.

Naslednji dan je svečano vstopil v prestolnico Dakarto (Batavijo) predsednik Združenih držav Indonezije Soekarno. Popoldne je sprejel novega holandskega visokega komisarja v Indoneziji dr. Hirschfelda, ki mu je izročil svoje poverljivce.

Indonezijsko republiko so priznali takoj ob njenem rojstvu Anglija, Avstralija, Belgija, Filipini in ZDA, decim besta Francija in Egipčani nekaj časa počakali.

Indonezijsko vprašanje je bilo črtano iz dnevnega reda glavne skupščine OZN. Večina je takrat prizdrala »rešitev«, ki so jo dosegli z. novembra v Haagu med nizozemsko in indonezijsko delegacijo, ki je pripomogla, da so obdržali imperialisti v svojih rokah in samo pod drugačno krinko velikanske zaklade surovin in trg za 70 milijonov prebivalcev. Zato se je tudi jugoslovanska delegacija na četrtim zasedanju OZN vzdržala glasovanja o tem vprašanju, ker je smatrala, da bodo »samostojne« Združene države Indonezije nadaljevanje holandske posesti iz 17. stoletja, ki bodo glede politični dejavnosti in gospodarstva še vedno odvisne od Holandske. To dejstvo je potrdil nedavno tudi nek napredni poslanec v indonezijskem parlamentu, ki je dejal, da so haški sklepi samo nova oblika kolonizacije.

V novi republiki se boji med partizanskimi odredi na eni strani in Holandski ter »republikansko« Haatovo vojsko na drugi strani še vedno nadaljujejo. V zadnjem času so bili posebno hudji boji v pokrajinah Surabaya in Malanga na Javi.

Indonezijsko ljudstvo še zdavnaj ni zadovoljno z novo republiko. O tem dovolj jasno tudi pričajo koncentracijska taborišča, v katere so haatovski strpali več deset tisočev rodoljubov. Oni se bore za dejansko svobodo in popolno neodvisnost od holandskega in ameriškega kapitala, ki si je v zadnjem času ustvaril v Indoneziji močne gospodarske položaje.

KRONIKA

Vsi industrijski delavci so stavkali včeraj od 10. do 12. ure, ker jim delodajalci nečajo povisati plač in draginskih doklad, kar delavci že več mesecev zahtevajo. V znak solidarnosti so stavkali od 10. do 11. ure tudi vsi uslužbenci ACEGAT-a, zaradi česar so stali vsi tramvaj.

V nedeljo popoldne so našli v Rojanu na pločniku mrtvega 36-letnega Troho Josipa iz ul. Costalunga. Najprej so mislili, da ga je kdo zadel, nato pa so pri obdukciji njegovega trupla v bolnišnici ugotovili, da ga je ubila bomba. To bomba so neki mladeniči položili v kotlanjo ob cestnem robniku in jo opolnoči eksplozirali z zažgalno vrvice. Drobci bombe so povzročili smrt Trohe.

Informbirojevski pretepači so v družbi z ezuli na Silvestrovo okrog 23. ure na vratih dvorane prosvetnega društva «Oton Zupancič» v gostilni «Gregorio» napadli tov. Almo Zalašček-Janko, ki jim je zastavila pot, ko so hoteli vdreti v društvene prostore. Tovarišica Janká je dobila precej lažjih poškodb. Policija je prišla 4 rapadalec, in sicer Carmela Iurissevich, Guerrina Bordon, Giusta Tedesca in Antona Bembeha, ki se bodo morali zagovarjati pred sodiščem.

Z bomba so se igrali trije otroci iz Campor, in sicer 7-letni Millo Jurij, 9-letna Irena Kolenc in njen brat 6-letni Fulvio. Bomba pa je med igranjem eksplozirala in vse tri teže ranila.

Jetniki v Koroneju so začeli gladovno stavko, ker niso razsili tudi na Trst amnestije, ki je bila izdana v Italiji.

Sindikalni predstavniki se pogajajo z vojaško upravo, da bi izplačali tudi upokojencem božično nagrado.

Progo filobusa «D» so podaljšali od Sv. Save do nadvoza v ul. Flavija. Za ta podaljšek pa bodo morali potniki plačati pet lir dodatka.

Uslužbenci IACP, to je ustanove za ljudske hiše, že stavkajo nad dva tedna, pa še niso nič dosegli.

Pod železniškim nadvozom v ul. Battera je neki deček našel truplo neznanca. Kasneje so ugotovili, da je ta neznanec 44-letni Orlando Mario in da je umrl kar na cesti v noči med 1. in 2. januarjem.

Na tržaški občini je imel župan Bartoli tiskovno konferenco, na kateri je govoril o bodočih športnih in kulturnih manifestacijah v letu 1950., ki je, kakor pravijo, tudi sveto leto. Med drugim bodo razpisali natečaj «Premio Trieste» za najboljšo glasbeno delo in proslavili istrske kulturne može. Ta proslava bo imela seveda šovinističen značaj.

Uslužbenci INAIL, zavoda za poškodovance in invalide, so dva dni stavkali, ker jim nečajo izboljšati plač.

Plovne zveze proti Levantu bodo od januarja naprej bolj pogostejše. Predvsem bo skrbel za to plovna družba «Adriatica» iz Benetk. Januarja bo očplulo iz Trsta 70 ladij, od okrog 15 petrolejskih. Proti Levantu bo 35 odhodov, prihodov pa 28. Iz Trsta bo odplovalo tudi več jugoslovanskih ladij.

Na meji med STO in FLRJ bodo obnovili več mej kov, ki jih je zarasla goščava, ali pa ki so obledeli, tako da bo lažje poznati kod teče meja.

Za božične praznike in novo leto so začasno ukinili omejitve električnega toka. Sedaj pa bo en dan v tednu od 8. do 17. ure po en okraj brez luči. V severnem okraju ne bodo imeli luči ob torkih, v južnem pa v četrkih.

Samo zastopnik Ljudske fronte se v občinskem svetu bori za pravice Slovencev

Zadnji teden preteklega leta je bil občinski svet precej delaven in se je kar trikrat sestel: v torek, četrtek in petek. Na dnevnem redu je bilo vprašanje proračuna in posojila ACEGAT-u. Okoli teh dveh vprašanj se je razvila obširna diskusija.

Na prvi seji so vsi občinski svetniki z nekaterimi priporočili in pripombami glasovali za najetje posojila ACEGAT-u v znesku 2 in pol milijard lir. S tem denarjem bodo dokupili vozni park in napravili razna dela, tako da bo postal ACEGAT aktiven. Posojilo bodo začeli vračati leta 1954, in ga bodo vračali 30 let ter plačevali 3 odstotke obresti.

Na tej seji je svetovalec Slataper od italijanskega bloka tudi pel hvalo amateri Italiji, ki naj bi po njegovih zagotovilih šele prinesla v Trst blagostanje, silno dvignila industrijo in na vseh toriščih podpirala Tržačane. Po tej njegovi zahvalni pesmi «veliki mater» je pozval informbirojevce, naj zapustijo svoje dvomno stališče, naj se združijo z drugimi Italijani ter naj končno priznajo, da je nujno, da se združita Trst in Istra z Italijo. Kominformisti naj odkrito obsodijo nestor Tržaško ozemlje ter

in dokazi pobli Slataperjevo trditev, da je prinesla Italija Trstu blagostanje, obenem pa jasno prikazal, kako se v Trstu zapostavlja slovensko šolstvo. Enako je pobli Slataperjeve argumente s stvarnimi dokazi odvetnik Stoka od Tržaškega bloka.

Tov. Dekleva je s statistikami o pomorskem prometu pod avstroogrsko monarhijo pokazal, kako je Trst za časa Italije gospodarsko hiral in kako so na račun Trsta napredovale Benetke. Če je danes tržaško gospodarstvo, zlasti pa pomorstvo, v težkem stanju, je temu kriva ravno povezava Trsta z Italijo. Italija ni Trstu darovala 20 milijard lir, kakor je trdil svetnik Slataper, temveč je morala dati Trstu italijansko valuto, ker tako določa mirovna pogodba, dokler ne bo imel Trst lastne valute. Stroški v Trstu so ogromni tudi zaradi velikega birokratskega aparata, ki ga tu nalašč držujejo iz političnih razlogov. Zato vse Slataperjeve besede ne morajo dokazati, da Tržaško ozemlje ni življenjsko.

V vprašanju slovenskega šolstva je tov. Dekleva ovrgel trditve občinskega svetnika Gridellija, ki je v razpravi o proračunu z netočnimi številkami dokazoval, da uživa slovensko šolstvo prednost pred italijanskim. Italijansko šolo v okolici, to je v slovenskih vaseh, favorizirajo, slo-

V VSAKO SLOVENSKO HIŠO LJUDSKI TEDNIK!

Kam merijo s svojo gonjo proti ljudski oblasti

V poslednjih dneh je reakcionarno časopisje zopet poostrilo svojo gonjo proti ljudski oblasti v coni B. Ze pred novim letom je bil v Trstu sestanek istrskega CLN in raznih ezulov, kateremu je prisostvoval poslanec Bartole po rodu Istran. Tu so sklepali, kako bi pomagali izmučenemu ljudstvu v coni B.

Na novo leto se je oglašil škof in s tem sprožil val nove gonje. «Giornale di Trieste» in «Messaggero Veneto» sta začela med seboj tekmovali, kdo bo prekosil v lažeh škofa. Tako je «Giornale» po novem letu objavil kar tri članke o Istrskem okrožju.

Predvsem se list spotika ob tem, da napišejo na nove osebne izkaznice prebivalcem Istrskega okrožja njih prave primke, to je one, ki so jih imeli, preden jim jih niso fašisti s silo spreminili v italijansko obliko. To je za novinarje tega klerofašističnega lista seveda nedopustno raznarodovanje. Pri tem pa pozabljajo, da je ljudska oblast izdala pravično uredbo, po kateri dobij vsakdo svoj izvirni primke, kar bi morali storiti že zdavnaj tudi v Trstu.

Kmetje hočejo dejanj ker so lepih besed že siti

Zadnjič smo pisali, da so se nekateri kmetje zbrali in se pomenili o splošno občuteni potrebi po ustanovitvi samostojne strokovne kmečke organizacije ter da so izbrali pravljajni odbor, ki bo sklical ustanovni občni zbor.

Ta pobuda naših kmetov je seveda silno razburila informbirojevsko vodstvo Enotnih sindikatov in ves informbirojevski tisk, zlasti pa «Delo», ki izvaja iz tega koraka lažne zaključke, ki nimajo s to iniciativo prav nobene zveze. Namjen kmetov, da končno ustanovijo močno organizacijo, ki jih bo ščitila in branila njihove osnovne interese, hočejo prikazati kot peklenski načrt, da se razbije slovensko-italijansko bratstvo, da se vlije Slovincem mržnja proti italijanskemu demokratičnemu pokretu, da se odcepijo kmetje od delavcev itd. Skratka, iniciativa kmetov, da se ustanovi zveza malih posestnikov, jih je silno zbudila, ker se zavedajo, da niso lansko leto za kmete prav nič storili in so se spomnili nanje le ob volitvah.

Zavedni kmetje pa prav ničesar ne cepijo, ker Zveza malih posestnikov, ustanovljena lani meseca

Nato se jezi nad velikimi davki, kakor se jezi na primer tudi informbirojevski tisk. Seveda ne pove, da so davki progresivni, to je, da so močno obdavčeni le veliki kmetje, srednji in mali pa plačujejo zelo malo davka. Take vrste obdavčenja pa jim seveda ni po volji. Zelo na živce jim gredo in tudi zadržuje.

Se bolj smešni so, ko pišejo o šolah. Ker ljudska oblast ne more dopuščati, da bi se spremenila italijanska šola v Istri v svediče za širjenje nacionalne mržnje, šovinizma in imperialističnih teženj, pravijo, da ljudska oblast to šolo «slavizira», da je italijanska šola praktično sploh nehala obstajati. Dalje pišejo, da je ljudska oblast ukinila mnogo srednjih in tehničnih šol, kar je seveda čista izmišljotina, saj vsakdo v Istrskem okrožju ve, da so bile celo ustanovljene nove italijanske šole, kakor realna gimnazija v Piranu itd. Poleg tega pišejo tudi, da silijo italijanske otroke, da obiskujejo slovensko in hrvaško šolo samo zato, ker oni ne morejo več siliti slovenskih in hrvaških otrok da bi hodili v italijanske šole.

Poleg teh laži kar mrgoli v njihovih člankih še drugih izmišljotin, o katerih ni vredno niti razpravljati, ker so tako smešne, da bi spdale kvečjemu v «Kraško burjo».

Šolske statistike ne smejo biti «tabu»

V šovinistični kampanji proti slovenski šoli, ki jo vodi odiredentišnega časopisja do občinskega svetnika Gridellija ves reakcionarni «italianissimo» Trst, uporabljajo naši nasprotniki radi tudi «statistične» podatke, da tako «dokazujejo», da slovenska šola ne uživa le polno enakopravnost, nego da je v primerju z italijansko celo — protežirana. Statistika je resna zadeva, jezik številke je najekspresnejši jezik, ki more služiti za točna raziskavanja in pravilne ugotovitve. Toda statistika ne trpi nasilja, falzifikat je možno z lahkoto ugotoviti. Potrebno je le, da postane statistika javna zadeva, ki jo lahko proučuje vsak zainteresirani državljan.

Pri ras pa je možno ponarejati, preobračati, nategovati in stiskati statistične podatke, ker so ti podatki nekaka državna tajnost. Od italijanskega učitelja ali ravnatelja ne moreš zvedeti števila učencev na šoli in tudi slovenski učitelji so do nedavna zmišljili z rameni, če si jih vprašal, koliko učencev imajo v svojem razredu. Izgleda, da jih je

to, in sicer s pretvezo «kongresna» Enotnih sindikatov in volitev delegatov za ta kongres. Tako je bil šovinist Muslin tudi na Kolonkoveu, kjer pa je imel silno malo uspeha, ker njegove vidalijevske čenče kmetov ne zanimajo.

Po drugi strani pa je šel pripravljajni odbor za ustanovitev Zveze malih posestnikov takoj z vneto na delo. Po raznih vaseh se kmetje že sestajajo in razpravljajo o vseh svojih perečih vprašanjih. Na teh sestankih kmetje jasno izražajo svoje zadovoljstvo da bodo končno imeli svojo organizacijo in ugotavljajo, da se jih vidalijejci s svojo zvezo niso vse preteklo leto sploh spomnili. Na teh sestankih volijo delegate za ustanovni občni zbor, ki bo v kratkem času. Vsakdo, ki pristopi k novi organizaciji, da tudi plemenito izjavo o tem. Na teh sestankih pojasnjujejo tudi razni predavatelji kmetom številna vprašanja v zvezi s statutom nove organizacije, v zvezi s pravno zaščito kmetov itd. Zanimanje za te sestanke stalno narašča in so vedno bolj obiskani. To nam je porok, da se bo ustanovnega občnega zbora Zveze malih posestnikov udeležilo veliko število kmetov iz vseh naših vasi in bližnje tržaške okolice. Kmetje bodo na tem občnem zboru pokazali, da jim je dovolj lepih besed in da hočejo konkretnega dela.

in dokazi pobli Slataperjevo trditev, da je prinesla Italija Trstu blagostanje, obenem pa jasno prikazal, kako se v Trstu zapostavlja slovensko šolstvo. Enako je pobli Slataperjeve argumente s stvarnimi dokazi odvetnik Stoka od Tržaškega bloka.

V vprašanju slovenskega šolstva je tov. Dekleva ovrgel trditve občinskega svetnika Gridellija, ki je v razpravi o proračunu z netočnimi številkami dokazoval, da uživa slovensko šolstvo prednost pred italijanskim. Italijansko šolo v okolici, to je v slovenskih vaseh, favorizirajo, slo-

Šolske statistike ne smejo biti «tabu»

zadnji napad na slovensko šolo izmodril in kljub servilnim prepovedim didaktičnih ravnateljev smo prišli do nekaterih podatkov, ki so bili prej za nas «tabu».

Na zahtevo «Primorskega dnevnika», da postanejo šolske statistike dostopne javnosti, je Informacijski urad vojaške uprave povabil uredništvo našega dnevnika, da zahteva statistične podatke od pristojnega šolskega urada. Toda prof. Rubini, šolski superintendent, je odklonil izstavitve takih podatkov, ker ni za šolski urad «predvidena funkcija, dobavljati statistične podatke zasebnikom». Iz trte izvit, da bi bil jezuitski je prenaiver — izgovor ne more nikogar prepričati. Jasno nam je, v katerem grmu tiči zajec. Objava popolnih statistik, vsega tržaškega šolstva bi izbila reakcionarnim šovinistom že itak skrhano orožje iz rok in bi nam dala priliko, da si približe ogledamo opevano stoprocentno «italianità di Trieste».

To je, kar gospodom pri šolski upravi tako grozovito smrdi,

Če je gospod profesor Rubini tako hudo «uradna», da išče meje svojih dolžnosti v nekih paragrafih, naj nam pove odkod statistični podatki v «Giornale di Trieste», ki je v svojih kilometrih člankih uporabljal na Prokrustovi postelji zmrevarjeno statistiko proti slovenski šoli; odkod podatki onemu šovinističnemu časopisu, ki se je v naslovu napadalnega članka razkorčil: «Con la statistica alla mano...» in končno občinski svetnik Gridelli; odkod je on dobil statistične podatke, da jih je lahko po njegovi potrebi sfrizirane in ponarejene predložil na seji tržaškega občinskega sveta?

Ne, mi ne bomo odnehali! Šolska statistika ni nikaka državna ali vojaška tajnost. Zahtevamo, da se objavijo vsi oni podatki, za katere je vprašalo uredništvo «Primorskega dnevnika». Da, šli bomo še dalje in bomo temeljito proučili celotno tržaško šolsko problematiko. Statistika nam bo služila le za osnovo našega proučevanja. Razni «studiosi» od «Giornale di Trieste» in drugi učeni go-podje naj bodo prepričani, da bo naše proučevanje resnejše in objektivnejše od njihovega.

Če je Informacijski urad vojaške uprave rekel «ne», pričakujemo, da bo sedaj rekel «da» in bo poučil profesorja Rubinija, da so v vseh državah na tem svetu šolske statistike dostopne vsej javnosti, četudi to javnost predstavljajo po Rubinijevem mnenju — zasebniki.

vensko šolo pa v mestu in v okolici zapostavljajo. Tudi stanje v slovenskih srednjih šolah ni nič boljše. Te šole so stisnjene v dveh poslopih, v zasebni hiši v ul. Lazzaretto Vecchio in v ul. Scuole Nuove. V ul. Lazzaretto je 549 dijakov gimnazije, učiteljska in trgovske akademije in v eni sami šolski sobi je po 45 dijakov.

Zato je tov. Dekleva, zahteval, da se zvišajo krediti za slovenske šole, da se doseže enakopravnost. Končno je spregovoril še o zahtevi Slovencev po lastnem gledališču. V tem pogledu je odgovoril svetniku Vercelliju, ki je v razpravi dejal, da new-yorški Italijani nimajo svojega gledališča. Temu gospodu je tov. Dekleva povedal, da Slovenci v Trstu niso izseljeni, temveč da že od zdavnaj žive tu skupno z Italijani.

Na tej seji je bilo značilno tudi to, da je svetnik Furlani, bivši urednik «Voce libera», dejal, da ni obramba italijanstva nikaka žalitev Slovencev, temveč da izvira le iz nujnosti, da se ohrani italijanstvo pred slovanskim morjem, ki sega od tu do Daljnega vzhoda. Profesor Furlani je nato govoril še o tržaškem vprašanju in dejal kominformističnim svetnikom «V tem vprašanju se sringate z nami, toda niste dovolj odkriti, da bi to javno priznali».

Zadnje seje občinskega sveta so pokazale, da se informbirojevski svetniki poživljajo na pravice tržaških Slovencev in da se za pravice odločno bori le zastopnik «Ljudske fronte». Po svoji zadnji seji je šel občinski svet na počitnice in se bo zopet sestel 10. januarja.

Radodarni Dedek Mraz je obiskal skoraj vsako vas in razveselil staro in mlado

Nad 4000 otrok

se je letos veselilo darov Dedka Mraza

Odbor za novoletno jelko je obdaroval ob novem letu nad 4.000 otrok. Tako se je tudi pri nas uveljavila ta slovanska tradicija v veliko veselje malčkov in mater. Prvič smo praznovali novoletno jelko prav za prav že lani ko so naše žene na hitro obdarovale ob novem letu 250 siromašnih otrok, na katere so informburojevci zaradi svoje pristranosti pozabili.

Največji delež pri tem velikem uspehu novoletne jelke imajo slovenske in italijanske antifašistične žene. Pripravljale so igračke, pletle nogavice in rokavice, aktivno sodelovale v vseh pripravah. Politični priporniki niso pozabili na naše malčke ter so izdelali zanje mnogo igračk: vozičkov, konjičkov, avtomobilov, letal, itd. Slovensko narodno gledališče je igralo za novoletno jelko «Sneguljčico», vse demokratsko ljudstvo je prispevalo z darovi po svojih močeh.

Zavoji z darovi so bili treh vrst: prva za sirote padlih borcev, za sirote sploh in za otroke brezposelnih, druga vrsta za otroke potrebnih staršev, tretja vrsta pa za one otroke, katerih starši so želeli, da bi se tudi njih deca radovala z drugimi otroki. Tretje vrste zavoji so vsebovali 1 kg sadja, 1 zavoj piškotov, vrečko sladkorčkov, 1 zvezek, svinčnik ali barvice za manjše otroke in igračko. Vsi zavoji druge vrste so imeli poleg tega še 2 m flanele, zavoji prve vrste pa so imeli poleg flanele in ostale vsebine zavojev tretjega tipa še 1 spodnjo majico, ali volneno jopičo, ali rokavice ali pa nogavice. Od nad 4000 zavojev jih je bilo 3.700 prvega in drugega tipa, torej so vsi ti zavoji poleg ostalega vsebovali tudi oblečila.

V mestu samem so pri Sv. Ivanu, v Skednju, v Barkovljah, pri Sv. Mariji Magdaleni in pri Sv. Vidu obdarovali okoli 2.000 otrok, približno enako število pa so jih obdarovali v vseh tržaških in drugih občin. Otroke so obdarovali v 23 krajih. Prvi dan to je 29. decembra 1949 so obdarovali v Nabrežini, Sempolaju, Dolini Ricmanjih, Borštu, Proseku, Bazovici, Sv. Križu in Plavjah nad 1300 otrok. Otroci so se s svojimi materami zbrali ob novoletnih jelkah v dvoranah, kjer pa niso dobili dvooran, so si pomagali na druge načine. Poudariti so jih obiskali striček z zajčkom nato pa Dedek Mraz ki jim je povedal marsikaj poučnega. Ponekod so pionirji in planinke tudi recitali in pokazali Dedku Mrazu, kaj vse znajo. Navedite pa je bilo veselje, ko je začel Dedek Mraz deliti zavoje in so otroci radovedno kukali vanje, kaj jim je prinesel. Že prvi dan je v nekaterih krajih spremljalo Dedka Mraza tudi lutkovno gledališče, ki je razveselilo otroke s Cinco Marinco.

V Nabrežini je razdelil Dedek

Mraz 200 zavojev, v Borštu 140, na Proseku je obdaroval 270 otrok. V Sv. Križu niso hoteli dati otrokom in Dedku Mrazu dvorane, pa je bilo vseeno zelo lepo. Otroci in starši so bili kar na prostem in Dedek Mraz jim je delil zavoje z balkona.

30. decembra je obiskal Dedek Mraz s svojo veselo družbo otroke

v mestu, na Opčinah, v Devinu in v Vižovljah. Pri Sv. Ivanu na stadionu «1. maj» je Dedek Mraz popoldne in zvečer obdaroval 800 otrok. Tudi ta dan so ponekod spremljale Dedka Mraza lutke v veliko veselje otrok.

Zadnji dan leta so se veselili darov novoletne jelke otroci v Velikem Repmu, Saležu, Gabrovcu,

Trebnjah in Padričah. V Saležu so pionirji recitali več pesmi, lutkovno gledališče pa je dalo svojo predstavo. Z lutkami je prišel Dedek Mraz tudi v Gabrovec. V Trebnjah je bilo obdarovanih 80 otrok kar v odprti garaži, ker jim niso hoteli dati na razpolago dvorane, čeprav je okoli 100 vaščanov to zahtevalo. Kljub temu pa je bilo tudi tam navdušenje zelo veliko. V Padričah so se zbrali skupno z Gropajci v novi lepi dvoranici, ki so jo napravili iz bivšega hleva. Tu so otrokom zapeli tudi odrasli.

Odbor za novoletno jelko pa se je spomnil tudi bolnih otrok. Zene so nesle v otroško bolnišnico «Burla Garofolo» 2 zaboja sadja, potice, čokolado, mandorlat, piškote in sladkorčke. Poleg tega je odbor obdaroval tudi politične pripornike in težke invalide. V imenu odbora za novoletno jelko so mladinci obiskali in nesli darove najmlajšemu kurirju NOVJ Simencu Adolfu v Skorklji, ki leži doma težko bolan.

Novoletna jelka je doživela v mestu in na deželi velik uspeh. Najbolj se bili seveda navdušeni otroci in matere. Odbor ni delal nobenih razlik glede na politično prepričanje staršev, ampak je obdaroval vse, ki so se prijavili. Ljudje so videli resnost in nepristranost te akcije in so bili zato zelo zadovoljni. Najbolj pa je povsod navdušil otroke Dedek Mraz in zato komaj čakajo, kdaj mine leto dni, da jih bo zopet obiskal.

«Novoletna jelka» bo ostala vsem našim malčkom nepozabna

Goriška KRONIKA

Goriški občinski svet je na več sejah razpravjal o prosti coni. Iz diskusije je bilo razvidno, da je prosta cona prinesla zelo malo koristi, da se je le malo zmanjšalo število brezposelnih in da so edino nekateri kapitalisti kovali dobičke na račun proste cone. Celo saragatovec Valenti je dejal, da prosta cona ni prinesla širokega slojem prebivalstva nobenih koristi, čeprav je bila ustanovljena predvsem zanje.

Pri tem so bile zanimive besede svetnika Stecchine. Ta je poudaril, da so težave nastale zaradi odcepitve preko 80.000 prebivalcev, ki so pred razmejitvijo težile h Gorici, ki je bila zanje gospodarsko in upravno središče. Gorica se je razvijala ob pomoči okoliškega prebivalstva na Krasu ter v Vipavski in Soški dolini.

Solske oblasti so zapodile s slovenske šole v Podgori večje število slovenskih šolarjev, ki pa ne marajo iti na italijansko šolo. Tako se nadaljuje raznarodovanje Slovencev kot za časa fašizma. Posebno pritiskajo na otroke staršev, ki imajo kakšno obrtno dovolilnico.

Filmski ozbornik «Santa Gorizia» so poskusno predvajali v kinodvorani «Verdi». Te prve predstave so se udeležili zastopniki civilnih in cerkvenih oblasti. Dejanje filma se začneja s protestom proti sedanji krivični meji. Dalje prikazuje goriška bojišča, dobrdobsko planoto itd. V filmu se jasno kaže pohlep po slovenski zemlji, ki je bila končno osvobodjena.

15. januarja bo prenehala obratovati livarna Prinzi, zaradi česar bo ostalo brez dela 30 delavcev in uradnikov. To je zopet nov dokaz, kako malo koristi prosta cona srečnji in mali industriji.

Tržaška KRONIKA

V Strunjanu sta se zaključila dva tečaja, in sicer tečaj za trgovske pomočnike in sindikalni tečaj. Na tečajih so bili slovenski in italijanski tovariši, ki so se med seboj prav dobro razumeli in si v vsem pomagali. Tečaja sta trajala tri mesece in sta bila v italijanski, da so ju lahko tudi italijanski tovariši uspešno posečali. To je še en dokaz, kako lažna je propaganda šovonizma in informburojevcev, da v Istrskem okrožju preganjajo Italijane. Okrajno ljudsko sodišče v Pi-

ranu je obsodilo več kmetov-kulakov, ki so namerno sabotirali gospodarstvo s tem, da niso hoteli plačevati davkov. Poleg tega so prijavili manjše količien pridelkov, da bi lahko potem na skrivaj prodajali blago po višjih cenah in spekulirali. Obtoženci so bili iz Sičol, Sv. Lucije in Sv. Lovrenca.

Napredne žene iz Buj so 26. decembra obiskale gluho mladičo v Portorožu v njenem zavodu. Zene so obdarovale mladičo s piškoti, bonbončki in čokolado. Dan kasneje pa je obiskala gluho mladičo in jih obdarila delegacija ASIZZ iz Britonigle.

V Pobegih in Čežarjih so do novega leta pokrili svoj zadržani dom in je prvi dan v letu vihrala na njem zastava z rdečo zvezdo. Pobežani in Čežarjani so zlasti zadnje dni v preteklem letu napeli vse sile, da so spravili svoj zadržani dom pod streho. Na prvi dan novega leta so z velikim veseljem praznovali svojo delovno zmago.

CVETKE iz tržaških listov

LAVORATORE

«V Osapski dolini, ki se razteza v četverkotniku Boljunec-Dolina-Domio-Mačkovlje in v kateri teče potok Glinščica, so se pripetili v poslednjem času nekateri resni dogodki... Tako se začneja neki fantastični članek o UDBI v «Lavoratore» dne 26. decembra 1949.

Teden pozneje to je 2. januarja 1950, piše v drugem članku: «Istrski odbor KP STO je 18. januarja poskrbel, da so se po vsem Istrskem okrožju razširili letaki» itd.

Ce bi bil Boljunec kje na Kitajskem, bi se razumeli, da ga postavijo Vidalijevi uredniki skupno z Dolino in drugimi vasi v Osapsko dolino, toda ti kraji na Bregu so tako rekoč tik pred nosom. In po tej Osapski dolini teče še Glinščica! Svojega fantastičnega članka res niso mogli bolje začeti. Morda pa so namenoma tako napisali, da bi bila med lažmi harmonija? Kakor pa vidite, niso vidaljevci krepki le v zemljepisju, tudi preroki so. Ze sedaj vedo, da bodo 18. januar-

ja trosili letake nekega fantomskega istrskega odbora Vidalijeve KP STO. Le tako naprej, pa bomo ob koncu leta pili sijajen likof za vso to roboto!

Iz resolucije CK KP STO (Vidalijeve): «KP tolmači interese in težnje vseh tržaških mešanov».

Torej tudi interese Santina, Cosulich, baronov Economo, Parisi itd? Kaj pa razredna borba?

GIORNALE DI TRIESTE

V sindikalnem članku piše «Giornale di Trieste» 1. januarja med drugim: «Prvič so tudi komunistični sindikalisti po tajniku CGIL Bitossiju poudarili, da je treba na sindikalnem torišču hitro ustvariti popolno enotnost z Italijansko republiko s tem, da se tržaški predstavniki delavcev vključijo v vsa bodoča pogajanja v Italiji. Po štirih letih so komunisti torej morali priznati neločljivost krajevnih vprašanj z italijanskimi vprašanji.

Mi bi dodali, da «komunistični sindikalisti» niso tega priznali šele sedaj, temveč že mnogo prej. Vsekakor pa se je fronta od Santina do Vidalija okrepila, če se raduje nad tem celo klerofašistični «Giornale di Trieste», ki so mu gotovo interesi industrijcev zelo pri srcu. Pa ne le to. Tudi v občinskem svetu je ta kominformistična politika žela odobravanje. Sam profesor in svetnik Furlani je tam dejal, da

so cilji «komunistov» in njegove stranke isti in da se razločujejo le po svojih metodah za doseg te ciljev. Ob tej priliki je tudi priznal, da tudi komunisti hočejo Italijo in jih pozval, naj končno to jasno povedo. Torej je ob novem letu italijanska fronta res popolna. Zato je celo Vidalijeva resolucija «Za širša zaveznitva» že kar odveč. Saj to zaveznitvo že dolgo obstaja.

IL LUNEDI

«Lunedì» piše o škofovi pridi-gi na dan novega leta tudi o: «Preganjanci ne dajo miru. Se nadalje kruto mučijo deželo, ki se kar je višek Ironija, imenuje svobodna. Nadaljujejo pred očmi civiliziranih narodov, ki so ustvarili to stanje in so slovesno obljubili zaščito in obrambo. Nadaljujejo to svoje delo, medtem ko je onim, ki se tako krivično in kruto obnašajo, zagotovljena obramba v primeru napada...»

Zdi se nam nemogoče, da bi se ta sramota nadaljevala še celo leto dni...

Škof Santin bi torej rad pohrustal najprej cono B potem se vso Jugoslavijo samo zato, ker ljudska oblast ne dovoli političantskim duhovnikom, da bi hujskali ljudstvo. To imenuje preganjaje cerkve in vere. Zato bi rad, da bi kdo napadel Jugoslavijo. Pričakujemo, da bosta začela pohod kar škof sam in Vidali, saj je njuno javkanje o terorju v coni B na las podobno.

ČITAJTE

ČLUDSKI TEDNIK

KRONIKA

Skupina angleških laburističnih poslancev je na potovanju po Jugoslaviji.

Moša Pijade, član politbiroja CK KPJ je bil odlikovan z redom junaka socialističnega dela za revolucionarno delovanje. Ta red je Jugoslavija uvedla pred kratkim in je Moša Pijade prvi odlikovanec.

7304 obsojencev, ki prestajajo kazni v kazensko popravni ustanovi, je Prezidijski ljudski skupščini FLRJ na predlog vlade pomilostil.

Informbirojevski in kapitalistični elementi so skušali preprečiti motorni ladji «Srbija» pravočasen odhod iz Marselija s tem, da so ukazali delavcem naj zapuste delo, ko so nakladali na jugoslovansko ladjo. Posadka ladje pa je sama natovorila še preostali del tovora - 90 ton - in tako je ladja lahko pravočasno odpeljala v domovino.

Francoski književniki, ki so bili tri tedne gostje Zveze jugoslovanskih književnikov so po radiu opisali svoje vtise. Jean Marie Domenack je izjavil, da je nesrečnik, kar pripoveduje o Jugoslaviji komunistični tisk v Franciji ter da je revolucija v Jugoslaviji nerazdružno povezana z resnico, od katere je ni več mogoče ločiti. Novinar Baboulin, je dejal, da je Jugoslavija eno samo velikansko gradbišče, da se narodi med seboj kale in da s skupnimi napori odstranjujejo preteklostne zgodovine. Romanopisec Queffelec je govoril, da ga je presenetilo ljudstvo, ki je trdno odločeno graditi socializem. Posebno pa je bil zavzet, ko je videl veliko kulturno dejavnost republik FLRJ.

1122 invalidov Slovenije je bilo v letu 1949 v zdraviliščih.

Visoke nagrade je vlada FLRJ ob Novem letu podelila raznim zaslužnim znanstvenikom, književnikom in umetnikom.

Mednarodni fond za pomoč otrokom je v svojem poročilu o posameznih državah dejal, da so jugoslovanske oblasti in množične organizacije posvetile vso skrb vojnim otrokom. Zaradi močnega uničenja Jugoslavije med vojno pa to še ne more kriti popolnoma vseh potreb v mleku, zato priporoča mednarodna organizacija pošiljanje mleka v FLRJ.

Motorni brod «Reka» so izdelali v Rotterdamu na Holandskem za Jugoslavijo. Njegova nosilnost je 3900 ton. Na Holandskem, pa tudi na Norveškem izdelujejo ladje za Jugoslavijo, ki bodo imele do 9000 ton nosilnosti. Letos bo med drugimi dokončana «Slovenija».

Zadnje zasedanje prve redne Ljudske skupščine FLRJ bo 20. januarja. Ta skupščina je nastala iz ustavodajne, ki je bila izvoljena 15. novembra 1945. Takoj po objavi sklepa o razpustitvi skupščine, mandat ji poteče 31. januarja, bo Prezidijski ljudski skupščini izdal ukaz o razpisu volitev za novo skupščino. Volitve bodo ob koncu marca, prvo zasedanje pa aprila t. l.

Največjo tovarno celuloze na Balkanu so zgradili v Prijedoru ob reki Sani v Bosni, Surovino, t. j. celulozni les, bodo dovažali iz obsežnih gozdnih predelov Zahodne Bosne, zlasti Grmeč planine, Kozare in drugih planin. Premog pa bo iz rudnika Suhača pri Sanskem mostu. Tovarna bo že v začetku leta obratovala z zmogljivostjo 11.000 ton na leto, kar bo zelo dvignilo proizvodnjo papirja.

Pet kinoprojektorjev čez plan so izdelali delavci tovarne alskrav v Kranju.

Trgovinski sporazum in sporazum o odškodnini za bivšo britansko imovino v Jugoslaviji je bil podpisan v Beogradu. Trgovinski sporazum določa blagovno izmenjavo za dobo 5 let v vrednosti 100 milijonov funtov v obe smeri. Sporazum o odškodnini pa izpolnjuje sporazum, ki je bil podpisan lani v Londonu. Vlada FLRJ bo plačala odškodnino z vsoto 506.000 livrov Sterlingov letno skozi 8 let.

OD ZMAG K ZMAGAM

(Iz govora maršala Tita ob novem letu)

Maršal Tito je ob vsotpu v novo leto govoril državljanom Jugoslavije, da so lahko ponosni na ogromne uspehe, ki so jih dosegli to leto na poti v socializem.

Leto 1949 je bilo leto težkih naporov, leto neprestane vztrajne borbe za uresničenje petletnega plana, za zgraditev socializma v državi, leto borbe za zmago resnice nad lažmi in klevečami. Delovno ljudstvo je vzdržalo vse napore brez ozira na mnoge ovire in vse mogoče težave ter uspešno zaključilo tretje leto petletke, ki je bilo v celoti izpolnjeno s 100,4 odst.

Letni plan so narodi Jugoslavije izpolnili brez vsake pomoči od zunaj. Jugostavija zato ni propadla, kakor so prerokovali njeni dozdnevni prijatelji, ki so trdili, da brez njih ni mogoče graditi socializma. Niti se ni Jugostavija prodala kapitalistom, kakor jo obrekujejo informbirojevci, temveč vse hitreje in hitreje napreduje v izgraditvi svoje socialistične države.

Vzhodne države mnogo pišejo o posojilih, ki jih je Jugostavija dobila v Ameriki. Do danes je FLRJ

dobila posojilo le od dveh ustanov v Ameriki. Mnogoštevilne stroje in surovine pa je Jugostavija kupila v inozemstvu s tem, kar je prigrisporilo ljudstvo s svojim delom. Toda Jugostavija je pripravljena sklepati nove trgovinske pogodbe z industrijsko razvitimi zahodnimi državami, pogodbe, ki bodo predstavljala olajšanje za delovne ljudi narodov FLRJ. Toda vsakdo pa mora vedeti, da te pogodbe ne terjajo od Jugostavije nikakršnih političnih koncesij, temveč temelje na enakopravnosti, čeprav trde obrekovalci nove Jugostavije prav nasprotno.

Uspehe tretjega leta petletke je maršal Tito podkrepi v svojem novoletnem govoru s številkami.

V letu 1949 je bilo popolnoma dograjenih 29.021 stanovanjskih objektov s 607.643 kv.m površine, nedovršenih je še 14.431 poslopij. Od tega je popolnoma dokončanih 5.497 visokih stanovanjskih zgradb, a 1809 je še nedovršenih.

Zgrajenih in položenih je bilo 202,8 km železniških prog. Tu niso računane ozkotirne, gozdne in pomožne železniške proge.

FLR Jugoslavija domovina enakopravnih narodov

Slovincem na Koroskem, v Italiji in na Tržaškem ozemlju kratijo oblasti, ki se tako rade ponajša s svojo demokratičnostjo, njih osnovne nacionalne pravice, zlasti pa solanje v materinem jeziku. Toda te pravice kratijo jugoslovanskim nacionalnim manjšinam tudi v državah informbirojevske ljudske demokracije, čeprav tam toliko kričijo o terorju v Jugoslaviji. Ravno ta Jugostavija pa daje nacionalnim manjšinam vse pravice na osnovi enakopravnosti. O tem nam priča tudi poročilo podpredsednika vlade in notranjega ministra FLRJ tovariša Aleksandra Rankoviča na 8. zasedanju Ljudske skupščine FLRJ, katero zaradi njegove aktualnosti na kratko povzemamo v onem delu, ki govori o narodnih manjšinah.

«V duhu ustavnih načel o enakopravnosti vseh državljanov FLRJ ne glede na narodnost imajo nacionalne manjšine, kakor tudi narodi FLRJ vse pravice do zaščite in svobodnega razvoja kulturnega življenja. Nacionalne manjšine so, poslužujoč se teh pravic, obnavljale razna svoja združenja in zveze, kot so kulturno-prosvetna, fizikalna in druga. Iz programov teh združenj vidimo, da je usmerjena kulturno-prosvetna dejavnost narodnih manjšin k razvoju in širjenju znanosti, umetnosti medsebojnega zliževanja pripadnikov nacionalnih manjšin kakor tudi k kulturnemu sodelovanju z drugimi narodi FLRJ. Pravilno politiko vlade FLR Jugoslavije najbolje osvetljujejo podatki o združenjih nacionalnih manjšin:

MADZARI: Na ozemlju države deluje 83 madžarskih združenj. Od tega je 62 kulturno-prosvetnih, 12 lovskih in 9 šolsko-fizikalnih. Ta združenja delujejo ali na področju vse FLRJ, ali pa so krajevnega pomena.

CEHI: Na ozemlju FLRJ deluje 32 čeških kulturno-prosvetnih društev, in sicer v Srbiji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini in v Ljubljani.

SLOVAKI: Na področju FLRJ je 20 združenj slovaške manjšine, in sicer 18 kulturno-prosvetnih in 2 fizikalni.

ROMUNI: Romunska nacionalna manjšina ima 13 kulturno-prosvetnih društev, 3 lovska in 2 fizikalni.

ITALIJANI: Na področju LR Hrvatske je 10 združenj italijanske narodne manjšine. Ta združenja so organizacijsko vključena v sestav Ljudske fronte in so zelo aktivna na kulturno-prosvetnem in političnem področju. V LR Sloveniji ima društvo italijanskih delavcev «Pa-

vel Morgana» v Ljubljani 300 članov. Društvo deluje v okviru sindikatov za kulturno, politično in strokovno dvigovanje članstva ter za razvoj fizikulture.

SIPTARJI: Na področju LR Srbije so v avtonomni Kosovski-metohijski oblasti 3 kulturno-umetniška društva, in sicer v Kosovski Mitrovici, v Prizrenu in v Peči. Na področju LR Makedonije delujejo 3 društva.

TURKI: Na področju LR Makedonije je 5 društev turške nacionalne manjšine, in sicer 4 fizikalna in 1 kulturno umetniško.

Iz navedenih podatkov vidimo, da je nacionalnim manjšinam v FLRJ omogočen kulturni razvoj in da se te manjšine v polni meri poslužujejo te svoje pravice z raznovrstnimi manjšinskimi združenji. Dejavnost nacionalnih manjšin pa gre še dalje. Spremljajo delo Ljudske fronte in pri njem aktivno sodelujejo. Posebno razvita je dejavnost manjšin združenj pri njihovem povezovanju s kmeljskimi obdelovalnimi združenji.

Poleg tega je treba posebno omeniti, da je Siptarjem v avtonomni kosovski-metohijski oblasti, ki so bili v stari Jugoslaviji posebno zatirani, danes popolnoma zagotovljeno svobodno politično in kulturno-prosvetno življenje in razvoj ter enakopravno sodelovanje pri vseh organih ljudske oblasti. Po osvoboditvi so dobili svoje prve šole in sicer 453 osnovnih šol, 29 nižjih in 5 visje gimnazije. Te šole je končalo do sedaj v njihovem jeziku 64.000 otrok, pisati pa se je naučilo 106.000 Siptarjev na Kosmetu. Kako globoko je prodrla ideja bratstva in enotnosti pri Siptarjih, najbolje dokazuje njihova odločnost in odpor proti vsem izžiganjem, ki jih danes organizirajo enverovski v Albaniji proti Jugoslaviji.

Tu se bom dotaknil tudi vprašanja izseljevanja Židov iz Jugoslavije. Po ustanovitvi židovske države v Palestini je naša vlada ustregla tistim Židom, ki so izrazili željo, da bi stopili iz našega državljanstva in se izselili v svojo domovino. Tako je v 1948. in 1949. letu prostovoljno zapustilo Jugoslavijo 6.586 Židov, katerim je bilo omogočeno, da so preselili tudi svoje premoženje. Mislim, da niti ena vlada ni pokazala toliko razumevanja do tega vprašanja kot naša. S takim stališčem naše vlade je prišla tudi do izraza njena dosledna politika v nacionalnem vprašanju.

Vse to dokazuje, da je nacionalnim manjšinam zagotovljen in omogočen svoboden in vsestranski razvoj v FLRJ.

V preteklem letu je bilo dovršenih še 261 km avtoceste Zagreb-Beograd.

V produkcijo rudnikov je poseglo 14.000 članov Partije, da so nakopali premoega za široko potrošnjo.

Število kmetijskih obdelovalnih zadrug je v letu 1949 naraslo na 6500 s približno 324.000 gospodarstvi, ki imajo 1.762.624 hektarov zemlje.

Jugostavija je imela ob koncu leta 1949 472 jasli in didov, v katerih je oskrbovanih 19.948 otrok, dalje 1062 domov za učence v gospodarstvu, internatov, srednjih in strokovnih šol, v njih je oskrbovanih 127.931 učencev.

V šolskih počitnicah 1949 je letovalo na planinah in na morju 161.679 otrok. V 2275 šolskih kuhinjah se hrani 213.144 otrok. Odprtih pa je bilo v državi 331 otroških restavracij.

Za invalidnine je vlada FLRJ izplačala v preteklem letu 3 milijarde 250.310.694 dinarjev, v gospodarstvu pa je vključenih 40.320 invalidov.

V letu 1949 se je število osnovnih šol povečalo v primerj z letom 1948 na 101,94 odst., število srednjih in strokovnih šol na 104,5 odst., umetniških pa na 126,4 odst.

V minulem letu je bilo izdano za znanstvene ustanove 196.909.000 dinarjev. Znanstvene akademije so dobile 40 novih znanstvenih institutov. V Jugostaviji deluje 44 fakultet in 38 drugih visokih šol. Na novo sta bili ustanovljeni univerzi v Sarajevu in v Skoplju. Visokošolcev je bilo 54.421, podeljenih je bilo 23.382 štipendij v znesku nad 45 milijonov dinarjev mesečno.

V državi deluje 56 stalnih gledališč in okrog 1009 diletantskih. Knjižnic in čitalnic je v državi preko 10.909.

Ob zaključku svojega govora se je maršal Tito ponovno obrnil na delovne ljudi nove Jugostavije in pozval delavce v težki industriji, da dajo čim več železa, jekla, strojev in orodja svoji socialistični domovini. Pozval je rudarje v rudnikih in črpalce nafte, da dvignejo proizvodnjo, kajti od njihovega dela je v veliki meri odvisno delo v tovarnah, transportih, oskrbovanje mest in vasi s kurivom in predvsem, da bodo izkopali toliko rud, da bo Jugostavija mogla z njimi plačati razne stroje in surovine, ki jih bo morala kupiti v inozemstvu. Obrnil se je na delavce lahke, gozdne industrije in prometa. Dvig njihove produkcije bo obenem dvig življenjskega standarda vsega delovnega ljudstva.

Maršal Tito je pozval mladino in pionirje, naj se marljivo pripravljajo na bodočnost, ki jih čaka, svetla in polna vseh možnosti.

Poseben poziv je veljal učiteljem in vsem vzgojiteljem, ki imajo veliko in častno nalogo vzgajati mlado socialistično generacijo. Njihova naloga je, da vzgojijo ne samo sposobne, strokovne kadre, temveč tudi po značaju prave državljane socialistične države, ljudi, ki bodo

visoko cenili revolucionarne pridobitve, ki bodo ljubili svojo domovino, toda tudi znali ceniti pozitivne pridobitve drugih narodov, ki bodo gojili v sebi svobodoljubne tradicije svojih prednikov, toda katerih ljubezen do svoje socialistične domovine ne bo motila, da bi bili hkrati tudi resnični internacionalisti.

Pri vzgojnem delu novih državljanov ima kultura in znanost važno nalogo. Zato morajo znanstveniki, književniki in drugi umetniki čim globlje spoznati bistvo revolucionarne preobrazbe svoje socialistične domovine in njihovo delo mora služiti čim uspešnji in hitrejši zgraditvi socialistične domovine in novega človeka.

Pozval je vse pripadnike Ljudske fronte, da vse svoje sile in svoj čas posvetijo izgradnji domovine. Z vsemi delovnimi ljudmi pa bo sodelovala ljudska armada, ki bo tudi hrabro čuvala svojo socialistično domovino.

Vsem državljanom in državljan-kam socialistične Jugostavije naj bo leto 1950 srečno in polno novih uspehov!

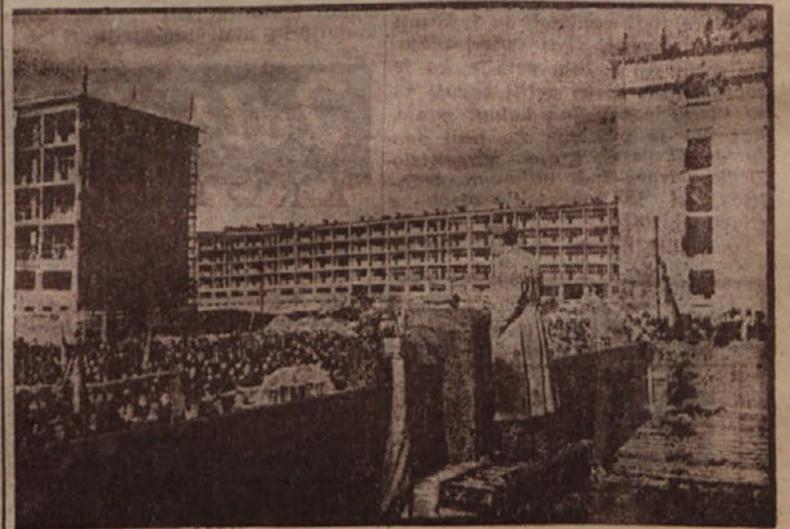
Volitve v Jugoslaviji dokaz enotnosti jugoslovanskih narodov

Po vsej Jugoslaviji so se zaključile volitve v krajevne ljudske odbore. Dveletna poslovna doba odbornikov, ki so bili izvoljeni leta 1947 je potekla in tako so zdaj novi odbori prevzeli svoje delo. V njih je večji procent delavcev, zadržnikov in malih kmetov, kakor pa je bil v prejšnjih. To dokazuje, da je delovno ljudstvo neposredno udeleženo v oblasti ter da na vasi uspešno napreduje borba za socializem.

Procent udeležencev pri volitvah je bil povsod višji kakor v preteklih volitvah, skrinjica brez liste pa je dobila manjši procent. Novo število odbornikov je poraslo za 56.134, kar pomeni razširitev ljudske oblasti. Volilni izid je najboljši odgovor Sovjetski zvezi in drugim državam, ki hočejo s svojo gonjo vrestiti razdor, nezadovoljstvo in nezaupanje med jugoslovanske narode.

Pri letošnjih volitvah je sodelovalo 97,24% volilnih upravičencev, t. j. za 0,51 več kot leta 1947. Za kandidate Osvobodilne fronte je glasovalo 93,06%, za skrinjico brez liste pa 6,94% volivcev. Procent abstinence se je tedaj znižal za 2,76%. Najboljši procent volivne udeležbe ima Goriška oblast, v kateri je glasovalo 99,1%, za skrinjico brez liste pa 3,37%.

V krajevne ljudske odbore je bilo izvoljenih 17.541 moških, t. j. 86,74% in 2684 žens, t. j. 13,26%. Delavcev je 27,5 odstotka, kmetov 47%, obrtnikov 6 in ostalih poklicev nekaj čez 6%. Po narodnosti je med odborniki v Sloveniji 99,38% Slovencev in 0,62% Madžarov.

Vukmanović-Tempo govori v Novem Beogradu

Proračun za l. 1950 izraz nadaljnje stopnje socialistične graditve dežele

Zastopnik ministra za finance, minister za zunanjo trgovino Mljenje Popović je podal na zasedanju Ljudske skupščine FLRJ predlog o splošnem državnem proračunu za leto 1950, katerega je skupščina soglasno odobrila.

Minister Popović je v svojem referatu prikazal predhodne rezultate izpolnitve proračuna za leto 1949. Plan dohodkov, ki je znašal 134 milijard, je bil presežen na 137,7 milijard, zato znaša presežek dohodkov nad izdatki 700 milijonov več, kakor je bilo predvideno.

Ti uspehi v zveznem kakor tudi v republiških gospodarstvih so bili doseženi v pogojih, ko so informbirojevske dežele popolnoma blokirale Jugoslavijo. To dokazuje, da je Jugoslavija in njeno delavno ljudstvo ter delavski razred sposobna sama, celo proti željam ZSSR in Informbiroja, izpolnjevati gospodarske in druge plane ter da je

sposobna izpolniti tudi tako veliko notranjo akumulacijo, kakor je potrebna za pospešeno kapitalno ureditev, za industrializacijo in graditev socializma.

Osnutek proračuna za leto 1950 temelji predvsem na proizvodnji. Investicijski plani za leto 1950 bodo izpolnjeni v osnovi z neznatnim povečanjem delovne sile v primeri z lanskim letom. Tudi nadaljnje uvajanje mehanizacije ne bo povečalo obsežnega plačilnega fonda. Obremenitev za državni proračun predstavlja le odprava prispevka za socialno zavarovanje ter zvišanje dodatkov za otroke in pomoči materam. To stanje pomeni krepitev finančne situacije v deželi, zlasti pa krepitev dinarja.

V letu 1949 je znašal presežek dohodkov 8 milijard dinarjev, kar olajša letošnji proračunski plan. Plan dohodkov za leto 1950 je predviden takole (v tisočih dinarjev):

Dohodki gospodarstva	129.707.118 t. j.	74,6%
Dohodki prebivalcev	20.110.500 t. j.	11,6%
Dohodki ustanov in uradov	3.928.382 t. j.	2,3%
Drugi dohodki	12.000.000 t. j.	6,9%
Presežek dohodkov	8.000.000 t. j.	4,6%
Skupni dohodki znašajo po proračunu	173.746.000 t. j.	100 %

Izdatki za leto 1950 pa so naslednji; (v tisočih dinarjev):

Investicije za kapitalno graditev in drugo financiranje gospodarstva iz proračuna	55.486.400 t. j.	31,9%
Investicije za družbeni standard	21.729.900 t. j.	12,5%
Prosveta in ljudska kultura	13.769.329 t. j.	7,9%
Socialno zdravstvo, zaščita ljudstva	23.301.469 t. j.	13,5%
Narodna obramba	28.000.000 t. j.	16,1%
Državna uprava, sodstvo in tožilstvo	15.422.054 t. j.	8,9%
Rezervni fondii vlade, obveznosti države in materialne rezerve	15.951.848 t. j.	9,1%

V primeri z letom 1949 so se postavke letošnjega proračuna znatno dvignile predvsem v prosveti. To kaže prizadevanje države za dvig ljudske prosvete in kulture. Ceprav so bili ti proračuni že v prejšnjih letih visoki, zlasti republiški, vendar določa nov proračun velike dajatve, da se dokončno odpravljajo nepismenost, da se poveča kvalifikacija delovnih ljudi,

da se dvigne kulturno, prosvetno in znanstveno delo na višjo raven v skladu s splošnimi nalogami v gospodarstvu.

Prav tako je višji letošnji proračun za socialno zdravstvo zaščito ljudstva, t. j. za boljše zaščito zdravja delovnih ljudi, za zaščito mater in otrok, za prehrano otrok predšolske in šolske dobe, za preskrbo študentov, za odpira-

nje novih otroških domov, jasli in vrteev.

V letu 1950 daje država visoke materialno pomoč pri razvoju kmetijskih obdelovalnih zadrug.

Proračun zagotavlja tudi krepitev narodne obrambe, ki pa kakor smo vičeli v gornji razpredelnici, dosega le 16,1 odst. celotnega letnega proračuna.

Državni proračun za leto 1950 je za 7,3 odst. višji od lanskega, proračuni zveznih republik pa narastejo v primeri z lanskoletnimi za 45 odst. Ta porast izvira predvsem iz prenosa nekaterih gospodarskih panog v republiško upravo. Tako na pr. proizvodnja premoga, vse elektrogospodarstvo in melioracije. Doseđani prenos tekstilne industrije, usnjarsstva ter industrije gumija je dal v preteklem letu dobre uspehe.

Proračun je realen in stvaren, sloni na doseđanih izkušnjah in zagotavlja nadaljnjo krepitev Jugoslavije in s tem gospodarske neodvisnosti. Zato je Ljudska skupščina proračun za leto 1950 tudi sprejela.

Zasedanje ljudske skupščine in CK KPJ

Zadnje dni decembra je bilo v Beogradu osmo redno zasedanje Ljudske skupščine FLRJ. Predsednik Sveta narodov je sporočil poslanecem, da sta med sedmim in osmim zasedanjem umrla ljudska poslanca Oton Zupančič in Vladimir Nazor. Navzoči so z enominutnim molkom počastili spomin velikih pesnikov.

Prvo skupno sejo Zveznega sveta in Sveta narodov je vodil maršal Jugoslavije Tito.

Na zasedanju so ljudski poslanci sklepali o predlogu splošnega državnega proračuna za leto 1950, dalje o predlogu zakona o splošnem državnem zaključnem računu za leto 1948 in pretresali predloge o potrditvi uredb vlade FLRJ, sprejetih med sedmim in osmim rednim zasedanjem.

Na zasedanju Ljudske skupščine je govoril o državnem proračunu minister Milentije Popović. Uspehe borbe za gospodarski plan je prikazal predsednik gospodarskega sveta in zvezne planske komisije Boris Kidrič. O položaju v notranjosti države, o strokovnem in ideološkem izobraževanju kadrov, o nacionalnih manjšinah itd. je poročal podpredsednik vlade in notranji minister Aleksander Ranković. Zunanji minister Edvard Kardelj je v svojem referatu prikazal položaj Jugoslavije v svetu in delo predstavnikov FLRJ na zasedanju OZN. Član Politbiroja CK KPJ Moša Pijade je govoril o balkanski federaciji ter razjasnil stališče Jugoslavije do nje med vojno in po njej in ožigosal klevete informbirojevskih držav do Jugoslavije v zvezi z balkansko federacijo. O uspehih težke industrije je poročal minister za težko industrijo Franc Leskošek, o rudarstvu minister Svetozar Vukmanović, o elektrogospodarstvu minister Nikola Petrovič, o razvoju kmetijstva, predvsem o kmetijskih obdelovalnih združenjih je podal poročilo minister za kmetijstvo Mijalko Todorović. O ljudski armadi in pomorstvu sta govorila Ivan Gošnjak in Vicko Krstulović. Dalje so poročali ministri za gozdarstvo, promet, prosveto, predsedniki republiških vlad in ljudski poslanci.

Istočasno z zasedanjem Ljudske skupščine je bilo tudi plenarno zasedanje CK KPJ, na katerem so pročali Milovan Djilas o vprašanju šolstva v borbi za socialistično preobrazbo države, Boris Kidrič o tekočih nalogah v borbi za pelletni plan ter Edvard Kardelj o zunanje-političnih vprašanjih.

Pred poljskim poslanstvom v Parizu je eksplodirala bomba. Uradni krogi domnevajo, da je ta atentat posledica francosko-poljskih odnosov, ali pa da je delo poljskih emigrantov.

KRONIKA

Sovjetska zveza bo po trgovskih sporazumih z Veliko Britanijo, Švedsko, Norveško, Svico, Nizozemsko in Belgijo poslala v te države žito in druga živila v vrednosti 300 milijonov dolarjev, v zameno bo iz teh maršaliziranih držav dobila različne stroje, jeklene izdelke, orodne stroje, industrijske in dinamo stroje, naprave za ure itd.

O poddržavljenju industrijskih in prometnih podjetij je izdala madžarska vlada uredbu 29. decembra. Uredba velja tudi za tuja podjetja. Vsem lastnikom bo izplačana odškodnina. Precej dolgo je odlašala madžarska vlada za poddržavljenje teh podjetij, ki stejejo več kot deset delavcev.

Sovjetska zveza gradi v severni Nemčiji utrube, poročajo razni evropski listi. Otok Ruegen v Baltičkem morju je spremenjen v velškansko vojno oporišče z najmodernejšimi betonskimi zaklonišči za podmornice. S pomočjo nemških strokovnjakov in na tisoče nemških mobiliziranih delavcev grade na otoku poskusno postajo za letelce bombe.

Albanska vlada je objavila, da bo vrnila vse avstrijske in italijanske vojne ujetnike.

1470 kmetijskih obdelovalnih zadrug ima danes Madžarska. V njih je vključenih 38.587 družin. Januarja 1948 je bilo 90 zadrug s 1092 družinami.

Moskovska «Pravda» napada britanskega parlamentarca Ziliacusa, češ da služi Titovim gospodarjem, angloameriškim imperia- listom. «Pravda» in drugi sovjetski listi so o Ziliacusu pisali kar najbolj navdušeno vse do tedaj, dokler se ni postavil odkrito na stran Jugoslavije in obsodil hegemonski politiki SZ Zdjaj pa je postal, po kominformističnih pojmih, vojni hujskač.

Smrtno obsodbo je izreklo praško sodišče nad bivšim poslancem slovaške demokratične stranke Karlom Folto, ker je bil vohun ameriške informativne službe.

Razprava proti japonskim vojnim zločincem v Moskvi je zaključena. Obtoženi so bili, da so pripravljali bakteriološko vojno. Vsi so bili kaznovani na prisilno delo.

Ukrajino je zajel mrzli val, ki se zaostruje proti vzhodu. V Moskvi je bilo zadnji dan leta 27 stopinj pod ničlo.

Romunska ljudska skupščina je odobrila proračun za leto 1950 s 76 glasovi proti dvema.

Tudi Češkoslovaška je začela minirati svoje meje proti Avstriji. Madžarsko avstrijska meja je že minirana.

Madžarska vlada je odklonila, da bi britanski konzul obiskal nekega britanskega državljana, ki je zaprt na Madžarskem. Diplomatski krogi predvidevajo možnost, prekinitve diplomatskih odnosov med Veliko Britanijo in Madžarsko. Madžarske oblasti so izgnale tudi nekega ameriškega državljana.

Pri poljskem ministru za notranje zadeve je protestiral francoski veleposlanik v Varšavi zaradi obsode francoskih državljanov v Wrocławu. Poljska vlada je protest zavrnila in obtožila francoske oblasti, da se vmešavajo v poljske notranje zadeve.

Češkoslovaško-švicarski sporazum je bil podpisan v Pragi za izmenjavo dobrin in za izplačilo švicarskim podjetjem, ki jih je CSR nacionalizirala. V letu 1949 je 60% vsega češkoslovaškega izvoza odpadlo na ZSSR.

Drugo obletnico romunske republike so praznovali po vsej Romuniji z govori in ljudskimi slovesnostmi. Notranji minister Georgescu je v Bukarešti na akademiji poudarjal privrženost Romunije Sovjetski zvezi, eki se bori za mir in neodvisnost vseh narodov.

151 odvetniških pisarn od 650 so zaprli na Češkoslovaškem na polagi sklepa pokrajinskega združenja odvetnikov.

450 Enotnih kmečkih zadrug ima danes Češkoslovaška. Te zadruge obdelujejo polja po skupnem planu. V vseh političnih okrajih obstajajo strojne postaje.

V letu 1949 je Sovjetska zveza vrnila 65.000 nemških vojnih ujetnikov.

Jugoslovanskim znanstvenikom, inženirjem in delavcem je v letu 1949 uspelo, da so skonstruirali preko 500 popolnoma novih proizvodov, katere je morala do tedaj Jugoslavija uvažati iz inozemstva. Število in vrednost teh novih proizvodov dokazuje, da preobrazba agrarno zaostale dežele v visoko industrijsko ni samo kvantitativna temveč tudi kvalitativna.

Mnogo zelo kompliciranih strojev in delov strojev je jugoslovanska proizvodnja začela izdelovati prej kot se je sploh moglo misliti. Jugoslavija je bila v to prisiljena zaradi blokade Sovjetske zveze in državi ljudskih demokrati. ki so kršile trgovinske obveze proti FLRJ z namenom, da preprečijo izpolnitev petletnega načrta.

V podjetjih težke industrije so bili doseženi veliki uspehi predvsem za razvoj nadaljnje industrializacije in elektrifikacije države. Delovni kolektiv Titovi zavodov «Litostroj» je kot prvi v državi izdelal turbine za hidrocentrale, in sicer dvojne «Peltonove» turbine, ki so sestavljajo 2200 konjskih sil ter «Francisovo» spiralno turbino. Prvo so montirali na hidrocentrali «Savica» v Sloveniji, drugo v Bosni.

V tovarni električnih strojev «Rade Končar» so izdelali velike generatorje za hidrocentrale z jakostjo po 24.000 kw amperov. Prvi tak generator je montiran na Mariborskem otoku. Turbina tega generatorja je težka 130 ton in se obrne 125 krat v minuti ter s tem omogoča proizvodnjo električne energije napetosti 10 in pol tisoč voltov, ki v transformatorjih da 110.000 voltov napetosti.

Tovarna strojev «Ivo Lola Ribar» izdeluje danes vrsto novih vrtnih naprav, stiskalnic s 150 tonami pritiska, pnevmatičnih kladiv s težino 150 kg, dezinfektorje za plin, razne naprave za vžiganje nafte itd.

Tovarna «Parnik Kollon» na Zitijsku pri Zagrebu izdeluje lokomobilske parne kotle, «Rade

Preko 500 novih proizvodov jugoslovanske industrije v l. 1949

Končar» pa je dala prve jugoslovanske lokomotive, dalje železniške vagonne no aerodinamično linijo poštne, spalne vagonne itd.

Jugoslovanska industrija motorjev proizvaja že serijsko prve kamione domače industrije «Provenac» in «Pionir». Ti kamioni imajo jakost 70 konjskih sil in nosilnost 3 ton.

Industrija motorjev v Rakovici je izdelala prvi prototip traktorjev. To so «Zadruga» in «Uradnik». V letošnjem letu bodo v Rakovici začeli s serijsko proizvodnjo teh traktorjev.

Tovarna «Djuro Djaković» v Slavonskem Brodu izdeluje parne bagre, ki s svojo lopato izkopajo in natovorijo v 20 minutah 20 ton premoga. Za mehanizacijo rudnikov so važni tudi rudarski vagoneti, ki se avtomatsko izpraznjujejo. Tudi izdelujejo jugoslovanske tvornice pnevmatska kladiva, vrtni stroji in pnevmatski ventilatorji za rudnike. Jugoslovanska industrija izdeluje tudi posebne elektromotorje za rudnike.

Za razvoj industrije je silno važna proizvodnja jekla. Jugoslovanska črna metalurgija ga proizvaja danes 48 vrst. Ob koncu petletnega plana bo dala ta vrsta kovinarstva jugoslovanski industriji 750.000 ton jekla nasproti 235.000 tonam predvojnemu proizvodnjo.

Velik del jugoslovanske industrije izdeluje poljedelske stroje, večinoma vse iz domačega materiala. Na prvem mestu so jeklene luščilnice za žitarice, konopljo in sončnice ter selektorji na motorni pogon, ki istočasno zaprašujejo seme. Po mnenju strokovnjakov so jugoslovanski selektorji boljši od priznanih neških Jugoslovansko poljedelska industrija proizvaja tudi sejalne stroje za žito, krompir, peso repo itd. Kovinska industrija

«Tito» v Skoplju izdeluje sejalne stroje za bombaž in čistilne stroje za izločevanje bombažnega semena od bombaža; ti stroji očistijo 400 kg bombaža v 8 urah. V isti tovarni izdelujejo črpalke za namakanje polj, ki izbruhajo 180 kub. m vode v eni minuti. Važno vlogo pri melioraciji opravljajo rotacijski kopači, katere so izdelali jugoslovanski strokovnjaki. Tak kopač z dvema motorjema lahko dnevno izkoplje okrog 3000 kub. m zemlje in nadomesti 500 delavcev. Uporabljajo ga že pri kopanju prekopa Donava-Tisa-Donava, ki bo služil za namakanje obsežnih rodovitnih polj v Vojvodini.

Prvikrat izdelujejo jugoslovanske tvornice pomembne stroje za gradnje kot so pervibratorji, žerjavci, stroji za mešanje betona, za drobljenje peska, ježi. Po petletnem planu bo Jugoslavija proizvajala 7.620 ton raznih gradbenih strojev.

Jugoslovanska kovinska industrija izdeluje vrsto novih proizvodov, ki so važni za vse panoge industrije. Tako izdelujejo zdaj kroglične in valjčne ležaje, katere so do nedavna uvažali. Med proizvode kovinske industrije spada tudi vrsta produktov, katerih uvoz je predstavljal veliko obremenitev državnega proračuna in postavljaj Jugoslavijo v odvisnost od velikih kapitalističnih držav. To so pisalni stroji, katere bodo v kratkem začeli proizvajati serijsko, dalje računski stroji, stroji za pranje posode, za čiščenje zelenjave, ure, bučilke. Izdelava koles bo dosegla v letu 1950 50.000 komadov, prav tako bo povečala svojo proizvodnjo tovarna motociklov. Ki izdeluje motorna kolesa s 750 kub. in ki razvijajo brzino 120 km na uro. Ta motorna kolesa ki so jih prvič preizkušali maja 1949 v Titovi štafeti, so uspešno prevozila razdaljo preko 4000 km.

Industrije optičnih stekel pred vojno v Jugoslaviji sploh ni bilo. Nemška družba Zeiss je imela monopol in preprečevala proizvodnjo v drugih državah. V svojo socialistično izgradnjo pa je nova Jugoslavija vključila tudi to panogo industrije in izdeluje danes stekla za naočnike, za reflektorje, dalje težko laboratorijsko steklo, steklo za medicinsko industrijo, za žarnice.

Od obrtniškem izdelovanju ladij se je ladjedelništvo v okviru pet letke razvilo v veliko industrijsko proizvodnjo. V ladjedelnici «3. maja» so izdelali prve preokooceanske motorne ladje, ki so dolge preko 100 metrov, a široke 14 m z nosilnostjo preko 4000 ton. Do konca leta 1949 so splovili 4 take ladje: «Zagreb», «Skoplje», «Titograd» in «Sarajevo».

V ladjedelnici «3. maja» so izdelali tudi prve parne stroje s 600 konjskimi silami, v ladjedelnici Aleksander Ranković» pa Diesel-motorje za električne centrale na ladjah in za pogon manjših brodov.

Poleg ostale tekstilne industrije, ki je delovala v Jugoslaviji že pred vojno, so začeli izdelovati nove artikle. Serijsko proizvajajo neylon nogavice v tovarni nogavic v Ljubljani in Zagrebu, dalje krombi blago za zimske plašče. Poseben stroj za pletenje neylon nogavic je skonstruiral novator iz Medjimurja. Prednost tega stroja je, da plete z enako brzino celo nogavico, medtem ko inozemski stroji pletejo stopala in pete počasneje. Veliki uspehi, ki jih je delovno ljudstvo Jugoslavije pokazalo v treh letih petletke, posebno se v letu 1949, kažejo no smotrnost jugoslovanskega gospodarskega načrta in na velik doprinos vsakega posameznika za njegovo uresničitev in za popolno osamosvojitve.

ODLOMEK IZ ZGODOVINE borb za slovansko šolstvo v Istri

(IZ SPOMINOV IVOTA SANCINA - FOJAJEVGA)

Tržaški in gorški Slovenci bijemo težak boj za naše šolstvo, za izobrazbo našega ljudstva. Naši narodni sovražniki namreč dobro vedo, da se vzgojen in napreden narod ne da lahko podkupiti, da z njim ni mogoče barantati in da zna terjati svoje narodne in socialne pravice. Italijanski trdnostniki in fašisti se niso pozabili, koliko so storile šole »Družbe sv. Cirila in Metodaa« pri So. Jakobu in druge v tržaški okolici za izobrazbo mestnih in okoliških Slovencev. Iz teh šol je izšlo mnogo zavednih in odločnih mož.

Se dobro se spominjam, kakšno je bilo pred 60-65 leti šolstvo našega dijaštva na srednjih solah v Trstu. Ko smo slovenski dijakci iz Trsta in okolice privedli l. 1801. prvo dijaško veselico pri Ferlugi na Gredi, katero je počastil tudi pesnik Simon Gregorčič, nas je bilo komaj 30 iz vsikih razredov nemške gimnazije in realke, moškega učiteljskega iz Kopra in ženskega iz Gorice ter eden iz italijanske gimnazije. Takrat nas je bilo zelo malo, čeprav smo se zbrali vsi, ki smo čutili slovensko. Pozneje se je položaj izboljšal, za kar smo se morali zahvaliti ravno slovenskim šolam.

25-letno zasluževanje je mnogo tega dela uničilo. Danes se moramo še vedno boriti proti raznarodovanju, toda z vztrajnostjo bomo preprečili vse načrte naših sovražnikov.

Ob tej priliki se spominjam borbe, ki smo jo vodili istrski Hrvatji in Slovenci za otvoritev hrvatskih in slovenskih osnovnih šol, da ne omenjam borbe za hrvatsko srednjo šolo v Pazinu. Da je našo istrsko ljudstvo vzlic 25-letnemu zasluževanju ostalo zvesto svojemu narodu, se moramo predvsem zahvaliti »Družbi sv. Cirila in Metodaa« za Istru. Ta je odprla veliko število osnovnih šol po raznih vaseh, ki so bile prave trdnjave, ob katere so zaman butali tedanji istrski italijanski šovinisti.

Borba za hrvatsko in slovensko šolstvo v Istri pa ni bila lahka. »Lega Nazionale« je odpirala italijanske raznarodovalne šole v popolnoma hrvatskih vaseh. Tako je odprla italijansko šolo v Humu v občini Buzet, kjer ni bilo niti enega pravnega Italijana. Zanimiti primer nam nudi borba za zidano hrvatsko šolo v Buzetu. V mestecu je bila 4-razredna hrvatska in dvorazredna italijanska ljudska šola. Hrvatska šola je bila nastanjena v občinskem poslopju in je imela tudi dve stanovanji za učitelje. Italijanska šola pa je bila v zasebni hiši, neprimerni za šolo. Učitelji so stanovali v zasebnih hišah in je morala občina plačevati zanje najemnine. Gospodarski in praktični razlogi so forej narekovali, da

je treba zgraditi novo poslopje za hrvatsko šolo in učiteljska stanovanja, italijansko šolo pa premestiti v poslopje hrvatske šole. Občinsko zastopništvo je soglasno sklenilo, da se sezida nova šola. »Buzetsko društvo za štednjo i zajmova« je ponudilo občini brezplačno zemljišče za zidavo. Jaz sem preskrbel načrte za šolo in stanovanja pri tehničnem uradu namestništva v Trstu.

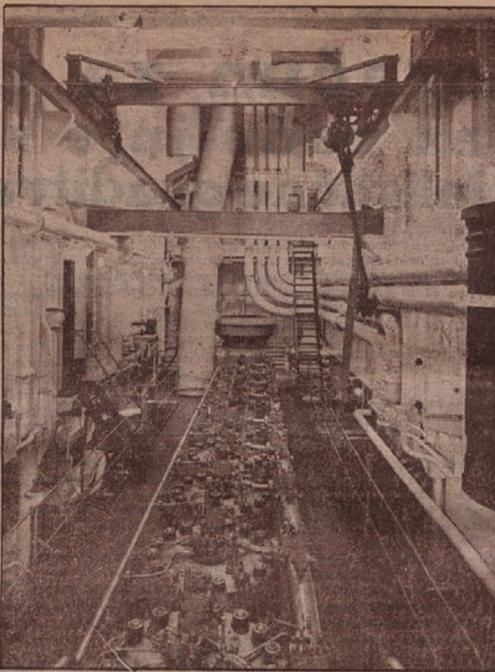
Kakor hitro so Italijani in poitalijanci Hrvatje, (Prodan, Cerovac, Dušič itd.) z odvetnikom dr. Sandrinom na čelu zvedeli za sklep občinskega zastopstva, so vložili pritožbo, na deželni odbor. Ta je takoj razveljavil sklep občinskega zastopstva. Občina je vložila pritožbo na višje upravno sodišče na Dunaju, ki je dala prav italijanskim šovinistom. In kaj sedaj? Tuhtal sem in premišljeval, kako bi spravil v kozli roj obe oblasti. Kmalu se nam je nudila prilika in poslužili smo se zvijače.

Cesar Franc Jožef je slavil 1908. leta 60-letnico svojega za slovenske narode ne prav prijazenega vladanja. Občina je za ta dan sklicala slavnostno sejo in sklenila, naj se v praznik tega dne sezida hrvatska šola, na kateri bo napis: »V praznik 50-letnega vladanja Njegovega veličanstva Franje Josipa I. itda« Italijani si niso upali opozirati proti temu sklepu pritožbo. Tako smo sezidali šolo in stanovanja za učiteljsko. Zidali smo v istni režiji in s tem prihranili nad 10.000 kron. Da ni bilo naše delo zaman, nam dokazuje dejstvo, da so buzetski Hrvatje in Slovenci ostali kljub fašistični strahopetnosti šivanski cerkvi. Kje hovatli zvesti svojemu narodu. Navedli bomo še en klasičen primer, kakršnih je bilo več. Na Sovinski, mali vasi blizu Sovinjskega jezera, ki je spadala pod občino Motovun, je namestila »Lega Nazionale« ustanovila italijansko šolo, čeprav ni bilo tam nobenega posestnika, ki bi dal na razpolago zemljišče. Izbral sem človeka, ki je bil prej podvepniški motoristični inženir, čeprav je bil po rodu Hrvat. Moza sem pridobil s tem, da smo napravili na njegovem posestvu z državno podporo vzoren vinograd, ki bi moral ostati njegova last. On pa je dal v zamejstvo primerno parcelo za zidanje šole. Sklenila sta o vsem tem pogodbo in stvar je ostala tajna.

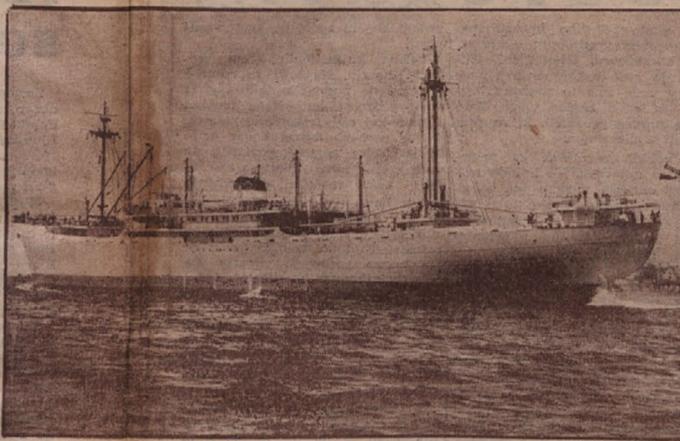
Prošnjo za zidanje šole smo morali vložiti pri motovunski občini in priložiti tudi načrt. Tudi to pot smo se poslužili zvijače. Prošnjo je vložil nek po sestnik in načrt je bil tak, kakor da bi ga napravil navaden vaški židar, tako da niso vedeli, da gre za šolo. Bila je pa to enonadstropna hiša, ki bi kasneje popolnoma ustrezala svojemu namenu. Motovunska občina je seveda dala hitro po sestniku dovoljenje za zidanje. »Družba sv. Cirila in Metodaa« se je takoj oknjžila na zemljišče in pričeli smo zidati. Ljudstvo je pomagalo s prostovoljnimi delci in zgradili smo lepo enorazredno šolo s stanovanjem za učitelja. Ker je vse to ustrezalo predpisom, nismo imeli nobenih zadržkov. Potreben denar nam je posodilo »Buzetsko društvo za štednjo i zajmova«. Ob otvoritvi šole je bila praznava, igrala je buzetska sokolska godba in ljudstvo je bilo zelo veselo.

Takih in podobnih zvijač smo se morali posluževati, da smo preprečili potujčevanje našega ljudstva. Borba je bila težka, ker je primanjkovalo tudi izobražencev. Vse to sem napisal, da ozbudim nekolicu spomina na tiste čase, ko smo se morali boriti za naše najosnovnejše kulturne in socialne pravice proti mogotcem v Poreču in drugim sovražnikom. Čeprav nismo imeli nikjer zaslombe, smo z vztrajnostjo premagali vse težave. Ravno tako jih bomo premagali tudi sedaj, ko nam hočejo zopet odvzeti in uničiti slovensko šolo.

I. S. FOJAJEV

„SRBIJA,, najmodernejša jugoslovanska motorna ladja

Zgoraj: Motorna ladja „Srbija“ na poskusni vožnji v Rotterdamu

Levo: Pogled na zgornji del cilindrov motorne ladje „Srbija“

MERJENJE DEBELINE KOVIN Z RADIOAKTIVNIMI ZARKI
Penetron se imenuje naprava, ki nam omogoča, da v najkrajšem času izredno točno določimo debelino trdnih kovinskih kakor tudi nekovinskih snovi. S to napravo lahko ugotovimo tudi višino gladine tekočin in njih gostoto. Dovolj je, da postavimo penetron pred neko ploščo, pa bomo že vedeli, kako debela je snov na določnem mestu. Omenjena naprava dela na osnovi elektronov ter radioaktivnosti.

AMONIAK IZ ZEMELJSKEGA PLINA
Zemeljski plin so nekdanje zelo malo uporabljali. V glavnem je služil le za kurjavo. V poslednjih letih pa ga v vedno večji meri uporabljajo v kemijski industriji, ker so ugotovili, da je važna surovina za izdelovanje marsikaterih snovi. Vsekakor je pomemben postopek, po katerem lahko izdelamo iz zemeljskih plinov tudi sintetični amoniak.

STEKLENA VLAKNA
V nekaterih steklenih posodah se pričeli izdelovati steklene tkanine. To so namreč tkanine iz izredno tankih steklenih nit. Kakor poročajo, so se te tkanine zelo obnesejo v gospodinjstvu kakor tudi v industriji. Steklena vlakna so namreč nezgorljiva, ne zjavljajo, nje ne učinkujejo slabi lugi in tudi ne kisline. Iz steklenih vlaken izdelana tkanina uporablja kot zgrajilna, za prekrivanje stolov, za oblačila, podloge, za mize likalnic ter v industriji.

Primorski ljudski napisi

(Nadaljevanje št. 21)
Marsikdo se je vprašal, zakaj smo julija 1948. prekinili naše rubriko, marsikom je bilo morda celo žal. Res bi bilo škoda pustiti vnevar tako lepo začeto delo. Prav zato mislimo zdaj pridno nadaljevati z objavljanjem primorskih napisov. V področju leta časa, odkar se nismo oglašili, se nam je nabralo gradiva še za kakih dvajset nadaljevanj, če ne več. Vendar je treba (tako) pribiti, da si ne moremo misliti uspešnega nadaljevanja naše rubrike brez pomoci vseh bralcev »Ljudskega tednika«. Nekateri so sodelovali že leta 1947. in 1948. Vse te, a seveda tudi nove prijatelje »Ljudskega tednika« prosimo, da bi zmeraj, kadar se ob branju naših napisov česa domislilo, vzele v roke pismo ali vsaj dopisnico in to naslovili za uredništvo Tednika: le izražajte brez strahu svoje pripombe; če veste kaj ne morete prebrati in prepisati, kar ste videli, nas vsaj obvestite, kje je kaj, da bomo o priložnosti šli tja ali pa koga naprosili. Seveda se pripravljamo, da bi pri tem dopisovanju zmeraj priložili svoj naslov; lani se je namreč dogajalo, da je ta ali oni nas to pozabil, in tako mu pri najboljši volji nismo mogli odgovoriti.

53. NAPIS
Iz obilice napisov, ki čakaajo objave, začnimo danes z enim izmed najbolj svežih. Ta niti ni prišel do predalca, ampak gre brez daljših ovinkov kar iz Pliskavice — kjer je bil posnet — v Trst v tiskarno. V Pliskovici pri Sirčnih, hišna št. 55, imajo kolovrat in na njem beremo: Napis (posnel 1.1849. Milko Matičev) teče v spodnjem delu kolovrata po robu osmerokotnega estolka in zavzema štiri polja, ostala štiri so prazna. Posnetik opazimo v polju so tu postavljene stolpe, v resnici pa so

Kolovrat z napisom iz l. 1844 pri Sirčnih v Pliskovici

PROPADANJE AMERIKANIZIRANEGA ČLOVEKA

NA LETO NAD 20.000 UMETNO SPOČETIH OTROK

Ono nedeljo, bil je tako lep dan, smo šli k izviru našega vednega in vedno zanimivega Timava. Ustavili smo se pri starši božjepotni šivanski cerkvi. Kje hovatli zvesti svojemu narodu. Navedli bomo še en klasičen primer, kakršnih je bilo več. Na Sovinski, mali vasi blizu Sovinjskega jezera, ki je spadala pod občino Motovun, je namestila »Lega Nazionale« ustanovila italijansko šolo, čeprav ni bilo tam nobenega posestnika, ki bi dal na razpolago zemljišče. Izbral sem človeka, ki je bil prej podvepniški motoristični inženir, čeprav je bil po rodu Hrvat. Moza sem pridobil s tem, da smo napravili na njegovem posestvu z državno podporo vzoren vinograd, ki bi moral ostati njegova last. On pa je dal v zamejstvo primerno parcelo za zidanje šole. Sklenila sta o vsem tem pogodbo in stvar je ostala tajna.

Prošnjo za zidanje šole smo morali vložiti pri motovunski občini in priložiti tudi načrt. Tudi to pot smo se poslužili zvijače. Prošnjo je vložil nek po sestnik in načrt je bil tak, kakor da bi ga napravil navaden vaški židar, tako da niso vedeli, da gre za šolo. Bila je pa to enonadstropna hiša, ki bi kasneje popolnoma ustrezala svojemu namenu. Motovunska občina je seveda dala hitro po sestniku dovoljenje za zidanje. »Družba sv. Cirila in Metodaa« se je takoj oknjžila na zemljišče in pričeli smo zidati. Ljudstvo je pomagalo s prostovoljnimi delci in zgradili smo lepo enorazredno šolo s stanovanjem za učitelja. Ker je vse to ustrezalo predpisom, nismo imeli nobenih zadržkov. Potreben denar nam je posodilo »Buzetsko društvo za štednjo i zajmova«. Ob otvoritvi šole je bila praznava, igrala je buzetska sokolska godba in ljudstvo je bilo zelo veselo.

»Narodni dom« in narodna šola v Buzetu

Ve. Ali ne vprašuje nekje Cankar, »Človek povej, kako si živel, komu živiš.« Zakaj živiti? Ni ga življenja, ki si ni zastavilo tega vprašanja. Cim bolj starši in čim bolj te zapušča življenjske silke, tam ob izviru ob stari cerkvi, kjer se slutiti davne slovenske romarje, ki so dali zapisati svoja imena v šivanski evangliji. Postavili smo se tam pod platano in krel plod s platane padel med nas. Nekdo med nami je stisnil in zmruvil kroglico platnatega ploda.

Vsak plod je zgrajen iz mnogih skoraj brezštevilih semen. Iz vsake take kroglice ploda bi moglo zrasti našeto platanih dreves. Pomislite, iz semen ene same platane samo enega leta bi lahko zrastle gost gozd, ki bi do cela zarastel naše tržaško ozemlje. Koliko teh semen se po razširilo v novo drevo. Mogoče prav nobeno, morebiti le eno ali pa tudi več. Kakšno razkošje in kako majhen uspeh. In če bo iz vsega tega razspinega izobila semen ozelenelo eno samo drevo, je drevo doseglo svoj cilj in namen in to leto ni rastle in zelenelo zaman. Pa če bo v dveh letih iz vsega množice semen zrastle še eno drevo, je ta platana še vedno dosegla svoj namen in opravila svoje ravni. Pa bodimo še širokogrudnejši; če bo to drevo v glavnici srednje bučice. Torej 300.000.000 pravi vsaki možnosti, ogromno število, razkošje, razspnost, če pomislimo, da je ta ena semenčica potrebna, da se oplodi l. jajčce, vsaj ostalih 299.999.999 grevo v izgubo, so le neznanj ljudski, ki so pripravili pot nemu iz množice. Toda kaj to razmetavanje, narava je dosegla svoje, rojeno bo novo človeško bitje.

Kaj pravite, kaj je končaj in zadnji namen tega našega življenja? Ne bo dolgo tega, menda bo dva meseca, ko so zborovali katoliški zdravniki. Po zborovanju so odšli v Castel Gandolfo k papežu. Papež, ki ne bi bil papež, če bi jim ne govoril in povedal, kar je imel za potrebno, da jim pove. Iz tega govora smo zvedeli za veliko stvar, nič manj kot to, da se je na svetu pojavila potreba po umetnem oplojevanju žensk. Človek bi rekel po umetnih otrocih.

Skoraj neverjetno in vendar resnično. Verujete, da se v ZDA letno rodi 21.000 otrok, katerih matere so bile umetno oplojene? Morda mislite, da vam raz za rojena bitje pripovedujem bajke, če pravim, da je že do danes na tem atemskem svetu rojenih preko 80.000 otrok, pri katerih spočetje ni bilo vse v redu in je bila potrebna umetna pomoč. Se tudite, se zgražate? To je vendar propad človeka!

Zadnje čase so izlozbe naših tržaskih knjigarn polne knjžice, ki govori o načinu, ki pospešuje ali pa zavira spočetje. Sja ste videli tiste male knjžice z velikim napisom Knaus-Ogino.

Da, spočetje je važna stvar. Moška semenčica je oplodila žensko jajčce — zalvelo je novo človeško življenje, ki se bo devet mesecev razvijalo in dorasčalo v materinem telesu in ko bo sposobno živeti na sončni svetlobi in zraku, ga bo mati rodila. Velik trenutek, otrok, potomec. Sreča staršev, vez družin, bodočnost naroda in človeštva. Kaj je zakon brez otrok, kaj je vez med možem in ženo brez tretjega živlega bitja.

Toda to so zamotane reči. Koliko raznih vplivov odtloča o tem. Lahko je krivda tudi moškega. Preskave in opazovanja pokažejo in dokažejo, če je krivda na moški strani. Letno je v ZDA rojenih in umetno spočetih 21.000 otrok, ker ni mož sposoben izvršiti svoje najvažnejše življenjske naloge, ki jo terjajo od njega narava, ali pa ker njegovo telo ne dela več semenčic.

Zvedeli smo, da v ZDA umetno oplajajo žene, katerih možje tega ne morejo opraviti na naraven način in ki imajo toliko denarja, da to lahko plačajo.

Moževo telo, realno, dela semenčice, toda je toliko oslabiljeno, da ženske oploditi ne more. Da bo zakon veljaven in srečen in bo zavladala v domu družinska sreča, se odtloča za umetno oploditev. Če imata denar, stoplita do zdravnika. Zdravniki dobi na umetna način iz moza semenčice in te s pripomočki prenese v žensko telo. Otroci je spočet, rojen bo potomec, le kjer bi moral biti ljubezen, omama in strast je bila zdravnikova roka in zaslužek. Vendar potomec bo očetov, oče in mati boš vedela, da je otrok res kri njune krvi.

V primeru pa da možovo telo ne dela semenčic, pa za stvar bolj

človeške. In otrok je rojen. Nekdo je dajal semenčice in prejel 50-100 dolarjev, največji ljubzenski čin pa je opravljal v zdravniški sobi ob asistenti in z umetnimi instrumenti nekdo drugi, pa je prejel za to mnogo več kot 100 dolarjev, za očeta potomca pa velja zopet nekaj tretjini. Topla družinska sreča in zagotovljena dediščina.

Mogoče bi koga zanimalo, kako se vse to dogaja. Mislim, da bi tako pripravevanje preselago naslov in namen tega pisanja. Dovolj bo, če povem, da deluje v Londonu že 10 let Rockefellerova in njena ustanova, ki se bavi z umetnim oplojevanjem in spočetjem ljudi. Tudi v Londonu se rodi letno do 6000 otrok, kjer pomaga pri njih spočetju zdravnikova roka. Pravilo, da so od teh otrok zakonski možje le v največ 15%

Slavko Peršič

ZGODOVINA OBGLINŠČICI

RIMSKA DOBA
Predzgodovinska doba, ki je trajala do nekako 2500 let pred našim štetjem in katero nam znanstveniki pojasnjujejo predvsem po izkopavinah (orožju, orodju, posodi, mostiških itd.), deloma tudi s primerjajočim jezikoslovjem, se je končala, ko je človek z odkritjem pisave napredoval na izredno kulturno višino in si je začel beležiti na ta ali oni način važnejše dogodke. Z zapisovanjem (anal) se je začela zgodovinska doba, v kateri se končuje stari vek človeške zgodovine z nastopom in koncem Rimljanov — zavojevaleca in gospodovalca naroda, ki je gospodoval na naši zemlji skoro sedem stoletij. V tej dobi je zabeležena tudi prva letnica z zgodovini Trsta — leto 181 pred našim štetjem, ko so Rimljani ustanovili Ogled, ogromno trdnjavo za upravljanje do takrat osvojenega ozemlja in za nadaljnje osvajanje pohode na vzhod in sever. Trajalo pa je še nekaj desetletij, predno so osvajalci prišli do nekdanje karanske naselbine, jo obzidali, vojaško utrdili in jo imenovali Trst. Jim je postal močno oporišče za nadaljnje prodiranje.

Na rimsko dobo nas spominjajo mnogi spomeniki v naših krajih: Glinščica sama nam hrani dva: ostanke rimskega vodovoda za vojaško utrabo Trst in ostanke poti, ki je spajala to utrabo z drugimi v Istri.

Spomeniki niso za te kraje ravno najštevilni, zlasti pa ne za množice ljud-

stva, ki so morale v rimsko suženjstvo. Rimski bogataši, mogočni zemljiški gospodje, trgovci in oduheri so opremili kar najbolj legije vojakov in jih pošiljali na roparske pohode po vojni plen, katerega so predstavljali sužnji in njihovo pošteno pridobljeno imetje. Vojskovodje so si podvržili dežele (provinc), zaslužili večji del prebivalstva in sužnje potem prodajali prekupčevalcem sužnjev. V osvobjenih deželah so si nabirali vojnega plena in izemali prebivalstvo. Bogastvo, pridobljeno na lahek način, in za stalen dotok svežih sužnjev, je zavladalo Rimljanje v brezdelež, aristokracija pa je moralno propadala.

V tako pridobljenem in urejenem svetu je bilo poleg blesteh in razkošnih palač vse polno ukravjev, kjer so bile slabo zgrajene hiše in kočje, kjer je vladalo trpljenje ob revščini in pomanjkanju.

Rimljani so mesta obzidali z visokimi in močnimi obzidjem, da bi bili varni predvsem pred upornimi in svobodoljubnim ljudstvom, kakršno so bili tudi Istrani.

Svoje vojaške postojanke, kot so bile na našem ozemlju Trst, Pazin, Pulj in druga mesta, so povežali z dobrimi, varnimi in zavarovanimi cestami. Ena od takšnih cest je vodila skozi Glinščico. Vodila je iz Trsta mimo Boljuna, ki je bil takrat strarska postojanka, potekala je ob vo-

vedno več somišljenikov, saj je zatrdano obetalo zadoščenje za nevzdržno življenje na tem svetu v onostranstvu. Na začetke krščanstva na naših tleh nas spominja votlina na Socerbskem Krasu. Prvotno je bila dom predzgodovinskih ljudi, kar dokazujejo tam najdene izkopanine, poznaje, ko se je rimska aristokracija borila proti krščanstvu — veri sužnjev in manjvrednega ljudstva in ko je preganjala oznanjevalce te vere, pa je ta votlina postala zatočišče Rimljana, ki so tedo oznanilo novo vero ter bili objavljeni po naročilu vladarja. Bil je to Sv. Servil. Dandanes ni kmetje živeli izven mestnih in trdnjavskih zidov. To kmetko ljudstvo se je krščevito držalo starih osebni imen, ki so bila za Rimljane barsbarska, spoštovalo je svoje bogove, vztrajalo je pri svojih verskih običajih in obredih in ni opustilo svojih navad; zaradi vsega tega tu romanižacija ni uspela.

Nesporno je, da so za časa vladanja Rimljanov obstajale naselbine izven tržaskih mestnih zidov in da prebivalstvo teh naselbin ni bilo rimsko. O tem prvotnem ljudstvu zgodovinarji previdno močte in pišejo le o Trstu, kamor so prišli priselenci iz južnih krajev. Domnevajo pa, da se prvotno prebivalstvo — mirni, delovni in svobodoljubni Tržičani niso pusihi podjarmili od Rimljanov, temveč so se deloma umaknili na Kras, ko so izvedeli, da se Trstu bližajo osvajalci z jugov. Na Kramjskem so potem ustanovili naselbino, ki je bila predhodnica današnje Ljubljane — deloma pa so zbežali pozneje, ko so na svoji koži občutili rimsko gospostvo.

V tedanji dobi se je začelo med sužnji in revnim ljudstvom naglo širiti krščanstvo, ki je prav zaradi načina vladanja in življenja rimskih mogotcev in gospodarjev pridobilavo

vedno več somišljenikov, saj je zatrdano obetalo zadoščenje za nevzdržno življenje na tem svetu v onostranstvu. Na začetke krščanstva na naših tleh nas spominja votlina na Socerbskem Krasu. Prvotno je bila dom predzgodovinskih ljudi, kar dokazujejo tam najdene izkopanine, poznaje, ko se je rimska aristokracija borila proti krščanstvu — veri sužnjev in manjvrednega ljudstva in ko je preganjala oznanjevalce te vere, pa je ta votlina postala zatočišče Rimljana, ki so tedo oznanilo novo vero ter bili objavljeni po naročilu vladarja. Bil je to Sv. Servil. Dandanes ni kmetje živeli izven mestnih in trdnjavskih zidov. To kmetko ljudstvo se je krščevito držalo starih osebni imen, ki so bila za Rimljane barsbarska, spoštovalo je svoje bogove, vztrajalo je pri svojih verskih običajih in obredih in ni opustilo svojih navad; zaradi vsega tega tu romanižacija ni uspela.

Nesporno je, da so za časa vladanja Rimljanov obstajale naselbine izven tržaskih mestnih zidov in da prebivalstvo teh naselbin ni bilo rimsko. O tem prvotnem ljudstvu zgodovinarji previdno močte in pišejo le o Trstu, kamor so prišli priselenci iz južnih krajev. Domnevajo pa, da se prvotno prebivalstvo — mirni, delovni in svobodoljubni Tržičani niso pusihi podjarmili od Rimljanov, temveč so se deloma umaknili na Kras, ko so izvedeli, da se Trstu bližajo osvajalci z jugov. Na Kramjskem so potem ustanovili naselbino, ki je bila predhodnica današnje Ljubljane — deloma pa so zbežali pozneje, ko so na svoji koži občutili rimsko gospostvo.

V tedanji dobi se je začelo med sužnji in revnim ljudstvom naglo širiti krščanstvo, ki je prav zaradi načina vladanja in življenja rimskih mogotcev in gospodarjev pridobilavo

(Se nadaljuje)

ALI SO BOLEZNI odvisne od spola in starosti?

Statistike pravijo, da se rodi na 100 deklic 105 do 106 dečkov in da pride na 100 ženskih zametkov najbrž okrog 150 moških, od katerih pa jih večji del odmre že v prvih mesecih nosečnosti. Različni činitelji, ki kvarno vplivajo na potek nosečnosti, prizadevajo bolj moške zametke kot pa ženske, saj odmre že v prvih osmih mesecih okrog 32% moških plodov in le 7% ženskih. Tudi se novorojenčki moškega spola težje prilagodijo novim življenjskim pogojem ko začnejo živeti izven maternice, kot pa deklice. Zaradi tega umre prve dni po porodu več dečkov kakor deklic.

Prvo leto življenja prinaša otroku vse polno težav, ki jih skuša sodobna znanost na razne načine preprečevati. Posrečilo se ji je v prejšnjem stoletju tako visoko umrljivost otrok v prvem letu v večini kulturnih držav zmanjšati. Kljub temu umre v prvem letu več dojenčkov moškega spola kot pa ženskega. Moški spol kaže sploh vse življenje manjšo odpornost za razne infekcije, poškodbe, zastrupljenja in za posledice pomankljivosti in nezadostne prehrane, kar ima svoj vzrok že v naravni zasnovi ali konstituciji moških. Posledica tega je, da je povprečna življenjska doba pri ženski za tri leta daljša kot pri moškem.

Vemo, da je odvisna jakost, s katero se organizem brani infekcije od spola in starosti ter od konstitucije. Za otroškimi boleznimi, ošpicami, škrlatinko, rdečkami, noricami, davico in oslovskim kašljem, zbolijo deklice pogosteje kot dečki, vendar je pa pri njih umrljivost večja, če so se okužili s katero od teh bolezni. Isto velja za pljučnico, za sepsa in boleznimi osrednjega živčevja. Splošna izkušnja uči, da deklice pogosteje obolijo ter lažje ozdravijo, medtem ko velja za dečke obratno pravilo. To splošno pravilo pa ima seveda izjeme: so družine, kjer otroških bolezni prav za prav niti ne poznajo, drugje zopet staknejo otroci vsako bolezen in komaj se rešijo ene, jih že napade druga.

Odpornost je v glavnem konstitucionalna, močni mišičasti ljudje pogosteje zbole za na nadohom, angino ter vročičnimi boleznimi kot pa osebe, ki so videti nežne. Kar se tiče starostnih razlik, velja pravilo, da so akutne infekcijske bolezni karakteristične za otroke, kronične, pa za starejše ljudi. Za ošpicami zbolijo največ otroci v drugem letu, za škrlatinko med 4. in 7. letom, za oslovskim kašljem najpogosteje po 12. letu.

Davica je bila v prejšnjih letih najpogostejša med 2. in 4. letom, danes nastopa po navadi pozneje. Razne infekcije so najbolj nevarne za otroke in starca. Proti infekcijam je otrok najbolj varen med 5 in 15 letom, pljučnica je med 15. letom, po 20. letom zelo redka, po 35. letu postaja spet bolj česta.

S 15. leti postane človek najbolj dovzeten za okuženje s tuberkuloznim bacilom in ta prva infekcija je pri ženskah za 20% večja kot pri moškem spolu, po 30. letu je pa za kronično tuberkulozo bolnih več moških kot pa žensk, med 40. in 50. letom pride na 20 tuberkuloznih moških le 12 žensk. Ker je v mladosti odpornost proti infekciji povečana, je tudi umrljivost ljudi do pubertete zmanjšana, pozneje postane zaradi raznih kroničnih infekcij ter degenerativnih procesov od leta do leta večja. Konec prvega življenjskega leta pridejo na 100 žensk 104. dečki, 6. letu le še 102 okrog 40. leta življenja je razmerje med številom moških in žensk približno enako, pozneje pa postaja število žensk spet večje.

Ker so ženske kosti mehkeše, je žensko okostje manj odporno. Od tod izvirajo razna sklepna vnetja in revmatizmu podobne bolezni v sklepih. V poznejših letih povzročajo hormonalni vplivi razne degeneracije ženskega skeleta in čisto

se dogodi, da postane sicer prej ravna hrbtenica ukrivljena, kolena debelejša in boki obilnejši. Sluznica dihal in prebavil oboli pri moškem pogosteje in teže kot pri ženski. Splošno znano je na primer, da so čirni na želodcu in na dvanajstniku pri moških petkrat bolj pogosti kot pri ženskah; isto velja za sluznične degeneracije na jeziku in danki ter za rakaste tvorbe v grlu in sapniku. Na splošno pa nastopa rak pri ženskah pogosteje kot pri moških in za to boleznijo umre 20% več žensk kot pa moških, saj je vsem znano, kako pogost je rak na ženskih spolovilih in na prsih.

Kar se tiče srčnih bolezni ter boleznih ožilja, vj omenimo, da je na primer pri ženskah pogosto vnetje srčnih zaklopk, moško ožilje pa že zgodaj nagiba k bolezenski degeneraciji, kar povzroča, da moški po 40. letu starosti v večji meri podležejo boleznim krvnega obtoka kot pa ženske. Navedli bi še lahko vse pomno primerov za to, kako vpliva spol in starost na razvoj in potek bolezni, vendar pa naj ta kratek pregled zadostuje.

MODA

Lepa obleka, ki jo bomo lahko nosile tudi spomladi brez plašča

GLICERIN

To gosto tekočino uporabljamo v mnogoterih področjih; v kozmetiki, zdravilstvu, tehniki itd. Glicerini je gost kakor sirup ter se topi v vodi. Ima to značilno lastnost, da vpija zračno vlago. Zato se ne posuše predmeti, ki so prepojeni z glicerinom.

V velikih množinah ga pridobivajo v milarnah. Ko kuhajo raztaljene maščobe s raztopino lužnega kama, nastaja poleg mila tudi glicerini. Nadalje so pa v industriji znani še drugi postopki pridobivanja glicerina iz živalskih ter rastlinskih maščob. Tako dobljeni glicerini je temne barve ter ga imenujemo surovi glicerini. Vsebuje tudi mnogo vode in še druge tuje snovi. Surovi glicerini kemično očistijo ter koncentrirajo, da dobe rafinirani glicerini. Tako pripravljen glicerini je brezbarven in gosto tekoč. Vendar pa ta vrsta glicerina še ni tako čista, da bi ga uporabljali v zdravilstvu. Rafinirani glicerini zato še destilirajo, da dobe popolnoma čisti, destilirani glicerini.

Ker glicerini hlastno vpliva vlago, ga moramo hraniti v dobro zamazanih steklenicah. V odprtih steklenicah hranjeni glicerini postane

redkotekoč in zgubi na svoji vrednosti.

Večina kozmetičnih krem vsebuje glicerini. Na koži se namreč glicerini ne posuši in tako obdrži kožo prožnost ter ostane mehka. Pozimj kaj rače razpokajo ustnice. To še posebno takrat kadar brije burja. Veter namreč povzroči, da voda s kože hitro izhlapeva in osušena koža razpoka. Razpokanje ustnic boste preprečili, če jih namazate z glicerinom. Vendar pa z glicerinom ne maži razpokane ustnice! Tudi boljša mila za britje ter kreme vsebujejo glicerini. Če je v brivskem milu glicerini, tedaj se ne bo pena tako hitro posušila, pa tudi koža ostane po britju mehka. Če so tvoji nohti krhki, če se namreč radi lomijo, jih namaži z mešanico, pripravljeno iz 20 delov glicerina, 60 delov vode ter 6 delov galuna.

Z glicerinom so pripravljene mnoge snovi, ki se ne smejo posušiti. Tako se na pr. poslužujemo glicerina za izdelovanje blazin za pečate tiskarskih črnih za razmnoževalne stroje, posebnih mazil, kopirnih svinčnikov, umetniških barv v tubah. Tudi zobne kreme vsebujejo glicerini. Slabe zobne kreme ne vsebujejo nikake snovi, ki prepreči osuševanje in zato se tube s takimi zobnimi kremami strde.

Če se kovinski ali stekleni petelini zapiraj v cevi utrde, tedaj jih namaži z glicerinom. Po nekaj urah se bodo petelini omehečali, ker se razmoči strjena snov okoli petelinov.

Ker glicerini ne izhlapeva, toda nekoliko lepi, lahko izdelamo iz glicerina enostavno briljantno. V ta namen zmešaj 10 g glicerina s 100 g vode. Če s to mešanico namazeš lase, se dajo lepo česati ter jih ne bo razpihal veter.

Ako dodamo vodi glicerini, tedaj ne bo voda zmrznila pri 0 stop. C, temveč pri mnogo nižji temperaturi. Zmešaj enaka dela glicerina in vode! Ta zmes bo zmrznila šele pri -26. stopinji Celzija. Avtomobilisti večkrat uporabljajo raznovrstne industrijske proizvode, s katerimi preprečijo zmrzovanje vode v hladilnikih avtomobilov. V nekaterih teh sredstvih je tudi glicerini. Deset odstotna raztopina glicerina v vodi zmrzne pri -2 stop. C, 20 odst. raztopina pri -6 stop. C, 30 odst. raztopina glicerina v vodi pa pri -11 stop. C. Tudi hladilni vodi strojnici dodajajo 25 odst. glicerina, da ne zmrzne pozimi. Zmrzišče glicerina je pri -20 stop. C. Ker ima glicerini tako nizko zmrzišče, ga uporabljamo kot mazalno sredstvo za hladilne stroje. Z njim pobimo merilno napravo plinskih števecov.

Glicerini pa vre pri dokaj visoki temperaturi, namreč pri 290 stop. C. Zato uporabljamo glicerini kot ogrevalno tekočino pri poljskih kuhinjah.

Izredno velik pomen pa ima glicerini predvsem zato, ker iz njega izdelujemo razstrelivo nitroglicerini oziroma dinamit. Nitroglicerini dobimo tako, da pustimo učinkoviti zmes solitrne in žveplene kisline na glicerini. Dinamit pa je z nitroglicerinom prepojeni fini kremenasti pesek.

To je nekaj načinov uporabe glicerina. Premalo imamo prostora, da bi vam naštevali vse proizvode, ki jih dobimo iz glicerina. Mp

Nasveti

Dobro kremo za roke si lahko sama pripraviš: zmešaj sok ene limone s krompirjevim pirejem, ki si mu dodala mleko. S to kremo natri roke vsak večer.

Flaneje ne smeš prati v vroči vodi, ne močno ožemati ali drgniti pri pranju in ne zlikati z vročim likalnikom.

Da bo goba, ki se je po dolgi uporabi nagrbnela in ne vplja več vode, spet uporabna, jo namoči za en dan v mleku.

Volneno blago in sploh vse volnene pletenine ne smeš pri pranju močno ožemati, ako hočeš, da se ti ne bodo skrčile. Za pranje uporabljaj le mlačno vodo, suši v senči in ne v bližini ognja! Zlikaj z ne prevročim likalnikom.

KAKO HRANIŠ SREBRNE PREDMETE

Srebrnina kaj rada izgubi svoj lesk ter v teku časa orumeni in potemni. To povzročajo žveplove spojine, ki so v malih množinah v zraku. Kadar srebrnino spravimo, jo moramo oviti s papirjem, ki je impregniran s cinkovim oksidom. Omenjeni papir pripravi na naslednji način.

Tanek papir namočiš s 6 - 7 odst. vodno raztopino cinkovega sulfata. Z raztopino cinkovega sulfata omočeni papir stisneš v valje ter ga vložiš v raztopino lužnega kama. To raztopino si napraviš tako, da topiš v 170 g vode 30 g kavstične sode. Bodi previdna! Kavstična soda razjeda kožo ter uničuje oblačila. Kadar vzameš papirne svaljke iz raztopine kavstične sode, jih dobro operi z vodo, močno stisni in osuši. In papir za hvanjenje srebrnine je napravljen.

V nekaterih papirnicah izdelujejo papir, v katerem je cinkov oksid. Cinkov oksid ima namreč to lastnost, da zadržuje žveplove spojine in tako prepreči njih dostop do srebra.

Če hočemo, da nam ne bo srebrnina potemnela, moramo gledati,

da ne bo prišla v dotiko z žveplom in njegovimi spojinami. To se kaj rado pripeti predvsem takrat, kadar damo jajčne jedi v srebrno namizno posodo. Isto se zgodi tudi pri ribjih jedeh. Paziti moramo tudi na to, da ne pridejo srebrni predmeti v dotiko z belo volno. Volno namreč belijo z žveplovimi spojinami. Te so zato v mali meri v volni. In to je dovolj, da povzroči bela volna potemnenje srebrnine.

Nasveti

Mesta, kjer se je linoleum vzbočil, krepko zdrgni z oljem in obloži za nekaj dni s težkim predmetom.

Mlečne madeže odstraniš z obleke, če jih takoj zdrgneš s čisto krpo, ki si jo namočila v vodi.

Ako se ti potijo roke in ti zaradi tega usnjene rokavice puščajo madeže, potresi rokavice znotraj s smukcem.

Če si ljubiteljica kanarčkov, pazi, da ne boš pospravila kletke na prostor, kjer je stalno prepil.

NASVETI in odgovori ljudskega zdravnika

R. K. iz Sv. Križa: Na nogi nad gležnjem sta se mi napravila dva precej velika izpuščaja modrikaste barve. Na enega sem stavil penicilino mazilo in se mi sedaj močno gnoli. Drugi pa je še zaprt in če ga potipujem, se mi zdi za oreh velik in precej trd. Ne čutim nikakih bolečin. Ali naj še naprej jemljem to zdravilo ali pa moram k zdravniku?

Odgovor: Če nisi še šil k zdravniku - pojdi tamo! Bolezen je lahko specifičnega značaja.

C. C. iz Ajdovščine, Odgovor: Slab duh iz ust je velika nevšečnost katero srečaš zelo pogosto in to celo pri mladih in zdravih ljudeh. Največkrat leži vzrok na obloženem jeziku in na gnilih zobeh. Pokvarjeno zobovje ne samo da povzroča slab duh, ampak je vzrok slabe prebave in je lahko tudi ognjišče, iz katerega vzplamti marsikatera bolezen. Ne zadostuje, da si zobovje popravimo, potrebno je, da si ga vedno čistimo, zjutraj in zvečer. In pri tem ne pozabimo okrtati si tudi jezika, posebno če je obložen. V vašem primeru ni pnevmatoraks vzrok. Pazite na prebavo (ne trpite močice na zaprtju?) in na čistočo zobovja in jezika.

Dr. S. M.

Copate za dojenčke

Potrebuješ 7 g angora volne, kvačko št. 3, 1 par podplavov iz mehke klobučevine in 30 cm svilenega traku.

Copatke kvačkaš z nizkimi vbodi. Začneš pri prsih, in sicer tako, da napraviš verižico iz 3 z., v katere vkvačkaš 5 nizkih vbodov; Na koncu, preden obrneš, napravi 2 verižni petlji in vkvačkaš 7 nizkih vbodov itd., vse dokler ne prideš do sredine podplata, tedaj delo razpolovi in kvačkaš vsak del posebej tako, da polagoma naraščaš po 1 z. ob zgornji strani. Potem oba dela pri peti sešij, in prikvačkaš na narobni strani na podplat, naka copatko obrni in skvačkaš ob gornjem robu zobčke (1 nizki vbod, 2 stebrička, 1 nizki vbod) in vsij trak.

Čitajte in širite

Ljudski Tednik

NASVETI

OMAKA ZA PEČENO ALI KUHALNO MESO

Ocvrni na maslu 15 dkg neosoljenih jeter. Ocvrta jetra nekoliko pretlači in omoči z enim kozarcem vina in enim juhe, osolj in počasi duši, nato prideni sok dveh limon, 1 jajce in ponudi tople k mesu, ki si ga razrežala na rezine.

POLENTA ZA MRZLE DNI

Kuhaj kakor po navadi; ko postaja gosta, dodaj za oreh masla, na koške zrezanega mehkega sira, kuhanega fižola, sesekljane salame ali pančete in sesekljane lističe žajblja. Skuhaj do konca in ponudi še vroče. Je zelo okusna jed, primerna predvsem za mrzle zimske dni.

PREPOSTI BONBONI

Stresi v kozico 12 dkg sladkorja, dolj pol kozarca vode in pol kozarca sadnega likerja ter dobro premešaj. Kuhaj na močnem ognju in neprestano mešaj. Ko ima zmes zlatorumeno barvo, jo odstavi in zlij na namazano marmornato ploščo; še mlačno razreži na drobne kvadratke v nožem, ki si ga omastila; nato pusti, da se do dobra ohladi.

ZA HITRO POMOČ

Zoper driske; v pol litra dobrem rdečem vinu kuhaj majhen krožnik suhih borovnic tako dolgo, da se vrečina pokuha; nato mešanico ohladi in dodaj žlico konjaka. Od tega pojej vsako uro po eno žlico obenem z jagodami in najkrajšem času boš zdrav.

LEPILO ZA CELOFAN

Zelo dobro lepilo za celofan napraviš iz naslednjih snovi: 1000 g kostne želatine, 7500 g vode, 2100 g 90%-nega kalcijevega klorida ter 50 glicerina. Iz teh snovi si pripraviš lepilo na naslednji način.

V 3500 g vode (t. j. v tretih in pol litrih) namočiš želatino in pustiš, da se v njej nabrekne. Lahno ogrej na vodni kopelji. V drugi posodi pa raztopi kalcijev klorid v 4000 g (litrih) vode. Ko se je želatina v vodi popolnoma razlezla in nabreknila ter je postala dokaj gosta ter slamnato rumene barve, ki vleče na rjavo, ji dodaš med mešanjem raztopino kalcijevega klorida ter glicerini. Tako je lepilo pripravljeno za uporabo. Če želiš, da bi lepilo lažje izgledalo, ga filtriraj preko redkega platna. Tako odstraniš razno umazanijo ter snovi, ki se niso raztopile.

Kulturna kronika

V 2490. številki angleškega književnega časopisa «The Times Literary Supplement» je izšel izrpen pregled sodobne angleške mladinske literature. Rubrika «Children's books section» vsebuje članke, recenzije, novice, sezname najbolj znanih knjig te vrste.

Ena izmed najbolj slovečih Tiziano-vih slik «Madona s pajčolarom» ni dobila kupca na javni dražbi v umetnostni galeriji v Bonnu. Na javni dražbi je bilo prisotnih približno 200 ljubiteljev umetnosti...

Cena je bila 10.000 nemških mark, kar bi bilo približno 2.500 dolarjev. Nihče se ni ni oglašil in zato so sliko, zopet spravili na varno.

V galeriji Pini v Milanu je bila razstava Goyevih jedkanic, ki je vzbudila veliko zanimanje občinstva, čeprav Italijani ne ljubijo preveč črno-bele umetnosti, kot ugotavljajo njihove umetniške revije. Jedkanice so iz serij «Nesreče», «Kaprice», «Bikoborbas» in «Sanje».

Studentsko gledališče v Pragi (Divadlo státní konservátore) je odprlo svojo novo sezono 1949-1950 z Ostrovskim. Na sporedu ima to gledališče tudi Labichev «Florentinski klobuk».

Znani angleški mesečnik «Strand Magazine», ki je začel izhajati leta 1891, bo prenehal z izhajanjem marca meseca zaradi podražitve proizvodnih stroškov in pomanjkanja papirja. V tej reviji se je prvič pojavila figura Sherlocka Holmesa v seriji znanih detektivskih romanov Sira Arthura Conana Doyleja. Med sodelovalci je bil tudi H. G. Wells z romanom «Prvi ljudje na mesecu». Zlačilna je smrt tega lista, če pomislimo, da so svoje dni pri tej reviji plačevali Rudyardu Kiplingu 100 funtov za vsakih tisoč besed in to v tistem času ko funt ni bil razvrednoten.

Predsednik češkega ministrskega sveta Zapotocky je tudi pisatelj. Izdal je zbirko svojih govorov pod naslovom «Ne da se več živeti po starem načinu» in biografsko povest «Dvignili se bodo novi borci». Pravkar je izšel njegov roman «Viharno leto». Tudi ta roman je biografski in opisuje življenje in socialne borbe v Pragi v letu 1905 in vpliv ruske revolucije v tem letu na to življenje.

V Košicah na Slovaškem sta bili ustanovljeni fakulteti za glasbo in upodabljajočo umetnost. Tako se dviga v tej deželi kultura, kjer so morali svoje dni visokošolci posečati univerze v drugih deželah.

Nagrade vlade FLRJ zaslužnim delavcem na področju znanosti in kulture za 1949. leto

Na podlagi uredne o določitvi «nagrada vlade FLRJ» je vlada FLRJ na svoji seji 19. decembra sprejela predlog komisije za podeljevanje nagrad in sklenila razgraditi 249 zaslužnih delavcev in kolektivov na področju znanosti in kulture v letu 1949. v skupnem znesku približno 17 milijonov dinarjev.

Na področju znanosti so bile podeljene nagrade za znanstvena dela, raziskovalno delavnost in raziskovalne uspehe, važne za ljudsko življenje; za dvig, pospeševanje in organizacijo znanstvenega dela in znanstvenih ustanov; za zboljšanje metod pri proizvodnji; za najboljše univerzitetne učbenike in priročnike; za najboljša dela iz popularizacije znanosti.

Na področju umetnosti so upoštevali sledeče pogoje: književnost, gledališko umetnost, opero, balet, film, produktivno glasbo, reproduktivno glasbo, glasbeni folklor, arhitekturo, likovno umetnost.

Dikovani slovenski znanstveni in kulturni delavci

Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je odlikoval za zasluge našim narodom za znanstvenem in kulturno-umetniškem področju mnogo jugoslovanskih znanstvenikov in kulturnih delavcev in med njimi tudi celo vrsto Slovencev in sicer na področjih znanosti, književnosti, upodabljajoče umetnosti, glasbe, kinematografije, radiodifuzije,

Monotono pojeje kraguljčki

Boris Pahor

Naravno je, da so zgodbe, ki jih tudi beremo ob božiču in Novem letu, zgodbe s snegom, z zasneženimi stezami ali ulicami, z zasneženimi jelkami v naravi in z vato posutimi jelkami v stanovanjih. Kajti človek, vesel ali žalosten, se premika zmeraj te v okviru, ki mu ga določa letni čas. Tudi v tej zgodbi je sneg, so sani in je cingljanje kraguljčkov; a njej okvir ni zimski čas. Morda je poletje, da najbrže poletje, a prav lahko bi bila tudi pomlad ali jesen, kajti ta zgodba je resnična in je nekoč bila resnična v vseh letnih časih, v vseh dneh vseh letnih časov. V nji je sneg, da, in sani so, a samo mimogrede, po tihotapsko: sneg kakor spomin na otroško igro in obenem kakor poslednji moški pozdrav. In hkrati še pesem o snegu kot uporzo izzivanje, predrzno kljubovanje fantovskih grl in moških pesti.

Lojze je stopal zdolž brega, zdolž hišnih zidov ob bregu, v motni toploti, ki je zmeraj v zavetju belih zidov. Motna toplota, ki ti ovije ude, ki pa je tudi pridih davnine v tvoji zavesti, ki je obenem tudi dobrota mehkega pokoja. Zakaj je Lojze danes skoraj vdan, skoraj razoroženo onemogel v popoldanski toploti? Zakaj ni toplota samo blagodejno ozračje, v katerem se zadoščeno premika zdravo, kleno telo? In breg, zakaj je kakor prepad? Pod njim se preliva Soča, a sedaj je v tem toplim miru tako obupno določena, brez glasu: blaznost, ki jo je vročina omamila...

O, morebiti pa je samo Lojzetovo tenkočutno srce, njegovo pesniško srce, ki je zašlo v malodušje. Da, ali naj pevec zmeraj prešerno poje? Kajti, vidite, Lojze je pevec, in kakšen pevec! Široke, krepke prsi ima in glas kakor zbor glasov. Glas, v katerem je žuborenje tolmenskih potokov in barve planinskih rož, Milanska Scala bi obstrnela pred glasom primorskega pevca Lojzeta, a Lojze si je izbral slovensko Scalo sredi prisojnih planin: okovanke obuje in nese svojo pesem dijakom, ki imajo po strmih obronkih nad Zajzero, nad Ukvami, nad Rabeljskim jezerom in Mrzlo vodo svoje tajne slovenske univerze. Tedaj postane mehke in nežne pevec divji lovec, ki oržen preizkuša slovensko pesem ob ostrinah čeri, ob brezdanosti nepreglednih prepadov.

Zdaj stopa ob goriških hišah in v priljubljeno domačnost pokrajine se je prikradla mrka senca. Morda je samo spomin na brozgasto, sivo Sočo ob deževnih dneh; morda podoba utopljenca, truplo, ki obleži na prahu napihnjeno, kakor spaka, ki jo je splavila oskrnjena pokrajina. Morda je v Lojzetu počoba mladega Istrana na vrtu zavoda v Semeniški ulici. Da, fant je v prešernem zaletu splezal na lipo, se vzpenjal urno kakor ververica, potresoval z vejami, se otroško smejal kakor istrski pastirček — nato se je veja preklala in lipovo cvetje je močno zadišalo, ko ga je otrlo mlado telo, ki je skozen tresčilo na tla. V teh dneh, ko je vsaka minuta življenja preizkušnja ob robu prepada, je sleherni dogodek simbol; istrski dijak, ki pade z visoke lipe, istrski dijak, ki v italijanskem zavodu umre — to smo mi, ki se skušamo vzpeti iz uničenja. To je za Lojzeta prisposoba njegove pesmi, ki hoče prerasti pokoj smrti, ki pa jo smrt vsak čan znova oteži z novim svincom, s težo novih trupel. Simboli in prisposobe, ki počasi obledijo, izginejo kakor voda v Doberdobskem jezeru, ki te nato spet vsega nevidno poplavijo kakor v Doberdobski kotlini prodira nevidno voda skozi tisoč in tisoč luknjic spet na površje.

Zdaj je Lojze na mostu. Ali je namenjen v Podgorje ali v Steverjan? O, ime vasi ni važno; tja, kjer so dekleta, ki hočejo peti, gre. Tja, kjer je harmonij, ob katerem so se zbrale. Toda na tem mostu ni čanes Lojze razvnet kakor drugekrat, ne sledi navdušen soški strugi v planine, med skalnate žlebove, v katerih Soča prekalja svojo modrino; njegove domišljije ne razburja več most, niti široki stebri, ki razpolkavljajo vodo v napete, sinje prsi.

Lojze stoji na mostu in goriška ravnina mu je dežela brez mej in brez smisla. Dobro ve; tam je izhod iz ravnine v Vipavo, tam v Tolmin, tam v Furlanijo, tam na Kras, k obali in morju. A ta hip ti izhodi še bolj praznijo ravan, razblinjajo jo in še bolj mučna je zavest, da je pokrajina brez osrečja, brez prihodnosti. In tudi Soča: reka ni izhod, ni povezanost daljav; je samo zastarelo šumenje voda ob stebrih dolgega mostu.

Toda samo za hip; nato se je Lojze spet zavedel, da mora v vas, kajti dan se nagiba. Tudi so travniki osvežili njegovo misel, travniki in vinogradi, O, goriška vas pod hribom! Kakor konec planjave, kakor konec vodoravne nesmiselnosti; goriška vasica pod Sabotinom kakor človek, ki je prislonil hrbet k zidu, zato da se laže brani pred napadalcem...

Vasica je tiha in odsotna, počasi in dosledno se zbira nad njo večer. Nad zvonikom, ki je kakor strelodov, ki srka večer nase. Zato je v cerkvi mrakotno in v mraku je vonj po kadilu še bolj odsoten spomin na preživel, skoraj pravilčno slovesnost. Na koro ne! Na koro so dekleta, so njih barve. In dekleta in barve so kot ogenj gorečk na oknu sive domačije.

«Počasi in resno», je rekel Lojze. Kajti dekleta pojó o gozdliču, ki je nekoč bil zelen, o travniku, ki je nekoč bil ves razcveten. Toda prišla bo pomlad, prišla bo s Sabotina, s Sv. gore, s Sv. Gabrijela — tebe pa ne bo več. O, rad bi dočkal pomlad, a zasulj te bodo s črno zemljo. Koga? Tebe ali mene? Vas dekleta? Ali mene Lojzeta, ki sedim za harmonijem in vas učim?

«Pianissimo», je ukazal. A, tedaj so dekleta utihnile, ker sedaj je zapel Lojze. In tedaj se je zgodilo, da so dekleta strmele vanj; bilo je, ko da so se stene malega svetlišča razpočile. Kakor da ni dekliski zbor več na koro; sredi goriške ravnine je in Soči se iz čudežnega vira priliva sveža modrina. Počasi se pepelnata reka v večeru modri in modri, je moder trak na ravnini, ki jo oblega zaton. Modra kakor oči plavalasega slovenskega dekleta.

Lojze se je nasmehnil. «Ali bom pel sam?» je vprašal. Tudi dekleta so se nasmehnila in se spogledala; pozabila so, da jih Lojze uči, da je prišel zato, da jih uči. On pa je nasmehjan, roke ima na tipkah, prsti pa se mu napeto dvigajo upirajo se molku. Da, kajti zapel bi, da bi napolnil dolino s svojim glasom, zaprl bi vrh zvonika, da bi njegov glas udarjal v pobočje Sabotina in bi ga Sabotin oddajal kakor zvočnik goriški ravnini.

V kmečkem svetlišču je tišina nenadna zavest velikega, odrešilnega dejanja; pesem je nepričakovano požlahtila ozračje; harmonij je sedaj kakor dragocena skrinja v nevestini kamri. In dekleta so mladenke zbrane ob nevestini skrinji! S. pevke v svobodnih vinogradih! Só kopalke v svobodni Soči!

«Manj gibčno, zadržano», je rekel Lojze.

In dekleta so se spet strnila okoli harmonija; o, niso prišle poslušat goriškega pevca; učijo se, učijo se pesmi njihovih babic, pesmi, ki so skrivne v kotih starih domačij, ki so prastara raztopina v soku briških trt. Da, pojó in njihova mladost je pomlad, ki bo spet ozelečila gozdič, ki bo posejala cvetke na črnem grobu.

«Živo, bolj živo!» Pod korom pa so klopi kakor dvojna vrsta kledečih starčkov s sklonjeno glavo; kakor lesen in nespremenljiv red. Kakor nespremenljivi red Križevega pota na zidu. Križev pot je ustaljen red, je vrsta štirinajstih postaj; kjer se končuje zadnja postaja — tam se spet začne prva postaja. Tako vsekdar. In vsekdar so isti rimski vojaki na postajah. Togi in hladni; s sulicami, z meči, a s hladom, ki je bolj strupen, bolj smrten kakor njihova rezila.

«Živo, živo!» je vzkliknil Lojze. Toda dekleta so utihnile. Leseni, vegasti pod je zacvilil, zato so dekleta na mah umolknila. Zato ker je pod zaškrtni pod koraki dveh mož, ki sta se znašla na koro, ko da sta s slike Križevega pota, ki visi tik ob koro. Dva moža, dva potomca vojakov na slikah.

Dva moža v črnih srajcrah. «Luigi Bratuži!» Dekleta so se plaho zdrznila kakor otroci, ki so sanjali o hučiču; kakor ptice, ki jih je napadel kragulj. Harmonij je pogoltnil oksekane zvoke; harmonij je spet lesen in trd kakor klopi pod korom.

«Jaz sem», je rekel Lojze in se dvignil. Ko so ga odpeljali, je v svetlišču še dišalo po kadilu, a bilo je kakor, da ima posmeh milijon oči v mraku. Vas pa molči, zapuščena je kakor utopljenec, ki ga je Soča mimogrede vrgla na prod.

Sobica je ozka kakor stranišče. Tiste sobice, ki so kak roganje zla nad vsem dobrim, kar ga je na svetu. Tiste sobice, v katerih se zbudi v tebi krčevito, nepopisno domotožje po mali sobici s tvojimi knjigami, s tvojimi notami in klavirjem ob oknu. In rahle zavese na oknih in žena, ki zjutraj pride v sobo in odmakne zavese. In ti se deš h klavirju in z okna diha goriška ravan.

To je sobica, v kateri visijo jermeni, nekaj puškinih pasov. Okno gleda na škafkasto dvorišče; dvorišče kakor dvorišče javne hiše v starem mestu; Siv zaboj. Kadar spusti sonce svoje žarke v takle zaboj, so sončni žarki človeku, ki ga mučijo z jermeni in puškinimi pasovi kot svetle vrvi, po katerih plezajo njegove misli iz mrtvega vodnjaka

«Bevi canaglia!» Na mizi je črnilnik, na zidu visi pločevinasta, belo pobarvana ura; kot ure v predmestnih kavarnah. Na mizi leži samokres; ob samokresu stoji velik, litrski kozarec z rumeno tekočino. Kakor turbo tihotajze s sivim samokresom in žoltnim kozarcem piva. Tedaj miličnik pograbí kozarec.

«Pij!» Da, pivo je rumeno; tudi tekočina v kozarcu je rumena, toda gosta in lepljiva in ostudna. Mož v črni srajci pa drži samokres ob Lojzetovem senu. O, saj Lojze ne čuti hladu kovinaste cevi, tudi ga ta hip ni strah — rumeno ricinovo olje se mu gabi, neskončno, smrtno gabi.

«Si razumel?» je kriknil miličnik. Miličnik, ki stoji ob oknu in ima roke v hladnih žepih, pravi: «Namazalo ti bo grlo, boš lepše pel!» Da, studj se mu, kakor se lahko studi samo pevcu, samo glu, ki je izvirek človeške pesmi in človeških brepenenj. V rumenem olju v kozarcu pa riše strojno olje vijoličaste, zapletene risbe. Da, kajti zanj, za pevca so primešali ricinovemu olju še težko olje za stroje.

«Ti muovi, si o no!» A Lojze nem stoji in ima litrski kozarec v roki; drži ga z desnico pred svojimi prsi, ki so široke kakor njegova poštenost. Zdrave prsi planinca, ki zmorejo pretrsti prepače pod Montajem in Višem, so sedaj uklenjene v policijski luknji. Lojze, ali te je strah pogina? Ne ne, samo neverjetna, blazna žalost, da mora sam, s svojo roko zadušiti pesem v sebi, pogasiti ogenj v sebi; kakor mati, ki bo z jasno mislijo pritisnila svoje telo in pomečkala stroka v svojem telesu.

Tedaj se je približal tudi miličnik, ki je stal ves čas ob oknu; tudi on ima samokres v roki.

«Adesso basta», pravi. Lojze nikogar ne sliši. Lojze ima zasnjane, dobre oči. In sedaj pije, samogibno, ko da se je po dolgem oklevanju vdal; kakor da je čakal, da so dekleta dopele pesem o gozdliču, ki bo še zelen, a ne zanj, ker njega ne bo več. Kakor pevovodja, ki pazljivo poslušal ali je zbor pravilno zapel. Zdaj pije in gosta zmes zaliva grlo in mali prostor se megli in krči pred njegovimi očmi. Tudi oddaljeni šumot mesta počasi umira. Gorica se zvija v nevidnih kleščah; zdaj se ulice mukoma nategujejo in daljšajo; ulice so pošastno elastične in ozke kakor jermeni, ki visijo na obešalniku; potem so hiše vse bližje in bliže druga drugi, stapljajo se druga v drugo, dušijo vrtove, dušijo košate kostanje... Gorica je siv kup razvalin, samo Soča še zmeraj struji ob njenih temeljih; njena struga je zmeraj širok lok ob njih. Soča se še zmeraj premika, kakor prekleto večno mlinsko kolo in počasi izpodjedá temelje izumrlega mesta...

Sodobna slovenska grafika

NA RAZSTAVI V GALERIJ "SCORPIONE"

Skromni prostori galerije «Scorpione» so poskrbeli slovenskemu in italijanskemu občinstvu v Trstu, veliko kulturno doživetje. Nam Slovincem pa je razstava odgrnila zastor, da smo mogli objeti z duhovnimi pogledi žorišče naše slovenske domovine preko vseh pregrad, ki so nam jih postavljale politične razmere.

Treba je podčrtati, da je to prav za prav prva umetnostna razstava sploh iz našega slovenskega kulturnega središča po dolgem presledku, ki ga je zakrivil fašizem. Ta okolnost je najlepše ogledalo naših prilik v dobi fašizma na področju likovne umetnosti.

Takoj po zaključku druge svetovne vojne, osvobodilne vojne, smo že 1945, čutili prvi dih te slovenske umetnosti na razstavi primorskih slovenskih umetnikov, ki so jo privedli naši primorski emigranti, ki so se bili zatekli v Slovenijo. Pred dvema letoma pa še na mednarodni grafični razstavi, tudi v galeriji Scorpione, ki so se je bili udeležili nekateri današnji razstavljalci.

Se pred prvo svetovno vojno, ko je bila prva razstava slovenskih impresionistov, Groharja, Jame, Jakoniča v Trstu (onih, ki jih danes že vse krije ruša), takrat je šel razvoj slovenske upodabljače umetnosti po vsej slovenski domovini po isti poti. Nič manj kot na ono kulturno tradicijo, skoro izpred pol stoletja, navezuje sedanja grafična razstava, toda z novimi imeni in novimi umetnostnimi težnjami.

Razstavo je priredilo deset najvidnejših slovenskih grafikov. Zaradi omejenega prostora je vsak razstavil eno ali največ pet ali šest del. To seveda omogoča, da dobimo komaj zelo približen pojmov o njihovi umetnosti.

Tik po otvoritvi smo mogli pozdraviti na razstavi samega Božidarja Jakca, najvidnejšega sodobnega slovenskega grafika, predsednika Društva slovenskih upodabljalcev in umetnikov v Ljubljani, direktorja Akademije upodabljalcev umetnosti, ki je bil pred malo dnevi imenovan tudi za rednega člana Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Kljub živahnemu umetnostnemu vretju in resnem iskanju, ki dokazuje stike in poznanja sodobnih svetovnih umetnostnih struj, lahko opazimo v glavnem enotnega duha v umetniškem svetu vseh razstavljalcev: prikazovanje zgodovinske sodobnosti in živega resničnega življenja svojega naroda in ljudstva. Tu smo daleč od zapadnjaške larpurlartistične samozaljubljenosti in individualistične muhavosti, dostopne le redkim izbrancem. Lepa, sočna slovenska pokrajina s svojimi narodovisnimi posebnostmi, ljudskimi nošami in običaji, to so priljubljeni sižeji, ki odmirajo v moderni civilizaciji. Portreti in slike iz umetnostnega in rodbinskega doživljanja ter umetniške upodobitve tragičnega in strahotnega iz narodnoosvobodilne borbe jih dopolnjujejo.

Predmet umetnostnega upodabljanja in njegov namen so enotni, vendar je način obdelave, uporaba izraznih sredstev precej pestra in zelo individualno svojska, izraz poedinih dozorelih umetniških osebnosti, plod osebnih naporov in iskanj.

Riko Debenjak se je rodil v Kanalu ob Soči. Dopržil je slikarske študije v Beogradu in Parizu. Uveljavil se je kot slikar in grafik, zadnje čase tudi kot slikar fresk, nazidnih oljnatih slik. Pet razstavljenih grafikov kaže nežno lirčno naravo in točno in podrobno izdelanih krajinah. Vendar se ne izgublja v nepotrebni širini. Podaja dovršeno kolikor zahteva kompozicijska zamisel v harmoničnih ravnesvih. Zimska krajina Tolmina podaja stari del Soškega trga blizu slikarjevega rojstnega kraja. Mirje kaže poetično sličico preostale stare etnografsko zanimive ljubljanske okolice. Kratovo je izredno fino izdelana, skoro romantično nastrojena krajina. Krizanteme in Viharnik

kažeta podobne tehnične in duhovne nastrojnosti.

Tone Gorjup je dovršil svoje slikarske študije v Ljubljani in akademiji v Zagrebu. Uveljavlja se predvsem kot slikar. Razstavljeno ima le občutno, točno izrisano jedkanico Na vasi, s krajevnimi značilnostmi.

Božidar Jakec je pač najmočnejši slovenski grafik. Rodil se je leta 1899. v Novem mestu iz družine, ki se je bila malo prej tja preselila iz Istre, iz domovine Nazorjevega Velikega Jožeta iz bližine Motovuna. Umetniško akademijo je končal v Pragi, izpopolnjeval se je pa še nadalje v Parizu ter slikal in razstavljajal na dolgoletnih potovanjih križem sveta. Vsako potovanje in bivanje v inozemstvu je pustilo neizbrisnih sledov v obširnih zbirkah risb, grafik in oljnatih slik, kot je to pokazala ogromna razstava, prirejena ob umetnikovi petdesetletnici v vseh dvoranah Moderne galerije v Ljubljani. Severna afriška puščava in arabske folklorne značilnosti noš, ljudi, zgradb, se vrsti za divjimi norveškimi fjordi, za slikovitimi ameriškimi kanjoni, prerijami in velemesti. Vendar se z uslo ljubeznivo oklepa slovenske pokrajine, posebno dolenske, in nekaj časa sem tudi istrske, odkar je spet mogel do nje.

Prehodil je dolgo umetniško razvojno pot od čisto impresionističnih začetkov, ki so še jasni v mojstrski, psihološko poglobljeni litografiji V gledališču, deloma tudi se v Portretu slikarja Debenjaka. Pozneje je uporabljal rahlo ekspresionistična izrazna sredstva, ki so še vidna pri avtoportretu, izdelanem z veliko psihološko pronicavostjo. Ze davno pa se je razvil v ostrega realističnega opazovalca sveta, ki ta opazovanje podaja s prav demonskim risarskim znanjem in virtuoznostjo.

Novo mesto je primer take, v vseh podrobnostih izdelane krajine, ki je tudi prava velikopotezna kompozicijska mojstrovina. Iste lastnosti nam kaže Stinetov mlin z močnim lokalnim koloritom. Matji in hči izražata nežno materinsko ljubezen s skopimi širokimi potezami, ki dobro izražajo lastnosti in možnosti lesoreza.

Tone Kralj je Dolenjec iz Zagozice pri Dobropoljah, rojen l. 1900. Akademijo je dovršil v Pragi, umetniško pa se je udeleževal bodisi kot slikar, kipar, grafik ali ar-

NIKO PIRNAT: V gozdu (linolej)

Kongresa Zveze književnikov Jugoslavije, ki je bil 26., 27. in 28. decembra 1949, so se udeležili kot gostje s Tržaškega ozemlja: dr. Vladimir Bartol, dr. Andrej Budač in Miroslav Ravbar. Izmed slovenskih književnikov, ki so po rodu iz Trsta ali tržaškega področja in ki so duhovno še vezani na to ozemlje, in ki so pred vojno živeli v Gorici ali v Trstu in ki sodelujejo pri tržaških publikacijah so se udeležili kongresa France Bevk, Jože Pahor, Mira Pucova, Josip Ribičič, Ciril Kosmač, Dora Gručnova, Marička Znidaršič, Lino Legiša in Tone Potokar.

Kongres je razpravljajal o nalogah književnikov, o razvoju jugo-

slavne. Tudi na Primorskem je poslikal marsikako cerkev v njegovi značilni ekspresionistični maniri. Razstavljena lesoreza Zanjice in folklorna Ohcet sta še iz tistega obdobja. Zadnja leta se je razvil v vse bolj realistični meri.

Vladimir Lamut je mlajši slikar, ki je slikarsko šolanje dovršil v Zagrebu. Poznan je kot slikar in grafik. Razstavil je le tri mehke grafike: Breg in Z novomeškega brega, z Novega mesta, kjer je profesor risanja in suho iglo Teški potok pri Smihelu, ki enako izdaja njegove realistične sposobnosti.

Miha Maleš, rojen l. 1903 pri Kamniku, je študiral na Akademiji v Zagrebu, Pragi in Dunaju ter v Italiji. Uveljavlja se predvsem kot grafik in ilustrator. V krepki jedkanici Deklica z masko so jasno vidni vplivi zapadnih umetnostnih smeri, ki so se v kasnejših stvaritvah močno zmanjšali, in v organsko realističnih opazovanjih prisvojenem dekorativnem lesorezu Golnik ali mogočnem linorezu Otroci. France Mihelič se je rodil l. 1907 v Skofji Loki; šolal se je v Zagrebu in poučuje sedaj na Umetnostni akademiji v Ljubljani. Uveljavlja se kot slikar in grafik.

Na tej razstavi razstavljata ciklus mojstrskih litografij iz narodnoosvobodilne borbe. Izredno fino in podrobno izdelane grafike prikazujejo strahote vojnih pustošenj in smrtne grozote v groteskni požganih ruševinah, v skrivenčenih vejah in v zimskih krajinah, v Koloni na pohodu, v Ruševinah, v Taborišču posebno pa v pretresljivem Kurirju, Požganem ognjišču, ali Krajini, kjer so ekspresionistična izrazna sredstva v groteskni obliki najbolj čista.

Veno Pilon je Primorec, rojen v Ajdovščini l. 1897; šolal se je v Pragi, na Dunaju in v Italiji. Mnogo let je preživel v Parizu. Zapadne umetnostne smeri so ga globoko prevzele, kar je jasno vidno v obeh razstavljenih jedkanicah, bodisi v poduhovljenem Avtoportretu ali v plastično zajetem predmestju.

Niko Pirnat, rojen l. 1903 v Idriji, je študiral kiparstvo v Zagrebu. Umrl je pred nedavnim v Ljubljani. Udeleževal se je predvsem kot ilustrator in grafik. Od njegovega ciklusa partizanskih linolejev sta tu razstavljena le dva: V gozdu in Nočno snidenje z materjo, ki kažeta vojne grozote v najglobljih človeških čustvovanjih.

Maksim Sedej, rojen l. 1909. pri Zireh nad Idrijo, je končal Akademijo v Zagrebu. Dela kot slikar in grafik. Tu je razstavil folklorno zamisljeno maskerado. Cirkus je manj dinamičen v rahli sintetizaciji. V pregnanostu prikazuje scene iz narodnoosvobodilne borbe, Na polju pa naša sočna polja.

Lepa razstava je takoj vzbudila ogromno zanimanje, nič manj med Italijani kot med Slovenci. Posebno v večernih urah prihajajo neprestano nove skupinice na ogled. Zelo značilni so obiski preprostih ljudi v delovnih oblekah, ki jih ob drugih razstavah običajno ni videti. Klic mlade slovenske domovine, zavetišča delovnega ljudstva... Jelinčič Zorko

Drugi kongres

zveze književnikov Jugoslavije

slovenske književnosti, o slovenskem razvoju pri posameznih nacionalnih manjšinah v Jugoslaviji, o naši sodobni prozi, o problemih naše drame, o ustvarjalnih problemih naših mladih pisateljev, o naši sodobni kritiki, o svobodni jugoslovanski poeziji, o vprašanjih sodobnega slovenskega slova, s posebnim ozirom tudi na slovstveno delo mladih književnikov. Tovariš Miroslav Ravbar je podal informativni pregled književnega, gledališkega in upo-

STONE KRALJ: Ohcet (lesorez)

Tržaški kulturni delavci

na razstavi Gojmirja Antona Kosa in Franceta Pavlovca v ljubljanski Moderni galeriji

Slovenski živelj na Tržaškem ozemlju hoče ponovno navezati naravne življenjske stike z matičnim narodom, ki ima vso možnost, da se lahko vsestransko prosto razvija. Razvoj duhovne in materialne kulture je odvisen od materialnih življenjskih prilik, v katerih narod živi. Brez zavestnega in hotenega prizadevanja naroda pa bi njihovo življenje postalo le životarjenje. Zato je kulturno snovanje šlo vedno roko v roki istočasno s prizadevanjem naroda na vseh življenjskih področjih in zato je kultura važen osnovni element našega življenja in ima vpliv na hotenja ljudstva pri oblikovanju vsega njegovega življenjskega razvoja. Zato je povsem naravno in samo po sebi razumljivo, da posveča naše ljudstvo toliko pozornosti kulturnim vprašanjem in kulturnim dogodkom po vsej domovini. Zaradi tega prirejajo naše kulturno-umetniške skupine gostovanja po Sloveniji in Jugoslaviji, zato obiskujejo razne skupine s Tržaškega ozemlja kulturne manifestacije v Sloveniji. V dnevih 27. in 28. decembra preteklega leta si je skupina tržaških upodabljalcev umetnikov in kulturnih delavcev ogledala razstavo G. A. Kosa in F. Pavlovca v Moderni galeriji v Ljubljani in obenem tudi razne druge kulturne ustanove.

Razstava obeh slikarjev je naredila močan vtis na vse udeležence. G. A. Kos je v prikazovanju narode in ljudi,

dogodkov, predmetov močan. Kontrasti barv nam s svojo veliko razliko, skladnostjo in izrazitostjo, s svojo svojevrednostjo posredujejo plastičnost, prostorninsko globino, dinamiko, krepko statičnost in prirodni značaj oseb, pokrajin in predmetov v času in prostoru.

F. Pavlovec je slikar pokrajin in čustvenih razpoloženj, ki jih narava pokrajin vzbuja. Ta čustvena, intimna razpoloženja ustvarja z mehkinimi prelivačimi se prehodni iz barve v barvo, s priručno ubranostjo barvnih tonov, z rahlimi kontrasti med svetlobo in senco, ki nam prikazujejo vsakokratni dnevni čas in ki poglobljajo pokrajino iz ospredja v daljavo.

Skupina si je ogledala še stalno zbirko slik in skulptur iz prejšnjih dob slovenske upodabljače umetnosti in upodabljače umetnosti na Slovenskem. Ogledala si je tudi narodno in univerzitetno knjižnico.

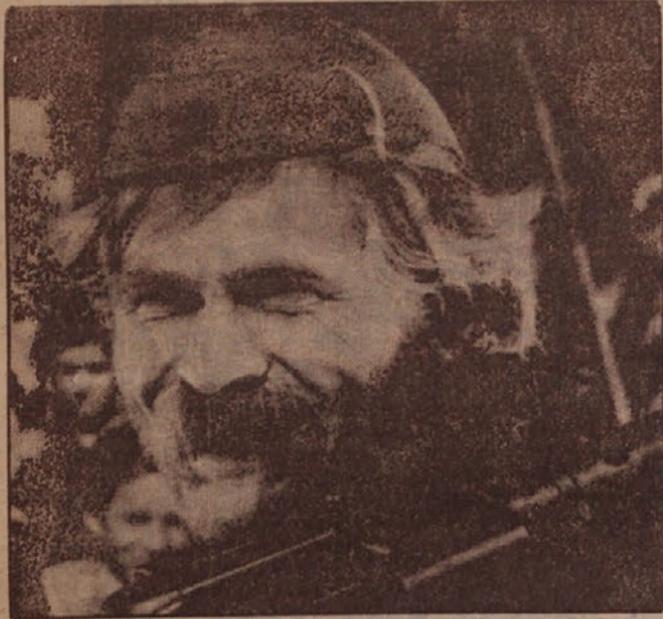
Predstava Musorskega opere »Boris Godunov« je vse tržaške goste zaradi dovršenosti izvedbe v vseh pogledih očarala. Opera, ki jo ljubljansko operno gledališče izvaja v prvotni skladateljevi obdelavi, je učinkovitejša kot ona, ki smo jo bili vajeni gledati doslej, ker je pripravila do enakovredne veljave z različno razvrstitvijo slik vse one elemente, ki označujejo psihološko okolje vsega dejanja. Dejanje je postalo tako smiselnejše in popolnejše. Ne gre več tu predvsem samo za carja Borisa, temveč tudi za ljudstvo, ki ga množični prizori tako izrazito predstavljajo, da so te množice postale polnovredna odrska figura.

Med gosti so bili mladi slikarji začetniki, ki jih poznamo kot »Grupo verdes« iz razstave v galeriji »Scorpione« in pa predstavniki italijanske umetnostne kritike.

Brez dejanskega, zavestnega in hotenega umetniškega soustvarjanja, kulturnega skupnega snovanja, brez življenjskih odnosov z našim matičnim narodom bi postale naše življenje na tržaškem ozemlju in za ves slovenski narod brezplodno. To smo pri tem obisku še bolj živo občutili.

Preživeli smo v priručnem vzdušju dva dneva. Ljubljanski umetniki, ki so nas povabili, da si ogledamo razstavo v Moderni galeriji in kulturne ustanove, so ga ustvarili s svojo izkrenostjo in z resničnim in dejanskim zanimanjem za naše tržaško življenje,

„BARBA ŽVANE“

Po vsej Jugoslaviji igrajo z velikim uspehom jugoslovanski film «Barba Zvane», ki so ga ustvarili študenti visoke filmske šole v Beogradu. Scenarij za film je napisal Vjeko Afrič po noveli Draga Gervaisa «Voli prihajajo» Glasbo k filmu je napisal Krešimir Baranović. Snov je zajeta iz osvobodilne borbe. Stari Barba Zvane sprejme za časa nemške okupacije težko nalogo, da odpelje partizanom v Gorski Kotar 10 volov. Ibi mora preko vse Istre, prekoračiti mora Drago Reka — Trst in se prebijati mimo nešteti sovražnih vasi. Svoja naloga častno izvrši in leta 1945 sodeluje pri osvoboditvi Istre in na čelu kolone vkoraka zmagoslavno v svojo vas.

Filmska KRONIKA

V primeru z letom 1939 se je število kinematografov v Jugoslaviji podvojilo. Filmska mreža se je zlasti razširila, odkar proizvajajo kinoprojektorje doma.

Slovenski knjižni zavod v Ljubljani je v bogato ilustrirani knjigi izdal scenarij C. Kosmača «Na svoji zemlji». V tej knjigi je ponašnjez tekst, ki je dal celotnemu filmu vsebinsko podlago. Delo priča, da se v Jugoslaviji uspešno razvija nova literarna zvrst.

Več kot 20 filmov češkoslovaške proizvodnje, ki so jih igrali v letu 1949, dokazujejo uspešni razvoj češkoslovaške kinematografije.

Filmska bilanca za leto 1949 v ZSSR pravi, da so izdelali deset celovečernih filmov, 21 dolgometražnih dokumentarnih filmov, 38 poljudno znanstvenih filmov, 130 šolskih, 1100 obzornikov ter 40 risanih filmov.

Konec novembra so v različnih italijanskih kinopodjetjih 20 filmov snemali, 8 montirali, 5 dublirali.

18 francoskih kinematografov vrti istočasno italijanski film «Tatvrti koles».

Na Dunaju je bil od 4. do 11. decembra teden francoskega filma, ki je dal zanimiv pregled o današnjem stanju francoske filmske umetnosti. Večina kritik si je edina v tem, da ima Francija odlične smelce, režiserje in igralce, toda slabe scenarije. Kljub temu pa nadkriljujejo po mnenju kritikov hollywoodsko filmsko proizvodnjo.

Victor De Sica je že izbral igralce za nov film «Reveži motiljo». Glavno vlogo bo igrala Emma Gramatica, ki se je pravkar vrnila iz Južne Amerike.

Od leta 1945 je Nemčija izdelala okrog 100 filmov.

Filmsko podjetje Metro-Goldwyn-Meyer bo snemalo po Kiplingovem romanu film «Kims».

Lillian Gisch bo sodelovala pri novi verziji filma «Zločin in kazna», ki ga režira Dimitrij Kirsznov.

Ob krizi angleškega filma je znani režiser Aleksander Korda dejal, da angleška kinematografska industrija ne more izginiti, dokler bo imela igralce in režiserje kakor so: David Lean, Carol Reed, Laurence Oliver, Ann Todd, Vivien Leigh in drugi. Je pa možno, da pomeni sedanja kriza prepoved angleške kinematografije.

Krištof Kolumb

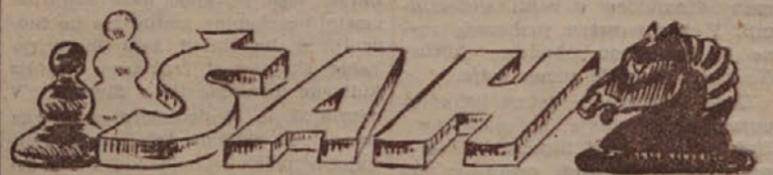
«Vsako reč je lahko izpeljati, če najdeš seveda pravi način,» pravi Krištof Kolumb in nekoliko bi te besede lahko uporabili ob tem filmu, kajti film o zanimivi zgodovinski osebnosti velikega odkritelja Krištofa Kolumba je videti bolj kot pravljica, ne pa kot izrez iz resničnega življenja ob prelomu 15. in 16. stoletja.

Film prikazuje usodo velikega odkritelja od časa, ko se je odločil, da si poišče sredstev za pot v Indijo. Najprej se iz Genove napoti v Spanijo, kjer mu samostanski prior Perez, kraljičin spovednik, obljubi pomoč. Preskrbi mu res dostop do vladarja, vendar mora zaradi vojne čakati. Dobro so v filmu prikazane vse ovire, ki jih mora Kolumb premagati. Iz sebičnih

Anna Magnani bo nastopila kot gledališka igralka; in sicer se je pridružila črnski skupini, v kateri bo igral glavne vloge filmski igralec Vittorio Gassmann, režijo bo pa vodil Orazio Costa. Skupina bo nastopala v Milanu, Rimu, Parizu in Londonu. Na programu imajo naslednja dela: D'Annunzio «Jorijeva hči», Dumas «Dama s kamelijami» ter B. Shaw «Pigmalion».

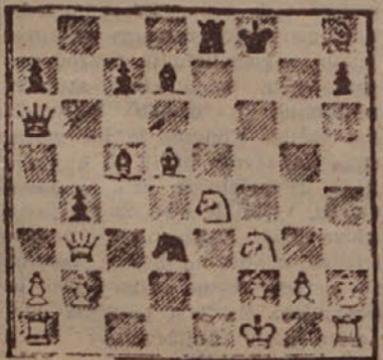
namenov mu nasprotuje dvorjan Bobadillo in tudi kralj mu ni preveč naklonjen. Po petih letih čakanja mu kraljeva komisija zopet odbije prošnjo, in sicer zaradi prevelikih zahtev, ki jih stavi glede na zemljo, ki jo bo osvojil. Odločnost, vztrajnost in neupogljivost ne zapuste Kolumba niti v nesreči. Umakne se v Francijo in zopet preteče precej časa, preden mu naznani, da je njegov načrt vendarle sprejet. Sledi vrsta prizorov s poti preko Oceana; močno obupuje, se upira, Kolumb pa končno le zmaga in doseže novo zemljo. V Evropi ga slovesno sprejmejo, toda kmalu postane zopet žrtev Bobadillove intrige in za nekaj časa ga celo zapro. Ob koncu mu sicer ponovno izkažejo vse priznanje, vendar mu ne dovolijo, da bi smel zopet v Ameriko, čeprav si je tega najbolj želel.

Dogodki, ki so se odigrali, preden je mogel Kolumb na pot so dokaj podrobno prikazani, manj živ in bolj površen pa je zadnji del filma, zlasti Kolumbov prihod v novi svet in zadnja leta njegovega življenja. Tudi bogata oprema, angleška filmska tehnika in igralci, med katerimi se odlikuje zlasti Friedrich March, niso mogli dati filmu pravega življenja.

Z analizo posameznih partij pridemo čisto do koristnih izkušenj, ki jih pozneje lahko uporabimo v lastni igri, ne da bi izgubljali čas za razmišljanje.

V neki partiji (Nesenji - Pilik) so igrali v škotskem gambitu po 1. e4 e5 2.Sf3 Se6 3. d4 ed: 4.Lc4 Lc5 5.c3 nenadoma d5!? (Crni je menil, da bo po morebitni potezi 6. ed: dosegel ravnotežje s 6. ... See7! 7. cd: Lb4 + Sd5) belj je odgovoril s 6.

Ld5: in sedaj se razvije živahna igra 6. ... de: 7. Sc3: Sf6 8. Da4 Ld7 9. Lf7: + Kf8! (Sedaj preti odkos konja s ac6a) 10. De4 De 7 11. Ld5 Sb4! 12. e5 (Ni šlo 12. Lb7?: Tb8 13. La6 Sc2 +) b5! 13. Db3 Sd3 + 14. Kf1 Te8! 15. Lg5 (Naravno po 15. cf:?? Del + 16. Cel: Tel: mat) b4 16. ef: Dd6 17. Fg: + Kg7: 18. Se4, Da6 19. Lf6+ Kf8 20. Lh8: in sedaj je iz te pozicije črni izpeljal lepo matno kombinacijo, 20. ... Te4!: 21. Le4: Sf4+ 22. Ld3 (Ce ne mat! 22. Kgl Se2+ 23. Kf1 Sg3 + 24. Kgl Df1 + 25. Tf1: Se2 mat) Sd3: 23. Kgl Lf2: + 24. Kf1 Sf4 + 25. Kf2: De2 + 26. Kg3 Sh5 + 27. Kh4 De4 + 28. Kh5: Dg4 + 29. Kh6 Dg6 mat.

V partiji Stulik-Sajtar je belj uporabil v sicilijanki sistem, ki je podoben staro indijski obrambi s nitrejšim tempom.

1. e4 e5 2. Sf3 d6 3. g3 Sf6 4. d3 d5 5. Sd2 de: 6. de: Sc6 7. Lg2 e5 8. 0-0 Le7 9. c3 0-0 10. ... 2 De7. Ne moremo reči, da je belj iz otvoritve kaj dosegel. Crni ima popolnoma izenačeno igro. 11. Sc4 Le6. To je

Zanimivosti

RAZISKOVALI BODO POREČJE REKE AMACONKE

Pred stoletstetimi leti so prvič znansveno raziskovali porečje reke Amaconke. To reko, ki teče po ozemlju južnoameriške države Brazilije, sta obiskala leta 1799 Aleksander de Humboldt in Aime Bonpland. Raziskovalca sta ostala pet let v porečju reke Amaconke, toda kljub temu da sta premagala neštete ovire, je še dandanes ozemlje, po katerem se pretakajo reka Amaconka in njeni pritoki, najmanj raziskano področje sveta.

Porečje reke Amaconke je večje od Evrope in znaša skoraj 9 milijonov kvadratnih kilometrov. Kljub temu da ni ta reka najdaljša na svetu, je vendar najmočnejša. Mnogo vode, ki se v ustju reke Amaconke izliva v Atlantski ocean, je večja kakor skupna množina vode, ki jo izliva reka Mississippi, Nil in Rumena reka. Dolžina njenega toka znaša od kraja Iquitos pa do izliva preko 6000 km. Na vsej tej poti se izliva vanjo nad 200 velikih pritokov. Računajo, da teče v strugi Amaconke vsako sekundo 80.000 kub. metrov vode.

Po letu 1945 je bil ustanovljen na pobudo Brazilije mednarodni zavod za proučevanje tajn porečja Amaconke. V tem mednarodnem zavodu sodelujejo poleg brazilskih raziskovalcev tudi znanstveniki Združenih držav, Bolivije, Kolumbije, Ekuadora, Peruja, Venezuele, Francije, Nižozemske in Italije. Sedež zavoda je v kraju Manaus ob reki Amaconki. V kratkem bodo ustanovili podobne zavode še v Peruju, Venezueli, Boliviji in v Kolumbiji.

Na prvih strokovnih zasedanjih leta 1948 in 1949 so strokovnjaki izdelali načrt za naskok ogromnih pragozdov, skozi katere se pretakajo Amaconka in njeni pritoki. Z raziskavanji pa bodo pričeli l. 1950.

OBRAMBA V ATOMSKI VOJNI

Nekateri narodi delajo na tem, da se prepreči izbruh nove vojne, drugi se pa vztrajno pripravljajo na vojno z oboroževanjem ter proučevanjem vseh možnosti učinkovite obrambe. Tako je bila v Angliji ustanovljena državna šola za vežbanje civilne obrambe. V tej šoli uče najmoderneje načine obrambe v atomski vojni. Služatelji obeh spolov so iz vseh krajev Anglije. Izvežbani služatelji bodo tvorili prvo jedro instruktorjev za nabornike civilne obrambe. Pouk te sodobne vede sloni na vseh dognanjih znanstvenikov, ki proučujejo atomska vprašanja, zato je ta šola tesno povezana z zavodom za atomska raziskovanja. Poučevali bodo predvsem kako ravnamo z radioaktivnimi snovmi ter kako uporabljamo naprave za določevanje in merjenje radioaktivnosti.

Letos bo v Jugoslaviji šahovska olimpiada

Na kongresu Mednarodne šahovske zveze (FIDE) so lansko leto poverili priprave za izvedbo prve povojne šahovske olimpiade Jugoslaviji. Mednarodni šahovski svet je dal s tem sklepom veliko priznanje jugoslovanskemu šahu, ki je sicer slovel že pred vojno, ki pa se je po vojni v pogojih sedanje jugoslovanske stvarnosti povzpela na najvidnejše mesto v svetu takoj za Sovjetsko zvezo.

V Jugoslaviji se na ta veliki dogodek že resno pripravljajo. Na plenumu Centralnega odbora šahovske zveze Jugoslavije so sklenili, da se bo olimpiada vršila ali na Bledu, ali v Opatiji ali v Zagrebu ter da bodo v kratkem osnovali olimpijski odbor s številnimi komiteji, ki jim bodo poverjene priprave in organizacija tekmovanja.

Računa se, da bo na olimpiadi nastopilo okrog 40 ekip iz različnih držav. Vsaka ekipa bo imela po 4 igralce in 1 rezervno.

Mnoge ljubitelje šaha bo zanimalo, kako izgleda in kako poteka olimpijsko tekmovanje.

Sistem po katerem igrajo na olimpiadi se v mnogem razlikuje od sistema na internacionalnih mojstrskih turnirjih. Predvsem je na olimpiadi tempo igranja hitrejši, običajno 20 potez na uro. Po navadi sta eden ali največ dva prosta dneva v sredini ali na koncu tekmovanja. Vendar tudi ta dneva ne izkoristijo za odmor, ampak za razgled mesta in njegovih znamenitosti ali za izlet v bližnjo okolico.

Hiter tempo igre zelo utruja igralce, kar se razumljivo občuti v kvaliteti partij. Nivo partij z olimpiade se zato ne more meriti s partijami internacionalnih turnirjev. V partijah na olimpiadi se redko sreča velemojstrska preciznost in tehnika, vendar so po drugi strani te partije polne življenja in bogate na zanimivih kombinacijah. Na olimpiadah pretežno igrajo kombinacijski šah, ki daje možnost uveljavljanja zlasti mlajšim talentiranim mojstrom.

Zmagovalec olimpiade je tista ekipa, ki doseže največje število točk in ne tista, ki dobi največje število dvojbojev. Isto velja tudi za celotni plasman ekip na tabeli.

Rešitev Studije A. Troick-ega:

Belj: Kd5, Le3, g6 (3 figure)

Crni: Kf8, e7, h6 (3 figure)

Belj na potezi dobi:

1. Lh6+, Kg8, 2. g7 Kf7 3. g8+!

Kg8: 4. Ke6 Kh8 5. Kf7 e5 6. Lg7 mat.

Na 2. — e5 sledi 3. Ke6 e4 4. Kf6 itd.

Belj kralj je zavaroval kmeta na g7 in dobi končnico, ker se mora črni kralj umakniti na h7 in po Kf7 ima kmet prosto pot v damo. Ali 2. — e5+ 3. Kd6! Kf7 4. Ke5 Kg7 5. Kf6 in slično kot zgoraj.

pogrešeno, ker sedaj belj lahko izvede naglo napad na kraljevem krilu. (Potrebno bi bilo, 11. ... Td8) 12. Sg5 Lc4: 13. De4: A6 14. De2 Tad8 15. f4 b5 16. Le3 e4 17. Lf3 Td3 18. Sh3 Te8 19. f5 Sd8 20. Sf2 Td6 21. g4 Sd7 22. g5 Lf8 23. Kh1 Se5 24. Th2 Sd3 25. Sg4! Crni je podcenjeval napad protivnika in odigral sedaj velik Se6.

Toda po 26. Sf6 + ! (ker za 26. ... gf: 29. gf: + Kh8 28. Dg2 belj takoj dobi) je moral igrati Tf6: 27. gf: g6 28. Lh5! Sf4 29. Lf4: ef: 30. fg: fg: 31. Lg6: gh: 32. Tg6: + Kf7 (na 32. ... Kh8 sledi 33. Dh5 + Dh7 34. Tg8 + !! Kg8: 35. Tg1 + Kh8 36. De8:) 33. Dh5 Te5 34. Dh7 in črni se preda.

V francoski obrambi (partija Klir - Hoza) 1. e4 e6 2. d4 d5 3. Sd2 c5 4. Sf3 Se6 5. ed: je črni poskušal potezo Dd5: 6. Lc4 Dd2 7. Sb3 cd: 8. Sd4: Sd4: 9. Sd4: Sf6 10. 0-0 a6 11. Lg5 Le7 12. c3 0-0 13. Df3 De7 14. Ld3 Ld7 15. Tf1 in potem Tac8 16. Sf5! se je znašel v neugodni poziciji. Ko je odigral še 16. ... Ld8 je dal belemu priliko za lepo kombinacijo.

17. Sg7! Kg7: To žrtev je treba pač sprejeti. 18. Lf6: + Lf6: 19. Dg4 +Kh6 (ako Kh8 20. Dh5 z matom na ah7) 20. Te3 in črni se je predal neizbežnemu matu.

V mnogo uporabljeni polslovanski obrambi (glej knjigo S. Gligoriča

Poloslovanska obramba) je peruanski mojster Kapal uporabil v svoji partiji proti Lokvencu (Benetke 1948 leta) novo in neobičajno potezo. Po otvoritvi: 1. d4 d5 2. c4 e6 3. Sc3 c6 4. e4 de: 5. Se4: Lb4+ 6. Ld2 Dh4: 7. Lb4: De4: je odigral 8. Se2 (namesto običajnega in znanejšega 8. Le2. Crni se ni najbolje znašel in odgovoril 8. ... Se7 (potrebno

bi bilo 8. ... Sa6 9. Le3 f6) 9. Dd2 f6 10. 0-0 Sd7 11. Sc3 Dg6 12. Dd6 Df7 13. Se4 Sf5 14. De7 h5 15. G3 g5 16. f3 g4 17. fg: hg: 18. Le2 Dg7 in po tem 19. Lg4!: c5-20. Lf5: Crni je predal partijo. Vidimo, da velja nova poteza, pa čeprav je sumljive vrednosti, ker preseneča, prav toliko, kolikor kaka druga korektna, močna poteza. Toda to lahko poskušamo samo enkrat.

O mažah, čevljih in oblekah pri smučanju

Vsakemu smučarju se je prvič, ko prične temeljiteje razmišljati o mažah, težko odločiti, kako bi mažal. Danes poznamo na primer že kar 100 maž za isto vrsto snega. Najbolje je, da se drži pravila: za sneg pri nizki temperaturi so primerne trde maže, za sneg pri temperaturi okrog 0 st. C. in nad njo, pa mehke maže. Za izletnike in tekače so se do sedaj še najbolj obnesle finske maže, nato norveške in švedske. V glavnem proizvajajo 4 maže: skare za trd, zamrznjen sneg in maža za podlago; klister za spomladanski sneg (firn) in za podlago; mix za suh sneg in nov sneg pri nizkih temperaturah; medium pa je za sneg pri temperaturah okrog 0 st. C. Posebne maže za smuk in slalom pa so od najbolj znanih. Bilgeni mehki, srednji in trdi. Največ uporabljajo srednjega, potem pa še parafin in grafitni parafin; odlična maža za moker sneg je tudi «Hansenrekord». Za suh sneg je dosti maž; najbolj znan od norveških maž je «Oestby», od finskih pa Kiva.

Kako morajo mazati izletniki? Najprvo očistijo smučiče starih maž z jekleno volno ali bencinom. Nato morajo mazati osnovno mažo ali podlago. Terenske smučiče je navadno najbolje lakirati s posebnim lakom za podlago (najboljši je Romingerjev grafitlak). Lak nanašamo v več plasteh (največ do 1 mm in najmanj tri plasti). Lak ima to prednost, da napravi drsno ploskev izredno gladko, kar je posebno važno pri smuku. Na to trdno gladko podlago mažemo žele dokončno, in sicer mažo, ki odgovarja vrsti snega. Kaj naj namaže smučar izletnik čez tanko lakirane ploskve? Dobra je še tanka plast klistera ali skareja, na katerega potem sledi črna plast, recimo mix za suh sneg ali medium za nov, nekoliko vlažni sneg, boljše prime. Prav tako ravnamo, če mažemo s Kivo (za suh sneg Kivo z označbo -2 do -12, za nov, vlažen sneg za Kivo +2 do +2). S tako namazanimi smučiči bo izletnik dobro hodil v breg in tudi navzdol mu bo šlo dobro. Komur se pa lastne noge ne smilijo, naj maže preko laka katero koli mažo za smuk. Navzdol bo šel hitreje in navzgor se bo malo bolj mučil.

Ker pa lak slabo drži maže, morajo tekači delati drugače. Skare ali klister morajo vžgati z gorilnikom s tem, da z njim ogreva mažo na drsni ploskvi. Pri tem je treba paziti, da se maža preveč, ne zažge, da se s tem ne zažgo tudi smučiči.

Pri ogrevanju maže prodira zaradi vrenja razgreta snov v luknjice lesa in se bolje prime. S smučke moramo zbrisati sežgane ostanke maž. Na ohlajeno podlago potem mažemo tanjše ali debeleje, glede na vrste snega, klister ali skare, potem mix ali medium v večjih plasteh ali pa gladki vosek za smuk.

V dolžini pod čevljem (cca 1 m) mažemo debeleje. Pred mazanjem je v pričetku najbolje, da se posvetujemo z bolj izkušenimi smučarji. Bolje je mazati s plutovino kakor z roko. Z roko mazane smučiče ne drsijo gladko, ker se med mazanjem v mažo vtire tudi pot roke. Robnike mažemo samo v primeru, če je sneg na površini območen od sonca, takoj pod površino pa je zopet suh (v takem primeru se na robnike rad nabira led kar pa mi z mažo ravno preprečimo).

Najbolje je, da ima vsak smučar posebne smučarske čevlje, podobne slonovemu kopitu. Ti čevlji so nastali v tesnem sodelovanju med najboljšimi smučarji in čevljarji. Vrhnji del je videti kot velika ušesa, ki pokrivajo gornji del čevlja. Dvojni podplat je v sredini debel cca 18 mm, na koncu pete pa cca 30 mm. V ravnini čevljev ohlapneje zavežemo. Vezalke so najboljše usnjene, ker se raznobarvne tkaninaste premočene in z mrzjine hitro utrjujejo. Za smučarske čevlje je najboljša žuhta, dobro je tudi krom - usnje ali dobro premazana kravina. Smučarji, ki hodijo v alpski svet, naj imajo votrane jezike. Prav tako je važen tudi utrdilni jermen. Ta pritegne čevlje k nogi in ji poveča moč. Čevlje pomerimo pri čevljarju z nogavicami. Nekateri svetovni mojstri oblečejo celo do 4 pare nogavic. Ko oblečemo čevlje, si zapognemo dva para nogavic nazaj navznoter, preko teh pa oblečemo še en par nogavic. To zato, da vezalke lahko tesneje zategnemo. Tekači rabijo lahko in mehko obutev.

Najboljša barva obleke je snegu je modra, potem črna in siva. Hlače iz gladkega kamgarna hitreje otrwesimo snega pri padcu. Hlače nosimo na pas. Smučarji so se odpovedali dolinskemu jopiču in nosijo vetrovko in pulover, v nahrbtniku pa je rezervni pulover. Za pokrivalo je najboljši volneni križ. Rokavice so običajne, v višinah pa nataknejo preko volnenih rokavic še platnene. Spomladaj nosimo v višinah nadočnike zelene ali oranžne barve. Pri turah moramo nositi s seboj tudi rezervna stremeha.

Trening v Planici

Jugoslovanski skakači so se že ves december pridno pripravljali na letošnje bogato zimsko sezono. Prejšnji teden so izrabili prekrasno vreme za uspešen trening. V nedeljo so trenirali še na 45 m skakalnici, pozneje pa so pričeli s skoki na 80 m skakalnici, ko je stekla tudi zašilna vzpenjača, ki jim trening zelo olajša. Jugoslovanski skakači se bodo letos udeležili svetovnega prvenstva v Ameriki in sodelovali v tekmah v Svici, Avstriji in Italiji. Vodita jih priznani norveški trener Lif Hoeysaeter in dr. Tone Dečman. Vsi skakaletji so silno zelo napredovali in pokazali pri skokih izredno sigurnost.

me za uspešen trening. V nedeljo so trenirali še na 45 m skakalnici, pozneje pa so pričeli s skoki na 80 m skakalnici, ko je stekla tudi zašilna vzpenjača, ki jim trening zelo olajša. Jugoslovanski skakači se bodo letos udeležili svetovnega prvenstva v Ameriki in sodelovali v tekmah v Svici, Avstriji in Italiji. Vodita jih priznani norveški trener Lif Hoeysaeter in dr. Tone Dečman. Vsi skakaletji so silno zelo napredovali in pokazali pri skokih izredno sigurnost.

Sobotni rezultati treninga na 80 m skakalnici so bili naslednji:

1. Janez Polda 322 točk (76, 77,5, 76,5);
2. Karel Klančnik 318 (77,5, 74,5, 67);
3. Janko Mežik 311,7 (67,5, 68, 71,5);
4. Rudi Finžgar 311,4 (72,5, 73,5, 76,5);
5. Jože Langus 309,1 (68, 68, 68);
6. Albin Rogelj 305,2 (69, 71, 71,5);
7. Zoran Zalokar 295,9 (65,5, 69, 69,5);
8. Franc Pribošek 291,3 (67, 68, 68,5);
9. Ivo Razboršek 290 (62, 63,5, 61,5);
10. Albin Adlešič 284,7 (64, 68,5, 63,5).

Izven konkurence je skočil trener Hoeysaeter 78 m. Letos je lepo napredoval tudi Rudi Finžgar, ki dosega lepe daljave in je tudi popravil stil skakanja.

Važne odločitve to nedeljo v tržaškem nogometnem prvenstvu

Po štirinajstih dneh počitka je zopet pred nami nedelja nogometa za tržaško prvenstvo. Vsega bodo odigrali 7 tekem, ki bodo lahko precej pripomogle k dokončni razčistitvi položaja na vrhu lestvice pred skorajšnjim koncem jesenskega prvenstva.

Arrigoni, sedanjí prvak, pride gostovat v nedeljo v Piran k domačemu, drugoplasiranemu moštvu. Piran ima torej v nedeljo redko priložnost, da sam zasede prvo mesto. Res je, da je sedaj Piran malo oslabilen, ker bo odšel vratar Segala k Odredu v Ljubljano, vendar lahko z obilo volje in s pomočjo domače publike doseže zmago.

Aurora, ki sedaj sameva na tretjem mestu, bo kot vse kaže, prišla v nedeljo po tekmi s šibkim Montebellom na drugo mesto.

Prav tako ne bosta imeli dosti dela to nedeljo tudi Sv. Ana in Ponzianina. Sv. Ana se bo srečala ob 10. uri zjutraj z Opčinami na stadionu st. maja, Ponzianina pa z Novico gradom na istem prostoru ob 14.30. Zanimiva tekma bo v Kopru med Sv. Ivanom in Mežuro. Tudi to srečanje bo dokončno uredilo razmerje med obema moštvoma. Brtonigla bo tudi to nedeljo igrala doma. Za nasprotnika bo imela Novo Gorico. Kako se bo iztekla ta tekma bi bilo prav težko prerokovati. Kot zadnji pa bo igral Umag v Sovodnjah z moštvom Gorice. Če pripravlja Gorica presenečenje, kot smo se nanj v zadnjem času že skoraj navadili, bomo pa videli v nedeljo.

Novi veliki uspehi jugoslovanskih nogometašev v inozemstvu

V teh dneh gostujejo Hajduk, Lokomotiva, Partizan in Crvena zvezda v inozemstvu, kjer so dosegli lepe uspehe. Hajduk je premagal v Charleroiu tretji najboljši belgijski klub Olympic s 4 : 1, Neukirchen s 7 : 2, Saarbrücken s 4 : 0, Standard pa celo z 8 : 2. Lokomotiva je premagala reprezentanco Južnega Maroka v Oranu s 5 : 0, v Fridsdorf s 3 : 3 v Casablanci pa je zmagala v tekmi s tamkajšnje reprezentance s 5 : 2. V nadaljevanju svoje turneje je Lokomotiva nastopila tudi v Rabatu, kjer je tolkla tamkajšnje moštvo, v katerem je igral tudi znani Ben Barek. Partizan je v Alžiru premagal v krasni igri znano moštvo Saint Eugene-Mouobla z 9 : 0. Lep uspeh je dosegla tudi Crvena zvezda na Malti, kjer je najprvo premagala tamkajšnjega prvaka Floriano z 2 : 1. Na tekmi je prisostvovalo 25.000 gledalcev. V naslednji tekmi se je srečala s Hibernaisom. V tej tekmi je zaigrala dosti bolje, kot v prvi. Končen rezultat je bil 5 : 0. Premagala je tudi Silemo s 3 : 0.

Upravičen sloves jugoslovanskega nogometa je potrdil tudi reški Kvarner, ki je v soboto in v nedeljo odigral svoji prvi mednarodni tekmi z novim članom I. avstrijske lige Semmering Sport Clubom z Dunaja. Kvarner je zmagal v obeh tekmah. V prvi je dosegel rezultat 3 : 2, v drugi pa 3 : 0.

Turneja jugoslovanskih nogometnih moštev v tujini se nadaljuje.

Košarka v Nizzi

V Nizzi je v teh dneh v teku izbirni turnir v košarki. Na njem bodo izbrana moštva, ki bodo sodelovala na svetovnem prvenstvu. Zaenkrat so glavni favoriti tega turnirja Italija, Jugoslavija, Belgija in Spanija. Jugoslavija je dosedaj premagala v svoji grupi Holandsko z 58:20 in Svico z 39:27. Večraj se je srečala z Belgijo. Če Jugoslavija premaga tudi Belgijo, tedaj se bo morala srečati z zmagovalcem druge grupe, ki bo verjetno Italija.

RAZNE VESTI

Prvič v zgodovini bodo Danci sodelovali na svetovnem prvenstvu v telovadbi. Sedaj so se odločili, da bodo sodelovali na svetovnem prvenstvu v telovadbi, ki bo v Bazlu.

Robic, znameniti francoski kolesarski dirkač, se je ponesrečil skupno z Bruilejem pri neki avtomobilski rezdodi.

Jean Stock in Randolph Turpin se bosta srečala v boks 31. januarja.

Rezultati italijanskega prvenstva so bili to nedeljo naslednji: Atalanta-Venezia 3:1, Bari-Como 1:0, Inter-Bologna 2:1, Lucchese-Juventus 2:1, Lazio-Pro Patria 1:0, Roma-Novara 2:0, Padova-Genoa 2:2, Sampdoria Fiorentina 1:1, Palermo-Torino 2:1, Triestina-Milan 0:0. Največje presenečenje tega prvenstva je bilo doseženo v nedeljo, ko je bil Juventus prvič premagan. To ni uspeh dosedaj nobenemu moštvu v vseh 1676 minutah igre z njim. Na lestvici vodi Juventus (32 točk), nato pa slede Milan (27), Inter (25), Fiorentina, Padova in Atalanta (vsí 21), Como in Lazio (oba 20), ter Torino, Sampdoria, Triestina, Roma, Lucchese, Palermo, Genoa, Bari, Pro Patria, Novara, Bologna in Venezia.

John Lovelock, bivši svetovni prvak v teku na 1.500 m se je smrtno ponesrečil v New Yorku. Omahnil je v trenutni slabosti na tračnice podzemeljske železnice, ko je na postajo privozil vlak. Star je bil 39 let in zapuščta ženo in dva otroka.

V St. Moritzu so bile v soboto skakalne tekme. Zmagal je Weller (Nemčija) pred Kellerjem (Svica). Nastopili so nemški, švicarski, avstrijski in italijanski skakaletji.

Avstralski nasprotujejo temu, da bi Japonci sodelovali na olimpijadi leta 1956 v Melbourneu.

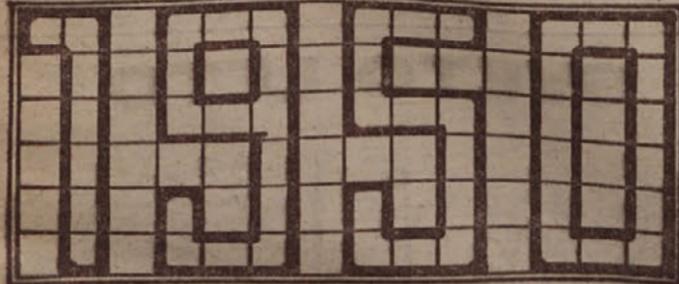

Odgovorni urednik
KAVS FRANC
Tiska z dovoljenjem AIS-2
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6
Rokopisi se ne vračajo

ZA BISTRE GLAVE

Križanka - voščilo

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

NAVPIČNO: 1. Tako so Nemci krstili Bled; 2. orodje; 3. francoska igra na karte; 4. kmetijski delavec; 5. rezev; 6. instrument; 7. barvilo; 8. princ; 9. mesto na Poljskem; 10. mesto v Italiji, znano po zloglasnem inter-

nacijskem taborišču; 11. goriška ulica; 12. domača žival; 13. gradbeno podjetje v coni B; 14. mesto v Italiji.

VODORAVNO: v prvi in zadnji vrsti bereš voščilo.

Črkovnica

1 2 3 4 5 1
1 2 6 1 7 8
1 2 6 2 3 9
1 2 8 4 10 3
1 2 3 4 6 10
1 2 11 12 6 13
1 2 6 4 13 5
1 2 3 14 6 10
1 2 6 10 8 15
1 2 6 4 15 3

dober glas;
užitki;
panoga športa;
kraj na Krasu;
prilpadnik velike narodne družine poslušaj;
praznik;
geslo;
riba;
moško ime;

V zadnjem stebriču navpično bereš ime slovenskega pesnika

Rešitve ugank iz noveletne številke

- Veriga
I. SIPOT
NAKLODSEK
RODAV
II. DOSOD
ROKAVODAR
NDOSK
III. LOBOR
GOVNOBRIS
VEDAV
IV. MENAR
POSLIZIDA
GUMAJ
V. LESOD
VESLOVIRA
CENED.
VI. SECES
PETJELITA
SEMIR

1-18 Pod svobodnim soncem.

Novoletna križanka

Vodoravno: 1. razprava — pelod; 2. os — rabi — reva; 3. leta — rosa — po; 4. meso — Nika — Srb; 5. Aube — dika — slon; 6. Srečno novo leto!; 7. ta — ne — gad; 8. riz — ep — il; 9. raca — opal — ide; 10. kuna — umor — brod; 11. Ada — vrat — oral 12. na — urar — plaz; 13. Ihan — dren — ko; 14. argon — brigadir.

Navpično: A. rog — Asti — kanja; B

as — Mura — ruda; C. Tebe — rana — Ig; C. presečnica — uho; D. Rato — Neža — vran; E. Aba — do — uran; F. vi — Nin — Omar; G. Riko — pot — dr; H. rokav — ar — pri; I. pesa — ogel — Oleg; J. Eva — slap — hrana; K. la — sled — Iran; L. prot — idol — ki; M. drobnogled — bor.

Smreka

Vodoravno: 2. dva; 4. rot; 4. malik; 7. omelo; 8. platane; 10. + N + 11 = Renzo; 12. zakrament; 14. stol; 16. vino; 19. zabavljanje.

Navpično:

1. novoletna jelka; 2. drama; 3. Atilla; 5. molekula; 6. konzerva; 8. pra; 9. gon; 12. Zita; 13. tinj; 14. SZ; 15. Ob; 17. in; 18. OE.

Krog

1. kolega; 2. pobuda; 3. Rahela; 4. Dolina; 5. N. Pašič; 6. nahuha; 7. parada; 8. Nikita; 9. rošada; 10. Radena; 11. Panama; 12. okoliš; 13. nevera; 14. Palada; 15. matica; 16. Koreja; 17. goveda; 18. salama; 19. mogota.

BESEDNICA:

o, on, nos, slon, salon, solina, solnica, slovnica, Slovani, Silvan, Visla, sila, sla, as, a.

POSETNIČA: sprevednik.

DOPOLNJEVALKA:

stoletje, astronom, Potojna, prostost, minister, starosta, petnajst.

BREZUPEN PRIMER

VIDALI: Gospod zdravnik, poglejte, prosim, kaj je mojemu otroku. Ze eno leto je star, pa se kar nič ne razvija in kaže celo znake bebavosti . . .
ZRAVNIK: Tako, tako, vi ste njegov oče; kako se pa pišete?
VIDALI (se izprsi): Jaz, Vidali Vittorio, generalni itd . . .
ZRAVNIK: Hm, hm, razumem, toda ničesar ne morem storiti, pri vašem otroku gre za dedno bolezen . . .

Vedezevalec Kraške burje za leto 1950

Navada je bila nekoč, da so si ljudje ob prehodu iz starega v novo leto preganjali čas s tem, da so vlivali raztopljen svinec ali gosto črno kavo ter iz slik in oblik, ki jih je zavzela tvarina, ugibali in prerokovali o bodočnosti. Danes, v dobi tiska, se je prerokovanje moderniziralo. Na vseh koncih sveta se ob novem letu oglašajo vedeži in astrologi, ki po časopisnih napovedujejo, kaj bo prineslo novo leto.

Kraška Burja ne more zaostati za časom ter si je zaradi tega nabavila lastnega zvezočeznanca, ki napoveduje za leto 1950 te le dogodke:

Bodoči tržaški guverner bo letos začel obiskovati prvi razred ljudske šole

General Airey bo v mesecu marcu izdal svoje deseto poročilo, ki se bo končalo s tem-le stavkom: Treba je priključiti Trst k Italiji. V juniju bo izdal enajsto poročilo, ki se bo končalo tako-le: Nujna je priključitev k Italiji. V septembru bo prišlo dvanajsto poročilo s koncem: Priključitev je neizogibna. — V decembru pa se bo trinajsto poročilo končalo: Ne preostaja drugega, kakor da se Trst priključi k Italiji. Ta priključitev se bo nadaljevala v letu 1951.

Dvatisočletna kultura se bo letos imenovala dvatisočenoletna.

Skof Santin, ki je lani Radiča blagohotno tapljal po rami, bo letos, zaradi posebnih zaslug nadaljeval svoje »ramotapljanje« pri samem Vidaltju.

Ker na Krasu tudi poletni večsinih zapiha burja, bo Riko z Opčin nosil plašč tudi v poletni vročini. V omari ga namreč ne more obrabčati po vetru.

Justo Košuta bo med svetokriškimi ribiči organiziral posebne tečaje, da jih nauči, kako se v kalnem ribarju.

Vidali bo otvoril posebno delavnico za izdelovanje »manganelov«.

Dr. Vesel bo menjal svoje ime v »Allegretto«, da tako dokaže, kako lepo se ujemata on in Agretto.

Radiopostaja v Trstu bo skušala še nadalje kolikor mogoče ustreči svojim poslušalcem ter bo vpeljala dvakrat na teden novo programsko točko: Molk po željah.

Tržaški župan bo svečano izjavil, da ni treba biti v skrbeh glede stanovanjske krize, ker bo čila in zdrava gladko preživela leto 1950 ter svoje življenje nadaljevala tudi v letu 1951.

Ameriški boksarski nastopi po tržaških ulicah bodo v prvih mesecih leta 1950 nekoliko donehali. To pa je pripisati le neugodnim vremenskim prilikam. V poletnih mesecih bo to boksarsko udejstvovanje zavzelo spet svojo staro živahnost.

Na Kitajskem bo Cangkajsek z velikimi koraki napredoval v smeri, ki jo drži že od začetka leta 1949.

Mihec in Jakec

Mihc: Pravijo, da bo v novem letu na svetu mnogo bolje. Ali misliš, da je kaj resnice na tem?

Jakec: Na tem je toliko resnice, kakor če bojniku menjaš srajco in ga tolažiš, da bo s tem ozdravel.

Moderni Trije kralji

Francija bo imela v letu 1950 samo 48 vladnih kriz. V ostalih štirih tednih bodo namreč počitnice.

V Italiji se bodo slej ko prej zanimali za razne skandale, kakor je bil oni z grofico Bellentani, z milijonarko Brusadelli, igrali bodo nadalje SISAL ter odkrivali razne čudeže. Za vse drugo bo skrbel stric iz Amerike.

Proučevalo se bo vprašanje, ali re bi kazalo, da se bandit Giuliano sprejme v Atlantski pakt, ker je do sedaj pokazal mnogo smisla za uporabljanje orožja in bi utegnil postati dober odjemalec. Pogajanja pa v letu 1950 ne bodo dospela do zaključka, ker bo Giuliano stavil pretežke zahteve, ter se bodo nadaljevala v letu 1951.

V letu 1950 bo več mednarodnih konferenc, na katerih bodo odposlanci dosegli zadovoljive uspehe in enoglasne sklepe glede — dijet.

Ker gnilega vremena tudi v letu 1950 ne bo manjkalo, bo kraška burja slej ko prej zdravo in sveže dihala.

Dve uradni listini

Prošnja: Podpisani Benito Giuliano prosim, da se mi dovoli zamenjava priimka iz »Giuliano« v »Giuliani«. Obrazložujem prošnjo s tem, da ra Siciliji sedaj deluje bandit, ki ima isti priimek kot jaz. Ob vsaki priliki me ljudje izprašujejo, če sem v sorodu s slavnim banditom. Čeprav sem dober patriot in globoko spoustujem vsako postopanje vlade, tudi če mi je nerazumljivo, mi je vendar to dejstvo skrajno neprijetno. Upam tedaj, da bo moji prošnji ugodeno.

Rešitev: Prošnja se zavrne. Razlogi so ti-le: Priznano je dejstvo, da se zgodovina rada ponavlja. Nekoč, je živel drug slaven bandit po imenu Mussolino. In ko se je pojavil človek istega imena, samo s črko »i« ra koncu, so nastale hude zmešnjave in neprijetnosti, iz katerih smo se komaj izmazali. Če dovolimo, da se banditski »o« spremeni v »i«, je nevarnost, da se omenjeni zgodovinski pojav ponovi. Pri prošnici je še ta obtežilna okolnost, da ima krstno ime Benito.

piše

JUCI

Draga Juca!

Najprej ti vse dobro voščim!
 Da bi dolgo še živeła
 in vsega, kar ti je drago,
 v obilici imeła!

Naj nam bo to novo leto,
 ki mu papež pravi asvetov,
 bolj naklonjeno in dobro,
 manj politično napeto!

Naši dragi otročiči
 Dedka Mraza so čakali,
 od veselja, zadovoljstva,
 so obrazi jim sijali.

Dedek Mraz zelo izkazal
 se je s svojimi darovi,
 marsikak otrok že danes
 kaže se v obleki novi.

Jabolka in pomaranče
 knjige, zvezke in pisala
 Dedkova je dobra roka
 brez razlike vsem dajala.

Dosti dobrega storjeno
 bilo je z obdarovanjem,
 Dedek Mraz pošteno stopil
 je na prst befanovanjem.

Z Dedkom Mrazom otročiči
 so se hitro sprijaznili,
 Novoletne jelke nikdar
 več ne bodo pozabili.

V svetem letu naše mesto
 bi se rado izkazalo
 in turiste iz vseh krajev
 rado sem bi pripeljalo.

Vse naj bo po rimskem vzorcu!
 Kakor tam, tako naj tu bo!
 Pa četudi pol milijarde
 bi vsled tega slo v izgubo!

Svetoletni naj turizem-
 verske temelje popravi,
 ker postal, ponekodi
 kar preveč so že majavi.

Da turisti bi se v Trstu
 kar najbolje počutili,
 specialni jih vodniki
 bodo tu okrog vozili.

Ce bo kak turist povprašal
 za slovensko gledališče,
 bo vodnik mu odgovoril,
 naj kar sam si ga poišče.

Ce bo kak turist vodnika
 vprašal po slovenski šoli,
 mu takole bo povedal:
 »Tu jih ni bilo nikoli!

Trst je italijansko mesto,
 tu Slovenec doma nima,
 in vseh prebivalcev želja
 je, da smo pod vodstvom Rimala!

Cisto lepa propaganda
 bo postalo Sveto leto,
 z italijansko - vatikanskim
 bo občutenjem prežeto.

Mi Slovenci vsem turistom
 pa bomo na znanje dali,
 da so v mešano ozemlje
 na obisk se pripeljali.

Cisto oljudno vendar resno
 bomo tujca poučili,
 da smo se že pred stoletji
 v tukajšnji kraj naselili!

No, seveda, če turist bo
 vprašal Rika Malalana,
 ta mu rekel bo, da tu je
 santa terra italiana.

Pri polnočni maši
 zgljedno je sred cerkve klečal,
 k Bogu molil, da kraljestvo
 vatikansko bi povečal.

Ce njegova bo pobožnost
 papežu kaj pomagala,
 res ne vem; a zda; to pismo
 jaz vseeno bom končala.

Te pozdravlja

Tvoja Pepa.

SVETO LETO

Oh, vsemogočni nam je naklonil res blaženo sveto leto . . .